ția nu a răspuns la medicația administrată, prețurile continuînd să crească. În schmb, politica de „bani scumpi" și-a exercitat înrurirea negativă asupra activității economice. Investițiile au resimțit efectele restrîngerii creditului. În unele țări, șomajul a sporit, iar creșterea economică a fost afectată. Numai în S.U.A., de pildă, se apreciază că pierderile în produsul național brut, datorită recesiunii, se vor cifra în 1970 la peste 50 miliarde dolari. Un economist englez remarca, nu fără maliție, că aproape întreaga lume occidentală a intrat în acea situație cunoscută de mai mult timp de economia britanică — așa-numita „stagflation" — situație în care stagnarea producției este însoțită de o inflație a prețurilor (Marea Britanie, în vederea conservării pozițiilor lirei sterline în cadrul sistemului valutar occidental, practică de mult timp o politică de „bani scumpi" — cu dobînzi ridicate — spre a determina posesorii de capitaluri să-și păstreze fondurile pe piața engleză, fapt considerat în măsură să asigure onorarea obligațiilor față de străinătate și, deci, posibilitatea menținerii încrederii în moneda britanică ; dar astfel, și creditele pentru investiții sînt „scumpe", activitatea economică fiind afectată, ceea ce — se apreciază — explică, în mare parte, ritmul mai scăzut de creștere economică pe o perioadă îndelungată al Marii Britanii față de cel înregistrat de alte țări capitaliste dezvoltate).

Față de apariția unor semne de încetinire a activității economice și mai ales față de posibilitatea proliferării lor, economiștii și autoritățile occidentale s-au văzut nevoite să adopte măsuri contrare celor vizînd combaterea inflației : să relaxeze politica de „bani scumpi", să ieftinească creditul și să introducă alte măsuri cu scopul relansării creșterii economice. Înșiși guvernatorii băncilor centrale au menționat, în cursul ultimei lor reuniuni de la Basel, necesitatea reducerii nivelului dobînzilor pentru stimularea activității economice. „Există semne — remarca editorialistul Gordon Tether în «The Financial Times» — că activitatea economică a început să scadă într-o considerabilă parte a țărilor industriale ca urmare a măsurilor antiinflaționiste adoptate, în cadrul cărora scumpirea creditului a ocupat un loc important. Și, în asemenea circumstanțe, primul lucru pe care guvernele îl întreprind, în mod normal, este de a face banii mai «ieftini» și mai ușor de obținut". Într-adevăr, asemenea măsuri au fost angajate în S.U.A. și Franța, în Belgia și Marea Britanie etc.

Numai că datele esențiale ale problemei rămîn. De aici și dilema de care aminteam : continuarea cruciadei pentru combaterea fenomenului inflaționist, ceea ce însă are o înrîurire negativă asupra activității economice, sau adoptarea unor măsuri contrare pentru a stimula creșterea economică, afectată tocmai de măsurile antiinflaționiste Pentru fiecare guvern occidental, găsirea unui echilibru între aceste două grupuri de măsuri pare a fi, în prezent, o problemă centrală. Profesorul Walter Heller, fostul președinte al Comitetului consilierilor economici ai Casei Albe sub Administrațiile Kennedy și Johnson, este de părere că, în cazul S.U.A. — țară de care depinde într-o măsură importantă întreaga conjunctură occidentală — soluția ar fi fost găsită. „În varianta americană de «stagflation» — spune Heller — răul a trecut". Chiar admițînd acest lucru, incidența situației create asupra activității economice viitoare, asupra producției și a șomajului în special, rămîne foarte importantă, Heller însuși o recunoaște : „Este fondat a se conta pe stabilirea deplinei utilizări a forței de muncă în vara anului 1971, așa cum recent a lăsat să se înțeleagă președintele Nixon ? Chiar și bilele de cristal ascund miraje. În realitate, vor fi necesari doi sau trei ani pentru aceasta".

PE FRONTUL COMERCIAL

Dar încetinirea activității economice în condițiile perpetuării stării inflaționiste nu constituie, în prezent, singurul motiv de îngrijorare pentru economiștii și autoritățile dintr-o serie de țări occidentale. Deopotrivă de alarmantă este considerată menținerea posibilității declanșării unui adevărat război comercial pe plan interoccidental — avînd ca protagoniști în principal S.U.A., țările Pieței comune, cele ale Asociației Europene a Liberului Schimb (AELS) și Japonia — ca urmare a proliferării deosebite, din ultimul timp, a tendințelor spre introducerea unor discriminări și practici protecționiste în relațiile comerciale reciproce.

După cum se știe (vezi „Lumea" nr. 36), eșuarea tratativelor nipono-americane privind limitarea „voluntară" a exporturilor de textile japoneze în Statele Unite, a determinat introducerea în Congresul S.U.A. a unui proiect de lege vizînd instituirea unor cote la importurile de textile pe piața americană. Replica partenerilor occidentali nu s-a lăsat așteptată : ei au anunțat contramăsuri în eventualitatea votării proiectului. Piața comună, de pildă, a amenințat că va introduce restricții atît asupra exporturilor americane de produse agricole, cît și asupra textilelor japoneze, spre a nu se vedea invadată de cantitățile considerabile de asemenea produse pentru care piața americană ar deveni închisă. Se pare că tocmai din aceste considerente, autoritățile japoneze și americane au hotărît să reia tratativele, într-o încercare de ultimă oră de a ajunge la un acord, spre a preîntîmpina votarea amintitului proiect și, deci, adoptarea contramăsurilor preconizate de parteneri (în primul rînd de Piața comună).

Mulți specialiști și comentatori occidentali sînt, însă, de părere că și în cazul unui acord, relațiile comerciale interoccidentale nu vor cunoaște un climat mai favorabil. În acest sens, este de ajuns a evoca înrîurirea pe care o va avea, în primul rînd, „lărgirea" Pieței comune — eventualitate în care se vor produce restructurări sensibile în relațiile comerciale interoccidentale, ținînd cont că „cei zece" dețin aproape jumătate din întregul comerț al țărilor capitaliste dezvoltate. Economistul american, dr. Oscar Zaglits afirma de curînd că „un adevărat război comercial și chiar o deteriorare a relațiilor politice între Europa occidentală și America ar putea fi consecința lărgirii C.E.E.".

Într-adevăr, evoluția de pînă acum a Pieței comune — care a evidențiat caracterul de grupare economică închisă a C.E.E., replierea acesteia către ea însăși — lasă să se întrevadă asemenea consecințe în cazul lărgirii ei. În timp ce la constituirea Pieței comune, comerțul între țările membre ale C.E.E. nu reprezenta nici măcar o treime din totalul schimburilor comerciale ale acestor țări, în prezent comerțul intracomunitar depășește 50 la sută din acest total. Această evoluție a dezavantajat țările terțe, a căror pondere în comerțul Pieței comune s-a redus de la două treimi la sub 50 la sută. În contextul închistării progresive a C.E.E., unele țări terțe — avînd în vedere importanța realizării exporturilor lor către Piața comună — au solicitat aderarea la această organizație.

Din aceleași motive, și mai ales în perspectiva lărgirii Pieței comune, alte țări occidentale, care din diferite considerente (în special politice) nu doresc aderarea, încearcă să încheie acorduri comerciale, globale sau pe produse, cu Piața comună. Un exemplu ilustrativ este cel al țărilor membre ale A.E.L.S. Prin crearea acestei organizații — destinată să constituie o contrapondere la înființarea Pieței comune — țările membre au urmărit să compenseze pierderile ce aveau să rezulte din baricadarea continuă a C.E.E. — dintotdeauna debușeu important pentru țările A.E.L.S. Se presupunea că crearea unei zone de liber schimb între țările A.E.L.S. (prin desființarea tarifelor vamale) va antrena un efect de creștere a schimburilor comerciale reciproce, în măsură să acopere aceste pierderi.

Rezultatele nu au fost cele scontate, majoritatea acestor țări căutînd, ulterior, să reglementeze sub diferite forme relațiile cu Piața comună pentru a resimți cît mai puțin efectele închistării ei progresive, fie prin aderare directă (Anglia, Norvegia, Danemarca), fie pe baza unor acorduri comerciale (Austria, Elveția, Suedia). Desigur, însă, pentru aceasta fiecare din țările menționate nu este dispusă să plătească orice preț. Marea Britanie, de pildă, vizează o contribuție financiară cît mai redusă la politica agricolă comunitară, încercînd, de asemenea, să obțină o perioadă „de asimilare" în acest domeniu, dublă față de cea din domeniul produselor industriale (șase ani față de trei). Norvegia și Danemarca doresc, dimpotrivă, reglementări speciale pentru mai puțin competitivele lor produse industriale. Țările neutre — Elveția, Austria, Suedia — exclud orice „rabat" în domeniul politic.

În cadrul recentelor discuții dintre „cei șase" și cele trei țări neutre, acestea din urmă și-au exprimat voința fermă de a menține politica lor de neutralitate, evitînd orice fel de legare directă de Piața comună. „Rămînem fideli acestei politici — spunea ministrul de externe elvețian — și vom refuza integrarea în orice fel de bloc economico-politic". Totodată, aceste țări — candidate sau nu — caută să prezerve liberul schimb, deja realizat între ele în cadrul A.E.L.S., și să obțină asigurări ca diferitele acorduri (fie aderarea, fie aranjamentele comerciale) cu Piața comună să intre în vigoare în același timp. Este, aceasta, o anumită încercare de a mai păstra ceva din A.E.L.S., organizație, de fapt, condamnată la pieire în perspectiva lărgirii C.E.E. Deocamdată, nimic concret nu s-a hotărît în vreuna din aceste direcții. Interesele sensibil diferite lasă să se prevadă negocieri lungi și controversate.

Ilie ȘERBĂNESCU

Scrisoare din Paris de la Ioan Grigorescu

MAGNIFICAT

10 noiembrie. O dimineață cenușie. La 9,40, radioul, agențiile de presă, difuzau știrea care avea să aștearnă doliul peste Franța. De treizeci de ani, figura generalului de Gaulle făcea parte din fizionomia vieții publice franceze, din cotidianul francezului de rînd. Din care nu îl eliminase nici retragerea, acum un an și jumătate, la Colombey-les-deux-Eglises. Știrea „De Gaulle a încetat din viață" a fost, în primul moment, un șoc.

Ca întotdeauna, trecerea pragului dintre viață și moarte înseamnă cel mai greu examen asupra capacității de rezistență a unei memorii în conștiința posterității. O imuabilă lege a firii face ca atributul de geniu să nu fie consfințit decît prin moarte. Parcă abia atunci, cînd e prea tîrziu, oamenii realizează ceea ce au pierdut, măreția și importanța unei existențe pentru prezent și viitor. De Gaulle a fost un astfel de om. Un adevărat „monstru sacru", individ-simbol, individ-eveniment, individ-dată istorică. O dată cu dispariția lui, s-a încheiat o epocă în viața de după ultimul război mondial a națiunilor europene. O epocă furtunoasă, dar deosebit de bogată în evenimente, peste care cortina a căzut brusc, trasă de mîna morții într-un sat minuscul de numai 393 de suflete din Marna Superioară, la Colombey-les-Deux-Eglises. Acolo, în conacul de la Boisserie, înălțat ca o punte de comandă pe o navă din piatră medievală încremenită pe valurile unei mări de pămînt, murea timonierul... Timp de treizeci de ani, lunga lui umbră n-a părăsit cîrma țării, reușind să-i evite acel naufragiu care părea inevitabil și care avea să-i dea supranumele : „Omul de la 18 iunie 1940". Era prima zi după armistițiul capitulard de la Vichy care servea Franța pe tavă Germaniei hitleriste. Omul care devenise după bătălia de la Laon, cel mai tînăr general al Franței, lansa atunci, de la Londra, faimosul apel către rezistența franceză. Prin asta, făcea primul pas în istorie. Ultimul, definitiv, l-a făcut în seara zilei de 9 noiembrie, cînd, după o plimbare printre exploziile sîngerii ale toamnei dezlănțuite, reîntors la masa lui de lucru, n-a mai putut rosti decît o întrebare : „Ce se întîmplă cu mine ?..." Era ora șapte și un sfert, după apusul soarelui. Cincisprezece minute mai tîrziu, inima oprită pentru totdeauna, îi dădea răspunsul.

Cele 14 ore scurse din clipa încetării din viață a generalului de Gaulle, pînă cînd teleimprimatorul a bătut cele trei cuvinte care aveau să umple Franța de consternare și de stupoare, au fost orele marelui secret. În tot acest timp, nimeni, absolut nimeni dintre cei inițiați, n-a divulgat drama consumată la Colombey-les-Deux-Eglises. Însuși președintele Franței, Georges Pompidou a aflat-o abia după opt ore, a doua zi, pe la patru dimineața. Nici un ziarist, nici o agenție de presă, nici un post de radio n-a știut nimic pînă la 10 noiembrie, ora nouă și patruzeci de minute. E ceva profund tulburător în felul cum lumea află despre marile morți. Parcă, cu cît sînt mai cutremurătoare, cu atît șocul dezvăluirii lor e mai întîrziat. Ca în suspense-ul unui mare spectacol pentru care omenirea întreagă devine o imensă scenă.

Cu o clarviziune uluitoare, și cu o inegalabilă conștiință a valorii de sine, cel ce închidea ochii la Colombey-les-Deux-Eglises, lăsînd „Franța văduvă", își regizase cu mult timp în urmă, pînă în ultimul detaliu, despărțirea de viață. Un tulburător document înmînat lui Georges Pompidou încă de la 16 ianuarie 1952, n-avea să fie deschis decît după moartea generalului. Erau ultimele lui dorințe scrise de mînă, pe o pagină de hîrtie asupra căreia n-a mai revenit niciodată în răstimp de optsprezece ani. (Textul a fost publicat în nr. precedent al revistei „Lumea" — n.r.)

Nu și-a dorit funeralii naționale și a obținut funeralii mondiale. Optzeci și șase de suverani, șefi de state și de guverne, reprezentanți oficiali ai țărilor de pe toate continentele au venit la Paris numai pentru ora de la Notre Dame consacrată memoriei lui de Gaulle în lipsa corpului lui de Gaulle. Prin proporțiile participării multor iluștri oameni politici și reprezentanți ai șefilor statelor epocii noastre, funeraliile „în contumacie" ale generalului de Gaulle, n-aveau precedent. John Fitzgerald Kennedy era înmormîntat la 25 noiembrie 1963 în prezența reprezentanților a cincizeci de țări, printre care se aflau trei suverani. De Gaulle era de față. Konrad Adenauer era condus pe drumul de veci de doi șefi de state, Johnson și de Gaulle, de o duzină de prim miniștri și de douăzeci de miniștri ai afacerilor externe. La 1 octombrie 1970, colonelul Nasser întrunise în jurul catafalcului său reprezentanții a 52 de state, printre care 17 suverani și șefi de state. Marele absent de la Notre Dame adunase între străvechile ziduri ale celebrei catedrale pariziene reprezentanții întregului pămînt.

La Colombey-les-Deux-Eglises, ceremonia funerară avea să se desfășoare conform dorinței sale. Familia, armele Franței reprezentate printr-o sută cincizeci de ostași, veteranii Ordinului Eliberării, cîțiva prieteni, consătenii micii comune, și o imensă mulțime, imposibil de numărat, ținută la distanță pentru a nu împieta asupra caracterului strict intim al înhumării. Despre cîți au fost, cel mai bine grăiesc în mod indirect, două cifre : din descifrarea electronică a fotografiilor luate de la bordul elicopterelor poliției care au supravegheat de la înălțimi procesiunea funebră, pe șoselele și drumurile comunelor învecinate parcaseră aproximativ două sute de mii de mașini.

Dar adevăratele proporții de moment istoric ale acestui ultim act din existența generalului de Gaulle le-am căpătat în seara zilei de joi 12 noiembrie, la trei ore după ce pămîntul de la Colombey primise la sînul său rece trupul marelui dispărut. Cernea o ploaie deasă, o ploaie sicîitoare de toamnă tîrzie, una din acele ploi care fac să ți se zgribulească sufletul în casă. Apucasem să transmit ziarelor din țară știrea că, la ora șase, parizienii aveau să formeze un imens cortegiu care să conducă spiritul lui Charles de Gaulle pe un simbolic drum, pe Champs Elysées, de la Rond Point, pînă la Arcul de Triumf. Mă pregăteam să dau o dezmințire, deoarece ploaia torențială nu putea decît să împiedice și să anuleze o astfel de manifestație. „Convocarea" ei fusese lansată prin televiziune, în modul cel mai simplu, de către primarul Parisului : „La ora șase seara, voi porni din Rond Point des Champs Elysées, pentru a depune în memoria generalului de Gaulle o coroană de flori pe mormîntul soldatului necunoscut. Cine vrea să mă însoțească, să vină acolo". Atît. Și ploua cu găleata, ca la potop. Un milion de parizieni umpluseră vasta arteră, o mare neagră de umbrele, florile ude se pleoștiseră și mulțimea, în loc să se împrăștie, nu contenea să se adune. Din cauza ploii, comentatorul televiziunii nu vedea nimic pe ecranul monitorului și rostea patetic, ca într-o litanie : „Mon général, mon général..." Atunci am avut cu adevărat senzația că participam la un moment istoric, atunci, și numai atunci, în ciuda excepționalelor tiraje ale ziarelor pariziene, în ciuda muzicii funebre care de trei zile nu mai contenea la radio, în ciuda atîtor suverani și șefi de state veniți la Notre Dame de Paris, am înțeles proporțiile pe care personalitatea generalului de Gaulle le atingea în inima poporului francez.

A doua confirmare am avut-o vineri dimineața, la Colombey-les-Deux-Eglises. Pentru a evita aglomerația șoselelor, motocicliștii poliției franceze, care deschideau drumul delegației române la funeraliile fostului președinte al Franței, ne-au condus pe un întreg labirint cu un plus de zeci de kilometri, dar cu multe ore economisite. În micul cimitir continua pelerinajul. Șeful delegației române la funeralii, tovarășul Emil Bodnaraș, reprezentantul personal al tovarășului Nicolae Ceaușescu, a depus pe lespedea proaspătă două coroane de flori cu eșarfe de tricolor românesc pe care era scris omagiul adresat de șeful statului român și de Consiliul de Stat al Republicii Socialiste România memoriei generalului. Un minut de reculegere, cîteva fraze schimbate cu Philippe de Gaulle, fiul generalului, și pelerinajul Franței, oprit în loc pentru un moment de această emoționantă solie a poporului român, și-a reluat cursul dureroasei sale tăceri. Am luat un pumn de țărînă de pe acel mormînt și îl păstrez cu sfințenie. Undeva, pe o margine a drumului, se afla

tras carul blindat care purtase sicriul generalului pe drumul de veci. Mulțimea îl acoperise cu flori. În dreapta satului, pe o culme împădurită, zidurile gălbui ale conacului de la Boisserie se distingeau printre coroanele copacilor desfrunziți. Micul sat cu case de piatră, străzile strîmte, medievale, biserica modestă, cimitirul în care nu se puteau număra mai mult de patruzeci de morminte, trăiau încă șocul imensei lor uimiri. O dată cu generalul, intraseră în istorie.

■

Cine a fost acest om, de unde atîta venerație și respect în inima poporului său? Este simplu să se spună : Era un personaj fără pereche. Un unicat. O tulburătoare conștiință. Un mare patriot. Un proeminent om de stat. Un politician inegalabil. Toate acestea, la urma urmelor, devin simple etichete. Altceva te impune în inima poporului, altceva face ca un milion de oameni să iasă în stradă pe o ploaie torențială numai pentru că s-a pronunțat un nume : de Gaulle.

Treizeci de ani, peste istoria Franței se prelungește lunga lui umbră. Un bărbat înalt, ca un semafor, ochi sfredelitori privind pe deasupra pungilor de sub pleoapele inferioare în care se adunase grea, tristețea unei vieți octogenare. Un nas proeminent, el însuși de o extraordinară personalitate, urechi ca niște antene de radar, brațe lungi pe care îi plăcea să le înalțe deasupra capului în formă de „V", semnul victoriei. Mulți au spus că era un vizionar. Adenauer, el însuși un octogenar nelipsit de arta prognosticării, spunea în 1963 : „Președintele de Gaulle personifică un lucru foarte rar : Un simț al istoriei care înglobează trecutul îndepărtat și se prelungește departe, în viitor". Despre el însuși, de Gaulle a spus o dată : „Nu de golul politic de după dispariția mea mă tem, ci de prea-plinul lui..."

Pentru francezi, de Gaulle a fost omul care, în ceasul cînd totul părea pierdut, a încarnat spiritul rezistenței. Așa cum a apărut în ochii poporului său, la 18 iunie 1940, printr-o voce venită de dincolo de Canalul Mînecii, părea vocea conștiinței naționale, a demnității, a permanenței Franței : „Orice s-ar întîmpla, spunea el atunci, flacăra Rezistenței franceze nu trebuie să se stingă, și nu se va stinge niciodată !"

Atunci, în ceasul disperării, cuvintele lui treceau din gură în gură : „Credeți-mă pe mine, deoarece vă vorbesc în cunoștință de cauză, nimic nu este pierdut pentru Franța !" Și mai departe : „Aceleași mijloace care ne-au învins pot face într-o zi să se întoarcă victoria, deoarece Franța nu este singură, ea nu este singură, nu este singură..."

Apelul sacru „Rezistența !" fusese lansat. Timp de patru ani, seară de seară, pînă în ultimul cătun al Franței, radioul aducea cuvîntul patriei libere, cuvînt care susținea moralul, care îmbărbăta în luptă, care dirija acțiunile maselor, ralia în jurul său toate forțele progresiste ale țării. Am ascultat cîteva înregistrări ale celebrei emisiuni din anii războiului — „Francezii vorbesc francezilor". Totul în ele nu exprima decît un singur lucru : neîngenunchere. În țară, Partidul Comunist Francez chema la luptă în același spirit. Franctirorii, maquisarzii erau eternitatea sufletului Franței. Mureau pe capete în lupta cu cotropitorii, dar numărul lor creștea înzecit pe măsura jertfelor aduse pe altarul patriei.

Exegezii lui de Gaulle vor scrie multe cărți despre acest om cu adevărat fabulos.

La ceremonia de la Colombey-les-Deux-Eglises : Yvonne de Gaulle, soția fostului președinte, urmată de fiul ei Philippe, ofițer de marină

Treizeci de ani din istoria Franței nu se pot dispensa de el. Prin vorbă, prin gest sau prin scris, el a forjat evenimentele acestei istorii, și în timp de restriște, și în timp de dramă, și în timp de glorie. La vîrsta de cincizeci de ani, condamnat la moarte în contumacie de ocupanții fasciști, el începea o adevărată epopee care avea să-i dea la eliberarea Parisului aureolarea de erou național. La 26 august 1944, sutele de mii de parizieni care invadaseră Champs Elysées n-aveau ochi decît pentru el. Sub Arcul de Triumf, în spatele semaforului cu brațele ridicate în semnul victoriei, flutura stindardul Franței libere.

Perioada aceea i-a cizelat gustul pentru marile acțiuni. L-a învățat cînd să tacă, și cînd să vorbească. L-a învățat că, uneori, tăcerea cîntărește mai mult decît cuvintele. Părăsind temporar scena politică după 17 luni de guvernare, în iunie 1946, declara : „Tăcerea mea va apăsa mai greu decît orice, spiritele reflective vor înțelege de ce am plecat, iar ceilalți, mai curînd sau mai tîrziu, vor fi lămuriți de evenimente..." Momentului, i-a zis : „falimentul iluziilor" dar, retrăgîndu-se la Colombey într-un mutism evasitotal, își pregătea în tăcere reîntoarcerea la un moment care trebuia să fie cît mai oportun. Sarcasmul necruțător cu care a urmărit viața politică franceză din acea perioadă a oferit cele mai caustice pagini din memoriile sale.

La 13 mai 1958, Algerul în flăcări îl readuce, indirect, la putere. Investit la 2 iunie de Marea Adunare Națională Franceză, omul de la 18 iunie își regăsește gloria în cea mai fastă lună a existenței sale. Ea va continua intersectată de strălucirea luminilor și de opacitatea umbrelor pînă în 1969 cînd, înainte de a afla rezultatul referendumului național, bănuind înfrîngerea, și-a făcut în tăcere valizele și s-a pregătit să plece la Colombey.

Trei momente ale vieții sale au fost decisive pentru Franța : 18 iunie 1940, vara critică a anului 1958 cînd poporul algerian își reclama pe calea armelor libertatea, și cînd generalul de Gaulle a înțeles mersul inexorabil al istoriei și nu s-a opus independenței Algeriei, și primăvara anului 1968, acea teribilă lună mai, de care multe generații de parizieni își vor mai aminti încă.

Un an mai tîrziu, aproape octogenar, avea să se retragă învins la Colombey, unde, după o prodigioasă muncă de istorician și scriitor, moartea urma să-i dea un rendez-vous, cu două săptămîni înainte de a-și serba, în intimitate, cea de a optzecea aniversare.

Prin toate acestea, prin inepuizabilul său patriotism, prin acea neobosită „idee despre Franța", o Franță căreia ținea să-i restituie măreția și locul ei în lume, omul avea să devină un mit. Nimic mai dificil decît a te încumeta să schițezi portretul unui mit. Conform tuturor canoanelor, un astfel de portret ar trebui să înceapă cu ziua nașterii. Nu, voi începe cu sfîrșitul : „Nu voi uita să mor" — a declarat într-o zi generalul cu acel sarcasm cu care intimii lui începuseră să se obișnuiască, așa cum te obișnuiești cu un lucru de care te temi dar pe care îl aștepți fascinat de admirație.

Și, într-adevăr, într-o zi de toamnă, în vreme ce se afla la masa lui de lucru, aplecat peste filele celui de al doilea volum al „Memoriilor de speranță", a pus doar o întrebare : „Ce se întîmplă cu mine"?... și și-a amintit promisiunea făcută.

Cu insolența lui de monarh neîncoronat, cu statura lui imperială, cu o candoare adolescentină care nu l-a părăsit pînă la senectute, marele om, personaj de istorie și istorician, filozof al istoriei și omul de acțiune care făcuse istorie, murea brusc, ca în marile bătălii, lovit în piept, în vreme ce se apleca peste pagina albă de hîrtie în care imortaliza istoria. Se vor găsi destui care să-i recenzeze existența, de la data nașterii într-o casă burgheză de pe strada Princesse din Lille, pînă la moarte, monografi care să-i descopere mai curînd apartenența la un secol revolut decît la lumea din miezul veacului douăzeci, exegeți care să-i măsoare faptele de arme, de la studiile sale la școala elitei ofițerești Saint-Cyr, pînă la respingerea atacului german de la Laon și la efemera victorie care avea să-i aducă tresele de general, autori care-i vor sonda dimensiunile în tonuri elogioase sau critice. Dar de Gaulle este mai mult decît atît. El rămîne omul care a căutat centrul marilor inspirații naționale, un strălucit ofițer al istoriei și al politicii, o filă decisivă din calendarul existenței Franței. Se vedea ieșind din istorie și intrînd în istorie. Solitar în mijlocul mulțimilor, de neclintit sub valurile furtunilor, recurgea la singurătate ca la un mare privilegiu al giganților. Prin extraordinara sa voință, și-a creat o distanță fizică și apoi morală față de ceilalți, ca un albatros trimis de stol să scruteze zările și care, văzîndu-le, încercase din răsputeri să se facă ascultat. Cînd n-a reușit, a ales aceeași solitudine, aceeași distanțare de „bîlciul deșertăciunilor", și-a comandat o

moarte care să-i pună în încurcătură pe toți maeștrii ceremoniilor de mare pompă, și s-a logodit cu istoria prin vîrful condeiului și printr-o maiestuoasă tăcere.

L-am văzut de multe ori vorbind : în 1959 în Alsacia, în 1967 la Paris, în 1968 în România, de cîteva ori în fața camerelor de televiziune. Mîna dreaptă mereu în mișcare, stînga lăsată în lungul corpului sau introdusă între încheietura vestonului, gesturi seci, imperioase, mișcări brusce ale capului, o curioasă expresie de severitate, un chip cu aer de altitudine, o voce cînd baritonală, cînd joasă, gravă, austeră, de o sobrietate în care cuvîntul rostit răspicat cădea cu toată puterea greutății lui. Avea comportamentul unui vizionar, al unui om cu o idee sigură despre Franța, patriotismul unor personaje legendare ca Jaurès, Gambetta, Tardieu. Numai această idee despre Franța i-a călăuzit acțiunile, ea a devenit pentru el pasiunea vieții, ea i-a dat permanenta stare de spirit. Franța lui era măreață și tragică, ambițioasă și romantică, o Franță a marilor eforturi către unitatea lumii, o Franță a profundelor și misterioaselor redeșteptări naționale, o Franță a Jeannei d'Arc și a lui Ludovic al XI-lea, o Franță desprinsă uneori din imagini de Epinal. În această viziune despre o Franță, imaginară, și în concordanța și neconcordanța ei cu Franța reală, au rezidat și măreția, și scăderile lui. Cel mai tulburător lucru în această existență era conștiința misiunii sale istorice. Personaj shakespearian, extrăgîndu-și umbra dintr-un Chateaubriand sau Barrès, nu-i recunoștea istoriei dreptul la „perioade", ci numai la „epoci". Și istoria avea să-i dea dreptate. Ultimii treizeci de ani din trecerea ei peste existența Franței vor rămîne ca „epoca gaullistă". Pentru el, grandoarea Franței era mai curînd a spiritului decît a prosperității. A rolului ei în lume, și nu a unei obtuze sațietăți în dauna altora. Vizionar, romantic, dar nedespărțit de calculele strategului realist care știa că forța țării sale nu putea rezida numai în declarații umanitariste.

Întotdeauna, cînd de pe scena vieții dispare un astfel de om, ne simțim tentați să-i căutăm semenii în istorie. El a fost mai curînd un Ludovic al XI-lea decît al XIV-lea, ca și acesta, mai întîi exilat, apoi sfidînd fronda marilor notabili ai țării, obligat continuu la demersuri savante care să-i țină la respect adversarii. Două obsesii : Scaunul gol pe care se cuvenea să-l ocupe la conferințele de la Teheran și Yalta și restituirea demnității de stat unei țări descotorosită de marile dispute interne. Era pragmaticul romantic sau romanticul pragmatic. Un progmatism inspirat de simțul realismului și de cunoașterea în profunzime a legilor lumii în care a trăit, și un romantism de neîncetat îndrăgostit, fără prihană și fără osteneală, de țara sa căreia îi vedea predestinată de istorie o misiune sacră. Burghez hărțuit de un sentiment de revoltă contra burgheziei, militar care știa să reziste tentației militarismului, el a căutat să extragă întotdeauna din măreția sentimentului său pentru Franța legitimitatea acțiunilor sale. Un meditativ într-un dinamic, un nepotolit însetat de armonie pe care istoria l-a pus față în față cu destinul unei națiuni. Din perspectiva aceasta, el ne apare ca ultimul dintre marii bărbați ai Franței.

Am privit îndelung conacul de la Boisserie, aleile invadate de frunzișul mort al pădurii, am tras adînc în piept aerul rece al acestui colț de Franță, căutînd să înțeleg ultimele luni din viața celui ce și-a sfîrșit zilele în acest peisaj de un calm tulburător.

A venit aici pentru prima dată prin 1934. În ultimii ani, aici își petrecea sfîrșitul săptămînilor și vacanțele. „La Colombey mă retrag ca să reflectez — scria el cu cîteva luni în urmă, în primul volum din «Memoriile speranței». Acolo îmi redactez discursurile care sînt pentru mine un efort permanent și penibil. Acolo citesc unele dintre cărțile care mi se trimit. Acolo, privind zările, sau imensitatea cerului, îmi refac liniștea..."

La 25 aprilie 1969, generalul a venit la Colombey pentru totdeauna. Vacanțele sale în Irlanda sau în Spania au evitat întotdeauna Parisul în care n-a mai vrut să revină niciodată. Prin aceasta nu voia decît să sublinieze „detașarea" de realitatea politică de care nu s-a putut niciodată desprinde. O singură dată de la retragerea la Colombey a revenit în Paris, în secret, la sărbătorirea aniversării nepoatei sale Anne de Boissieu care împlinea doisprezece ani. În țară n-a mai făcut decît cîteva excursii cu caracter „istoric" : pe fostele fronturi ale primului război mondial, în Ardeni, la mormîntul părinților săi. După retragerea la Colombey a căutat să evite întotdeauna de a fi prezent în Franța în zilele de 18 iunie, pentru a nu asista la evocarea zilei care i-a adus aureola de erou național. Poarta conacului său nu s-a mai deschis în fața nici uneia dintre oficialitățile actuale franceze și singurii care au mai putut păși pragul casei lui din Colombey au fost prietenii intimi și foștii tovarăși de luptă. Viața lui în ultimele optsprezece luni era împărțită între masa de scris, plimbările în pădure, masa în familie, slujba religioasă duminicală din biserica satului (unde i se pusese un scaun în rîndul al șaselea al enoriașilor, mai distanțat de cele din față pentru a-și putea întinde picioarele), într-o serenitate pe care nimic nu permitea să i-o tulbure. Lucra zece, douăsprezece ore pe zi. Conform planului de elaborare a trilogiei „Memoriile de speranță", al doilea volum „Efortul" (1962—1965) trebuia terminat în iarna aceasta, iar ultimul „Termenul" (1966—1969), anul viitor. N-a apărut decît primul, „Reînnoirea" (1958—1962) lansat în librării cu o lună înainte de moartea sa, și vîndut în acest răstimp în peste 400 000 exemplare, succes editorial fără precedent în Franța.

Din „Efortul", n-a apucat să scrie decît primele două capitole. Un hiatus imens se va întinde în memorialistica lui de la aceste pagini pînă la rîndurile care trebuiau să încheie trilogia „Speranței" : „Încetez să-mi mai exercit funcțiunile de președinte al Republicii. Această hotărîre intră în vigoare astăzi, la prînz".

Era 28 aprilie 1969.

De atunci, au trecut optsprezece luni. Retras la Boisserie, conacul din marginea satului Colobey-les-Deux-Eglises, își petrecea cea mai mare parte a timpului în „cuibul vulturului", o cameră din aripa de apus a casei de unde îi plăcea să privească crepusculul. (Vezi ilustrația de pe copertă. N.R.). Citea mult, la întîmplare, sărind de la literatură la filozofie și istorie, de la poezie la sociologie. Se spune că avea o memorie prodigioasă. În orice caz, putea recita cîteva lungi poeme din opera poeților săi preferați : Goethe și Chateaubriand. Înșeși preferințele acestea cred că îl situează într-o anume epocă.

După amiezile, cu bastonul în mînă, urmărit de la distanță de „gorilele" însărcinate cu paza lui, se plimba prin parcul conacului sau printr-una din pădurile învecinate. Peisajul la Colombey este de o tulburătoare serenitate. E patria Champagnei. Dealuri molcome, sate de piatră strînse ca niște cuiburi pe înălțimi, pîlcuri de păduri și podgorii întinse cu frunza ruginită. „Pe măsură ce anii mă copleșesc, scria generalul, natura îmi devine tot mai apropiată". Îi plăceau mult copacii, frații lui prin statură și prin profunzimea rădăcinilor în solul francez : „Un copac frumos e un lucru rar, care nu se poate cumpăra..." Solitudinea, care cîndva fusese doar „tentația" sa, acum îi devenise prietenă aproape nedespărțită. „Ce alt lucru să te mai încinte, scria el, cînd ai întîlnit istoria ?" O singură dată l-a speriat moartea, care îi devenise familiară pe cîmpul de luptă de la Verdun : în 1945, cînd, cel mai iubit copil al său, Anne, a murit răpus de o suferință atroce. Ideea morții proprii nu-l mai tulbura. Prietenii săi l-au auzit deseori vorbind despre puținul timp care îi mai rămînea de trăit. Memoriile lui se termină cu imaginea „bătrînului care simte apropiindu-se frigul etern..."

Era un stoic. Disciplina militară îl făcuse riguros dar nu îi înăsprise sufletul. De la Saint-Cyr, mai păstra cîte ceva din argoul soldățesc. O ironie necruțătoare îi era mai la îndemînă decît tonul ridicat sau întunecarea chipului. Și totuși, rîdea puțin. Sînt prea rare imaginile fotografice sau secvențele de film care să-l fi imortalizat rîzînd. Sobru, auster, părea mai curînd un monument vivant. Stoicismul lui se impunea anturajului, dar, în primul rînd, îi determina propria conduită. Conștient de gravitatea misiunii sale, nu și-a permis niciodată să fie bolnav. Sănătatea era pentru el o chestiune de principiu, nu o stare fizică. În 1964, abia operat, a pornit într-un lung voiaj în America Latină, spre disperarea doctorilor săi curanți care se temeau de un risc capital pentru viața „bolnavului" lor lipsit de repaosul convalescenței. Spre uimirea tuturor, a rezistat într-un mod exemplar.

Moartea nu-l putea răpune printr-o lungă suferință, deoarece omul nu știa să sufere. A fost nevoită să se strecoare cu perfidie, în vreme ce omul se afla la masa lui de lucru, și să-l lovească brusc, pe la spate.

Stupoarea provocată în sînul familiei lui de această brutală lovitură a fost atît de mare, încît nimeni n-a cutezat s-o comunice imediat lumii. Doctorii, preotul satului au venit la căpătîiul bătrînului general după ce închisese pentru totdeauna ochii. Desigur, de moartea lui aflaseră, la Colombey, cei ai casei, dar nimeni, respectînd dorința d-nei Yvonne de Gaulle, n-a suflat o vorbă. Chiar și tăcerea aceasta mi-a apărut dominată de monumentalitatea persoanei generalului. Undeva, în munți, se rătăcește un alpinist singuratic și alarma se dă în cîteva ore. La Colombey, murea cel mai mare om al Franței contemporane, și lumea n-avea dreptul s-o afle decît a doua zi, la patrusprezece ore de cînd, așa cum a declarat președintele Pompidou, Franța rămăsese văduvă.

Răscolită de marea pierdere, durerea Franței avea să fie mută. Nici un țipăt de lament, nici un dram de isterie colectivă, ci demnitate, sobrietate, serenitate. Moartea și funeraliile au fost pe măsura omului. Rar se întîmplă o astfel de continuitate a modului de a trăi, în felul de a muri și a părăsi pămîntul.

Bratul semaforului n-a mai putut să aprindă lumina roșie în calea morții. A căzut punînd cea mai omenească dintre întrebări în fața celei mai mari enigme a vieții. La Colombey, un falnic copac se înfunda în tăcere în pămîntul care îi hrănise rădăcinile. Pe masă, în stilou, începea să se usuce cerneala.

În schimb, ochii Franței se umezeau în durerea unui patetic „Magnificat". În demnitatea acestei dureri, de Gaulle i-ar fi descoperit încă o dată acea măreție mult visată.

Paris, noiembrie 1970

CHARLES DE GAULLE

„Memorii de speranță"

Un om care a studiat istoria, a meditat asupra istoriei și a făcut istorie... Memorialistul de Gaulle poartă în el acest întreit raport cu succesiunea evenimentelor care, de-a lungul veacurilor, inclusiv al nostru, modelează destinele națiunilor. Și mai poartă, pentru a vorbi despre ele, darul unei autentice forțe scriitoricești. „Franța vine din adîncul timpurilor", spune de Gaulle. Despre proza lui s-ar putea spune că vine din adîncul culturii franceze. După primele lucrări (Discordie la inamic, rezultat al observațiilor sale din prizonierat, apărută în 1924, și o Istorie a trupelor din Levant, apărută în 1931), stilul se decantează în lucrări de filozofie a istoriei militare (Ascuțișul sabiei în 1932, Franța și armata ei în 1938) și de teorie strategică (Spre o armată de profesie, în 1938), apoi își capătă întreaga vigoare în cele trei volume ale Memoriilor de război (1954, 1956, 1959). Memorialistul de Gaulle folosește fraza amplă, perioada nobilă care amintește de Bossuet — pentru a exprima gîndirea unui moralist al istoriei și al politicii în tradiția Montesquieu. Ceea ce nu-l împiedică, atunci cînd relatează situații sau creionează din cîteva trăsături și cîteva replici un portret, să devină un contemporan Saint-Simon. Spre deosebire de acești iluștri predecesori însă, de Gaulle nu a fost un spectator al evenimentelor, ci un participant, un „alchimist al istoriei". În evocarea unor momente sau unor întîlniri vom găsi deci cîteodată, în locul cronicii obiective consemnate dinafară, interpretarea, potrivit unei optici personale, pasionate și chiar pasionale a omului politic direct implicat. Ceea ce conferă acestei excepționale opere memorialistice un plus de atractivitate. Începînd din acest număr, reproducem fragmente din recent apărutele „Memorii de speranță".

Franța vine din adîncul timpurilor. Trăiește. Poartă în ea chemarea veacurilor. Dar rămîne ea însăși de-a lungul vremii. Limitele ei se pot modifica fără ca să se schimbe relieful ; clima, fluviile, mările care o definesc pentru totdeauna. Locuiesc pe pămîntul ei popoare care au îndurat de-a lungul Istoriei încercări din cele mai felurite, dar pe care natura lucrurilor răsfrîntă în politică le plămădește neîncetat într-o singură națiune. În ea s-au contopit numeroase generații. Și azi include mai multe. Va mai naște încă multe altele. Dar, datorită geografiei țării, datorită geniului raselor care o alcătuiesc, vecinătăților care o înconjoară, această națiune are un caracter constant, ce face pe francezii din orice epocă să depindă de părinții lor și să fie răspunzători de descendenții lor. Rămînînd ceea ce este, pe acest teritoriu, în mijlocul acestui univers, acest ansamblu uman comportă deci un trecut, un prezent, un viitor, indisolubile. Așa încît statul, care răspunde de Franța, poartă, în același timp, povara moștenirii ei de ieri, a intereselor ei de azi și a speranțelor ei de mîine.

Necesitate vitală, care în caz de pericol public se impune mai curînd sau mai tîrziu colectivității ! Din acel moment, legitimitatea puterii purcede din sentimîntul pe care îl inspiră și pe care-l resimte, de a întrupa unitatea și continuitatea națiunii cînd patria e în primejdie. În Franța, dintotdeauna, războiul a fost acela care a făcut ca Merovingienii, Carolingienii, Capeții, Bonaparții, Republica a III-a, să capete și apoi să piardă această autoritate supremă. Cea cu care, în plin dezastru, am fost investit la rîndul meu în Istoria noastră, a fost recunoscută, mai întîi de către aceia dintre francezi care nu renunțau la luptă, apoi, pe măsura evenimentelor, de către ansamblul populației și în cele din urmă, după multe controverse și necazuri, de către toate guvernele lumii. Astfel am putut conduce țara pînă la salvarea ei.

La ieșirea din prăpastie lumea o văzuse, într-adevăr, reapărînd ca stat independent și victorios ; stăpînă pe teritoriul și pe Imperiul ei, primind împreună cu Uniunea Sovietică, America și Anglia capitularea Reichului ; dispunînd, pentru a compensa pagubele suferite, de economia provinciei Saar și de o redevență de cărbune din Ruhr ; accedînd, alături de ceilalți patru „mari", la rangul de fondator al Organizației Națiunilor Unite și de membru cu drept de veto în Consiliul ei de Securitate.

...Deși economia noastră putuse să pară pentru îndelungată vreme — unii gîndeau că pentru totdeauna — condamnată la paralizie, din pricina cumplitelor pierderi materiale și umane pe care le suferisem ; a distrugerii căilor noastre ferate, porturilor noastre, podurilor noastre, mijloacelor noastre de transport și de transmisiune, a unui mare număr de clădiri ; a ruinei financiare, rezultat al prelevărilor enorme operate de germani asupra resurselor noastre, echipamentului nostru, tezaurului nostru ; a dezrădăcinării prelungite a mai multor milioane de francezi, prizonieri, deportați, refugiați ; a reparațiilor zdrobitoare pe care ni le impunea însăși proporția pagubelor aduse persoanelor și bunurilor ; cu toate acestea, iată, redresarea și începuse. În mijlocul ruinelor, activitatea își relua cursul. De bine de rău, necesitățile elementare ale populației erau satisfăcute. Cei care fuseseră plecați își regăseau locul, cu greu uneori, dar nu cu dureri. Sporul încasărilor realizate de stat, importantul impozit de solidaritate națională, marele succes al împrumutului din 1945 ne apropiau de echilibrul bugetar și ne deschideau din nou calea creditului. Pe scurt, la cîteva luni după victorie, statul funcționa, unitatea era restabilită, nădejdea reînsufletită. Franța își ocupase locul în Europa și în univers.

...Partidele reapăreau, chiar cu aceleași nume, aceleași iluzii, aceleași clientele de altădată. Deși afișau față de persoana mea considerația cerută de opinia publică, criticau din belșug politica mea. Fără a contesta valoarea serviciilor pe care le-am putut aduce în cursul evenimentelor extreme, și de fapt în absența lor, ele reclamau în gura mare întoarcerea la ceea ce reprezenta în ochii lor normalul, adică propriul lor regim, pretinzînd că li se cuvenea să se afle la putere. Trebuie să spun că, în public, nu se manifesta nici un curent în sens contrar. Pentru fiecare dintre aceia care, în interiorul fiecărui mediu, din înaltul fiecărei tribune, în numele fiecărei grupări, în coloanele fiecărui ziar, aveau de spus sau de scris ceva, totul se petrecea ca și cum, într-adevăr, nimeni și nimic n-ar fi reprezentat țara, în afară de fracțiunile discordante care nu făceau decît s-o dezbine.

Or, dacă eram convins că suveranitatea aparține poporului atunci cînd el se exprimă direct și în ansamblu, nu admiteam că ea ar putea fi îmbucătățită între diferitele interese reprezentate de partide. Desigur, acestea trebuiau să contribuie, după părerea mea, la exprimarea opiniilor și, prin urmare, la alegerea deputaților care, în cadrul Adunărilor, deliberau și votau legile. Dar pentru ca statul să fie, așa cum se cuvine, instrumentul unității franceze, al interesului superior al țării, al continuității în acțiunea națională, consideram necesar ca guvernul să purceadă nu de la parlament, altfel zis de la partide, ci de deasupra lor, dintr-un cap direct împuternicit de ansamblul națiunii și pus în situația de a voi, de a decide și de a acționa. Fără aceasta, multitudinea de tendințe ce ne este proprie, datorită individualismului nostru, diversității noastre, fermenților de dezbinare lăsați de nenorocirile prin care am trecut, ar face ca statul să nu fie, o dată mai mult, decît o scenă pentru confruntarea unor inconsistente ideologii, unor rivalități fragmentare, unor simulacre de acțiune interioară și exterioară fără durată și fără efect. Am verificat că victoria n-a putut fi adusă națiunii decît datorită unei autorități situate deasupra tuturor divergențelor. Am măsurat dimensiunea problemelor pe care prezentul și viitorul le ridicau în fața națiunii și am văzut că marea mea cauză consta, de acum încolo, în a o dota cu o Republică în stare să răspundă de soarta ei.

Nu puteam totuși să-mi ascund că, pericolul o dată trecut, o asemenea renovare n-ar putea fi realizată decît după aspre experiențe noi. Cu atît mai mult cu cît libertățile franceze fiind îndelungată vreme strivite de constrîngerile ocupației și ale regimului de la Vichy, jocul politic de altădată, calificat drept democratic, recăpăta o anumită atractivitate. Mulți dintre colaboratorii mei de ieri, care nu de mult, ca șefi în Rezistență, blestemau partidele, se străduiau acum să se plaseze în fruntea lor.

...De îndată ce tunurile tăcuseră, eu îmi stabilisem comportamentul. Ca să nu iau față de aleși măsuri de ostracism, să nu iau înfățișarea unui opresor succedînd altor opresori, să nu mă distrug pe mine însumi adoptînd o poziție pe care curentul general al spiritelor în Franța și în întreg Occidentul n-ar fi întîrziat s-o facă imposibil de apărat, trebuia ca, pentru un timp mai mult sau mai puțin îndelungat, să las regimul partidelor să-și arate încă o dată novicitatea, hotărît să nu-i slujesc nici ca acoperire și nici ca figurant. Trebuia deci să plec, dar intact. Astfel, cînd va fi venit momentul, voi putea fi din nou instanța de recurs, fie în persoană, fie prin exemplul pe care-l voi fi lăsat. Totodată, în vederea celor ce aveau să urmeze și înainte de a fi aleasă Adunarea, am instituit referendumul, făcînd ca poporul să decidă că din acel moment aprobarea lui directă este necesară pentru ca o Constituție să aibă valabilitate, și făurind prin aceasta mijlocul democratic de a întemeia eu însumi, cîndva, o Constituție bună, în locul celei

rele ce avea să fie făcută de către și pentru partide.

Timp de doisprezece ani, sistemul lor s-a arătat, deci, o dată mai mult, drept ceea ce este. În timp ce, în interiorul palatelor Bourbon[1]) și Luxemburg[2]), se lega și se dezlega fără încetare ghemul combinațiilor, intrigilor și defecțiunilor parlamentare, alimentate de moțiunile congreselor și comitetelor, sub somațiile ziarelor, colocviilor, grupurilor de presiune, la palatul Matignon[3]) s-au instalat pe rînd șaptesprezece președinți de consiliu, care au constituit douăzeci și patru de guverne. Ei erau: Félix Gouin, George Bidault, Léon Blum, Paul Ramadier, Robert Schuman, André Marie, Henri Queuille, René Pléven, Edgar Faure, Antoine Pinay, René Mayer, Joseph Laniel, Pierre Mendès-France, Guy Mollet, Maurice Bourgès-Maunoury, Félix Gaillard, Pierre Pflimlin, cu toții oameni de valoare și, fără îndoială, calificați pentru treburile publice — șase dintre acești șaptesprezece fuseseră miniștrii mei, alți patru aveau să fie mai tîrziu —, dar lipsiți, unul după altul, prin absurditatea regimului, de orice influență reală asupra evenimentelor! Orice încerca fiecare dintre ei, țara și străinătatea asistau deci la spectacolul scandalos al „guvernelor" formate prin compromisuri, atacate din toate părțile de îndată ce se închegau, răscolite în interior chiar de discordii și dizidențe, curînd răsturnate printr-un vot care nu exprima, de cele mai multe ori, decît apetitul nerăbdător al candidaților la portofolii și lăsînd în intervalele dintre ele goluri a căror durată ajungea chiar la mai multe săptămîni. Mai mult, pe scena pe care se desfășura comedia, se mai produceau, în intermedii, intrări și ieșiri de președinți „consultați", sau „solicitați", sau „investiți" înainte ca unul dintre ei să preia sarcinile funcției. La Elysée, Vincent Auriol, apoi René Coty, șefi de stat ce nu puteau nimic oricît de mare era preocuparea lor pentru binele public și pentru demnitatea națională, prezidau cu resemnare figurile derizorii ale acestui balet.

Cu toate acestea, cum evenimentele își urma cursul și viața nu li se putea sustrage, țara resimțea adesea alte impulsuri decît cele pe care ar fi trebuit să i le dea autoritatea politică. În treburile interne, administrația, tehnicienii, militarii se descurcau de capul lor în cazurile presante pe care oamenii și lucrurile le puneau din oficiu în fața lor. Cît despre problemele externe, deși existau aparențele unei figurații diplomatice și, citeodată, unele veleități ministeriale, străinătatea era aceea care determina și obținea ce voia de la Franța.

E drept că, în domeniul economic, exigențele consumului în urma unei îndelungate penurii și uriașe nevoi ale reconstrucției suscitau în mod automat o puternică activitate, pe care organizația Planului, creată de mine înainte de a pleca, se străduia

[1]) Sediul Adunării Naționale
[2]) Sediul Senatului
[3]) Sediul președinției Consiliului de Miniștri.

26 august 1944: Charles de Gaulle își începe celebrul său drum prin Parisul eliberat, de la Arcul de Triumf la Notre Dame

s-o orienteze. De asemenea, creștea continuu producția industrială și agricolă. Dar această creștere se producea cu mari cheltuieli de achiziție în exterior, necompensate de vînzările noastre, și cu urcări de salarii fără ameliorări adecvate ale productivității. Cum statul nu punea lucrurile în ordine, plătea deficitele. Creditele planului Marshall, cele care în plus erau neîncetat cerute Washingtonului, rezervele de aur ale Băncii Franței — puse la adăpost în timpul războiului în Martinica, în Sudanul francez și în Statele Unite, și pe care le păstrasem neatinse — mai ales deficitul bugetar, cu alte cuvinte inflația, alimentau dezechilibrul. Dar din aceasta rezultau scăderea cronică a valorii francului, paralizarea schimburilor, epuizarea creditului nostru, pe scurt amenințarea crescîndă a falimentului monetar și financiar, și a prăbușirii economice.

...În interior, elasticitatea naturală a țării noastre atenua ceva din consecințele imediate ale inconsistenței oficiale, dar nu la fel se rezolva situația ei în afară. Ceea ce eu realizasem, cu prețul unor mari eforturi, privitor la independența, rangul și interesele Franței, a fost în scurtă vreme compromis. Neglijînd resortul datorită căruia ne țineam pe picioare, regimul se preocupa în primul rînd să-i satisfacă pe ceilalți. Bineînțeles că, pentru acoperirea acestei carențe, se găseau ideologiile necesare: una, în numele unității Europei, lichida avantajele pe care ni le adusese victoria; alta, sub pretextul solidarității atlantice, supunea Franța hegemoniei anglo-saxonilor.

Era astfel admisă, deși garanții valabile nu existau, restabilirea unei puteri centrale germane în cele trei zone occidentale. Era astfel instituită „Comunitatea europeană a cărbunelui și oțelului" care, fără a da minelor noastre mijloacele de a se restabili, îi scutea pe germani de a ne da redevențele în combustibil și procura italienilor tot ce trebuia pentru a-și făuri o mare siderurgie. Erau astfel abandonate atît legarea economiei Saar-ului de Franța, cît și menținerea în acest teritoriu a statului autonom care se crease. Era astfel încheiată — și ar fi fost aplicată dacă o tresărire națională n-ar fi înlăturat-o „în extremis" — crearea unei „Comunități europene a apărării", care consta în a lipsi Franța victorioasă de dreptul de a avea o armată, în a contopi forțele militare pe care ar fi trebuit totuși să le înroleze, cu cele ale Germaniei occidentale și Italiei, țări învinse — Anglia refuzînd să se supună ea însăși unei asemenea diminuări — în sfîrșit, în a remite Statelor Unite ale Americii, în deplină proprietate, comandamentul acestui ansamblu apatrid. Astfel, o dată adoptată la Washington declarația de principiu, zisă „Alianța atlantică", era pusă pe picioare „Organizația Tratatului Nord-Atlantic", în virtutea căreia apărarea noastră, și prin aceasta politica noastră, dispăreau într-un sistem condus de străinătate, în timp ce generalisimul american, instalat lîngă Versailles, exercita asupra Lumii Vechi autoritatea militară a celei Noi.

...Dar nehotărîrea statului se făcea simțită mai ales în evoluția relațiilor dintre metropolă și teritoriile de peste mări. Cu atît mai mult cu cît o uriașă mișcare de independență ridica în aceeași clipă toate popoarele colonizate. Ca urmare a slăbirii relative a Angliei și Franței, a înfrîngerii Italiei, a subordonării Olandei și Belgiei față de intențiile Statelor Unite, a efectului produs asupra asiaticilor și africanilor de bătăliile date pe pămîntul lor și pentru care colonizatorii avuseseră nevoie de concursul lor, a doctrinelor care, liberale sau socialiste, cereau deopotrivă eliberarea raselor și a oamenilor, ca urmare, în sfîrșit, a fluxului de dorințe pe care le trezea în aceste mase sărace spectacolul economiei moderne, universul se oferea unei răsturnări în sens invers dar tot atît de profunde ca și aceea care declanșase cîndva descoperirile și cuceririle puterilor din vechea Europă. Era limpede că timpul dominațiilor către țări depărtate care întemeiaseră imperiile, trecuse. Dar n-ar putea oare fi posibilă transformarea vechilor relații de dependență în legături preferențiale de colaborare politică, economică și culturală?

În numele Franței, adoptasem încă din ianuarie 1944, la Conferința de la Brazzaville, orientarea necesară asupra acestui subiect; apoi, în 1945, continuasem pe aceeași cale, acordînd dreptul la vot tuturor, în Algeria, în Africa Neagră, în Madagascar, primind solemn la Paris, ca pe suverani în curînd deplini, pe beiul Tunisului și pe regele Marocului, dînd lui d'Argenlieu și lui Leclerc, pe care-i trimiteam în Indochina cu forțe considerabile, instrucțiunea de a se stabili numai în Sud și, în nici un caz fără ordinul meu, să nu meargă în Nord, unde guverna de pe atunci Ho Și Min, cu care misiunea a cărei conducere o încredințasem lui Sainteny se afla în contact în vederea unor tratative. Deși n-am nutrit nici o clipă iluzia că un ansamblu întemeiat pe o asociere liberă și contractuală va putea, de la o zi la alta, fără ciocniri și dificultăți, să înlocuiască Imperiul nostru, consideram totuși că această mare operă este posibilă. Dar era nevoie ca ea să fie condusă cu continuitate de către un guvern hotărît și care, în ochii popoarelor interesate, să prezinte cu adevărat acea Franță generoasă și viguroasă care, în momentul eliberării, părea că li se dezvăluie.

(Va urma)

Convorbire cu John A. HALL

director general adjunct al Agenției Internaționale pentru Energia Atomică

Energia nucleară și rolul A.I.E.A.

La scurt timp după vizita făcută în România de către directorul general al Agenției, Sigvard Eklund, John A. Hall, director general adjunct al aceluiași organism, a fost de curînd oaspetele Comitetului de stat pentru energia nucleară. Cu acest prilej, domnia-sa a binevoit să accepte o convorbire cu un colaborator al revistei Lumea.

Firesc, discuția avută cu dl John Hall a pornit de la agenda aniversării O.N.U. — moment jubiliar care face loc în primul rînd bilanțului, evaluării realiste a unei activități întinse pe un sfert de secol. Încercînd un astfel de bilanț în cazul A.I.E.A., dl Hall ne-a declarat, printre altele : *„Depășind o primă perioadă marcată prin încercări de definire concretă a țelurilor și de inițiere a unui limbaj și deprinderi proprii de colaborare și cooperare, Agenția și-a orientat în mod esențial atenția, începînd aproximativ din anul 1963, către încurajarea și stimularea folosirii energiei atomice în scopuri pașnice, căutînd să asigure permanentizarea acestei direcții și evitarea angajării pe calea utilizării fisiunii nucleare în scopuri militare.*

În anii următori, această inițiativă a luat forma convorbirilor care în cele din urmă au dus la semnarea, în anul 1968, a Tratatului de neproliferare a armelor atomice.

În urma ratificării de către 53 de state, Tratatul a intrat în vigoare în februarie trecut. El reprezintă deopotrivă un mare succes și o mare responsabilitate pentru Agenție, căreia i s-a încredințat exclusiv misiunea de a administra programul Safeguard prin care statele ce au aderat la Tratat (95 la număr) au căzut de acord să permită supravegherea și securizarea activității lor nucleare de către personalul A.I.E.A.

Fără îndoială, un rol important în aplicarea prevederilor Tratatului de neproliferare îl dețin puterile nucleare. Primul articol al Tratatului cere acestor state să ia măsuri imediate pentru reducerea activității lor nucleare în scopuri militare și să se angajeze pe calea dezarmării generale și totale. *„Propunerea de a nu se folosi în viitor fundul mărilor și oceanelor în nici un scop militar* — ne spunea domnul Hall — *reprezintă un prim rezultat concret realizat în acest sens. Așteptăm în continuare progrese mai mari pe calea aplicării prevederilor Tratatului și anume realizarea importantei obligații a statelor deținătoare de arme nucleare de a lua măsuri în direcția reducerii stocurilor de armament și în cele din urmă de a elimina arma atomică".*

În conformitate cu însuși statutul A.I.A.E., una dintre atribuțiile fundamentale ale Agenției este transferul de informații și asistență tehnică către toate statele. De asemenea, una dintre prevederile Tratatului de neproliferare cere accelerarea acestui transfer. Conform opiniei d-lui John Hall, practica desfășurării programelor de asistență ale A.I.E.A. a dovedit *„necesitatea creșterii substanțiale a volumului de informații și asistență direcționat către diversele state ale lumii. Deși programul de asistență, care este finanțat de către Agenție, a atins anul acesta suma de peste două milioane de dolari, baza financiară a acestei inițiative este încă destul de redusă, situație care nu ne permite să acoperim toate cererile și în acest sens nu putem răspunde tuturor necesităților țărilor în curs de dezvoltare. Un fapt generator de optimism este însă acela că această realitate este în prezent recunoscută, iar în urma apelurilor numeroase, lansate cu ocazia ultimei întîlniri a Conferinței generale, s-au anunțat noi contribuții la acest fond".*

CONTRIBUȚIA ROMÂNIEI

După cum se știe, în ultima zi a vizitei oficiale întreprinsă în Austria, președintele Consiliului de Stat al României, Nicolae Ceaușescu, a fost oaspetele A.I.E.A., unde a purtat discuții cu conducătorii Agenției, adresîndu-se ulterior Conferinței generale, aflată în sesiune. În legătură cu ecoul și importanța vizitei președintelui român la sediul permanent al A.I.E.A., domnul Hall ne-a relatat următoarele :

„Trebuie să vă spun că intrarea președintelui României în sala de conferințe din Viena a fost cu adevărat un moment emoționant. Conferința generală se întrunește anual, avînd o serie de responsabilități importante. Cu acest prilej, diferite personalități din domeniul cercetării și utilizării energiei nucleare participă la dezbateri, aducînd la cunoștința adunării amănunte în legătură cu realizările țărilor lor în această direcție și formulîndu-și punctele de vedere referitoare la cursul viitor al politicii Agenției. Lucrările Conferinței se aflau în acest stadiu cînd președintele Ceaușescu a venit la Palatul Hofburg, care găzduiește Adunarea și s-a adresat sesiunii. Pentru prima oară în istoria A.I.E.A. un șef de stat a făcut acest lucru și el a fost primit cu căldură de către toți reprezentanții țărilor membre. Această vizită a adus în prim plan poziția României față de A.I.E.A. A fost recunoscut de către toți reprezentanții faptul că România, încă de la începuturile existenței Agenției, a jucat un rol important în dezvoltarea acestui organism al O.N.U.

Voi spune, așadar, că participarea activă a României poate fi urmărită de-a lungul celor 14 ani care reprezintă istoria Agenției, iar vizita celei mai înalte personalități române nu a făcut decît să confirme interesul pe care poporul și statul român îl arată față de acest organism. Așa cum am mai spus, Conferința i-a făcut domnului Ceaușescu o primire călduroasă, ovaționînd în picioare. Vă pot spune cu convingere că prezența domniei-sale s-a făcut simțită în cadrul dezbaterilor și colaborării ulterioare asupra diferitelor probleme aflate în fața Conferinței, probleme care în zilele următoare și-au găsit în mare parte soluționarea".

Încă de la așa-numitele „convorbiri de la Washington" din 1956, care au dus la formularea statutului A.I.E.A., România s-a evidențiat ca un membru activ al Agenției. Ulterior, contribuția sa s-a materializat în trimiterea unor experți reputați care au funcționat și funcționează în cadrul Secretariatului Agenției, precum și în posibilitățile oferite cercetătorilor străini de a se specializa în laboratoarele sale. De asemenea, România a făcut parte de două ori din Consiliul de conducere al A.I.E.A. *„Din punct de vedere politic* — adăuga domnul Hall — *aș spune că rolul României în Agenție a fost și continuă să fie o contribuție esențială".*

La sfîrșitul convorbirii, domnul John A. Hall s-a arătat bucuros să ne comunice cîteva impresii în urma acestei prime vizite făcute în România :

„Am mai multe motive care mă determină să consider vizita mea în România drept o plăcută și interesantă experiență. Am fost impresionat de progresul tehnic înregistrat în țara dv., iar în ceea ce privește programul de cercetare și utilizare a energiei nucleare, acesta dovedește o inteligentă examinare prealabilă a necesităților și posibilităților României. Accentuez acest lucru întrucît astăzi majoritatea statelor sînt predispuse să-și supraestimeze posibilitățile reale în acest domeniu.

Bucureștiul a însemnat pentru mine o reală surpriză. Este un oraș de o mare frumusețe, cu bulevarde largi și o arhitectură interesantă. Oamenii din țara dv. sînt, în primul rînd, deosebit de prietenoși. Ospitalitatea României este covîrșitoare".

Mihai DOMOCOȘ

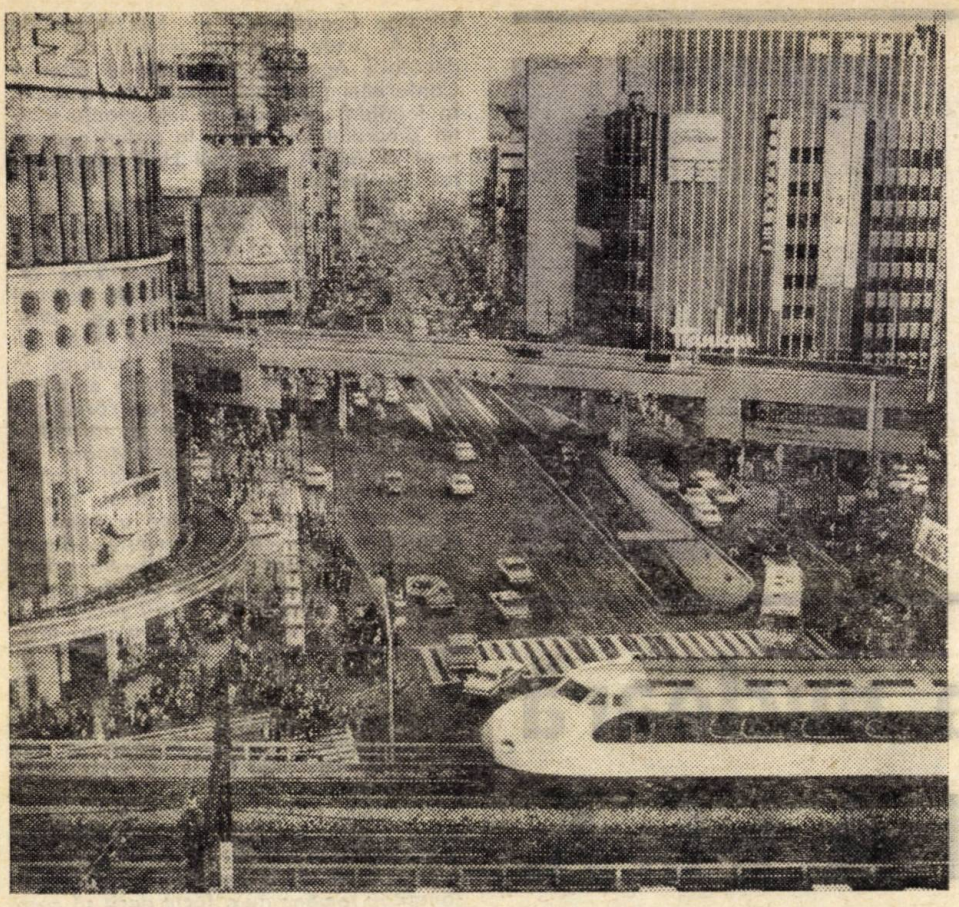

Tokio s-a extins în ritmul febril caracteristic dezvoltării contemporane a Japoniei

reportaj pe glob

PERIPLU NIPON

Ștefan Andrei

Deși s-au scurs doar patru ani de la precedenta călătorie în Japonia, chipul „Țării soarelui răsare" mi s-a părut transformat. Să începem cu Tokio. Turnul televiziunii (333 de metri), care găzduiește și un original muzeu de ceară, a pierdut din supremația înălțimilor. În jurul său au apărut alți giganți ai arhitecturii moderne. De pe terasa turnului, la 250 de metri deasupra panoramei orașului, constat cît de mult s-a lărgit în acești ani nucleul central din beton, sticlă și oțel, constituit din clădirile serviciilor marilor trusturi și bănci, rînduite pe principalele artere ale orașului. Pe suprafețe mari, au dispărut cartierele de căsuțe, făcînd loc construcțiilor înalte și lăsînd vacant doar spațiul ocupat de cimitire și de mici insule de verdeață, adesea improvizate sub forma grădinilor în stil japonez. În ultimii ani, arhitecții japonezi au introdus în peisajul urban mulți „zgîrie-nori", după ce au găsit formula construcției clădirilor cu 35 de etaje suficient de rezistente la seismele de intensitatea celor care în 1923 au provocat la Tokio daune catastrofale.

Aproape brusc, din zona centrală, se desprind străzi fără trotuar, înguste, pe care automobilele circulă cu multă dificultate în ambele sensuri, cu case scunde, din lemn, puțin confortabile, călduroase vara și friguroase iarna. Periferiile formează o altă sferă urbană, unele au circumferințe de 35 de kilometri, cuprinzînd și orășelele-satelit născute în jurul unor complexe industriale.

Ca și restul țării, Tokio este cuprins de febrilitatea generată de ritmul rapid de dezvoltare a Japoniei. Poate că expresia concentrată a repeziciunii cu care se dezvoltă economia Japoniei contemporane o constituie „Hikari", cel mai rapid tren din lume, care în mai puțin de douăsute de minute, străbate cei 550 kilometri dintre Tokio și Osaka după ce a staționat și în principalele gări.

Ca rezultat al vertiginoasei creșteri industriale în condițiile apărute în perioada postbelică, Japonia s-a deplasat cu o viteză impresionantă pe drumul dezvoltării economice, ajungînd din urmă și depășind, într-un termen relativ scurt, numeroase țări industrializate. Deține azi primul loc în lume la construcțiile de vapoare, aparate de fotografiat și filmat, tranzistori, motociclete, mașini de cusut ; locul trei la produse petroliere rafinate, la oțel (de la 20 milioane tone în 1960 la 82 milioane tone în 1969) și ordinatoare. Cu un produs național brut de peste 166 miliarde de dolari, Japonia s-a situat anul trecut pe locul trei în lume, în schimb, abia pe locul 19 în ce privește venitul național pe cap de locuitor.

În timpul vizitei, în discuțiile avute cu numeroase personalități, mi s-au oferit diferite explicații ale „miracolului japonez". Deseori, se argumentează că fiind aproape complet distrusă în război, industria japoneză ar fi beneficiat de reluarea unui start pe o bază modernă, ceea ce i-a înlesnit obținerea unei înalte productivități. Alții subliniază că economia niponă, lipsită de materii prime, le-a putut procura din zona bogată a țărilor Pacificului (mai puțin dezvoltată industrial), folosind intens transportul maritim. Porturile unde sînt descărcate materiile prime și pe unde pleacă produsele finite se află, de regulă, în imediata vecinătate a fabricilor producătoare, ceea ce reduce în măsură însemnată volumul cheltuielilor de transport și, implicit, prețul de cost. Bineînțeles că succesele obținute de economia japoneză nu pot fi explicate fără a lua în considerare investițiile mari, fără egal în lume, ori schimbările operate în structura economiei, unde industria grea ocupă în prezent primul loc, deținut anterior, în mod tradițional, de industria textilă. Sînt evocate, de asemenea, condițiile în care industria japoneză a avut sprijinul, dar a fost și subordonată monopolurilor nord-americane, ceea ce își găsește expresia și în faptul că 60 la sută din cele 6 600 de obiective construite după război folosesc instalații și procese tehnologice provenite sub diverse forme din S.U.A. În mai multe întîlniri ni s-a vorbit despre politica dusă de Japonia împotriva imigrației capitalurilor străine, precum și despre măsurile destinate a bloca total jocul liber al schimburilor financiare și comerciale. Măsurile luate în 1967 și 1968 au oferit această posibilitate doar unor sectoare mai puțin atractive pentru străini, cum ar fi construcția navală. Anul acesta, cu puțin timp înaintea sosirii noastre, au fost adoptate unele măsuri care permit liberalizarea investițiilor străine pentru 80 la sută din industrie și comerț, ca sectoarele băncilor, bursa, marile magazine, asigurările, industria cosmetică, produsele lactate etc. Ni s-a spus că în aprilie, anul viitor, vor fi deschise capitalului străin și celelalte sectoare, excepție făcînd fabricile care produc pentru necesitățile militare, energia nucleară sau ramurile noi, ca aeronautica, informatica, ordinatoarele. Trebuie însă precizat că în majoritatea sectoarelor industriale și comerciale, capitaliștii străini nu vor primi nici în viitor autorizația de a întemeia societăți în care să dețină majoritatea acțiunilor și, cu atît mai mult, să le aparțină. Ei vor avea doar dreptul de a se asocia cu parteneri japonezi în cadrul unei întreprinderi mixte, unde pot să aducă maximum 50 la sută din capital, excluzîndu-se orice posibilitate de a obține controlul ei pe piața bursei. Potrivit acestei orientări față de capitalul străin, începînd de la mijlocul lunii septembrie, străinii pot deține 45 la sută din capitalul celebrei firme Sony, ale cărei produse electronice sînt răspîndite și cunoscute în întreaga lume.

La explicarea acestor succese trebuie adăugat că, spre deosebire de țări cu o dezvoltare industrială similară, Japonia alocă în prezent mult mai puțin pentru cheltuielile militare, dispunînd de un efectiv de 260 de mii de militari, așa-numitele „forțe de autoapărare", în condițiile în care constituția nu permite trecerea la serviciul militar obligatoriu. Este de aceea firesc ca planurile privind mărirea efectivelor la 500 de mii să întîmpine pe plan intern nu numai opoziția forțelor democratice, ci și a unor cercuri care văd în creșterea alocațiilor militare o sursă de reducere a volumului destinat investițiilor. Pe de altă parte, nu trebuie ignorate profitu-

rile obținute de monopolurile japoneze de pe urma politicii de agresiune duse de S.U.A. în Asia de sud-est : diversele comenzi făcute anual de S.U.A. pentru necesitățile războiului din Vietnam se ridică la aproape un miliard și jumătate de dolari.

În prezent, faza de trecere la investițiile de capital în străinătate (50 de milioane de dolari numai în Coreea de Sud) nu este apreciată a fi de natură să dezvolte pofta acelor cercuri care mizează pe reînvierea militarismului japonez. Bineînțeles că aceasta va depinde de lupta poporului japonez, de trăinicia frontului unit al comuniștilor, socialiștilor și altor forțe democratice, care au obținut pînă acum succese în alegerile de la Tokio, Kyoto și din alte așezări ale țării și militează pentru o politică de pace, colaborare și înțelegere cu toate țările lumii.

Așa cum mi-am dat însă seama, explicația „miracolului japonez" nu poate fi izolată de activitatea stăruitoare, perseverență, de eforturile și sacrificiile poporului japonez, ceea ce a făcut pe unii străini să vorbească chiar de o „religiozitate" a muncii nipone. Deși o practică frecventă o constituie cumpărarea unui mare număr de patente din S.U.A. și din alte țări industriale avansate, este totuși recunoscută unanim abilitatea japonezului de a le perfecționa în așa măsură încît copia depășește de multe ori modelul. Timpul record dintre faza de proiectare și producția de masă, ca și prețurile de o competitivitate adeseori amețitoare pe piața mondială se datoresc în bună parte unei munci asidue, operative, dar supuse unei retribuiri scăzute. Este de aceea incontestabil că în timp ce economia japoneză se dezvoltă în ritm rapid, nu același lucru se poate spune despre condițiile de viață ale oamenilor muncii. Ele sînt desigur în evidentă creștere față de nivelul antebelic, dar inferioare de cîteva ori în comparație cu muncitorii similari din țările capitaliste occidentale. Este emisă chiar ideea că spre a-l diferenția teoretic de muncitorul vestgerman ori suedez, este stimulativ să i se repete mereu muncitorului japonez că el trăiește de fapt într-o țară săracă, rămasă în urmă, că munca sa servește binelui Japoniei și întregii omeniri. Și astfel, în timp ce produsul național brut și venitul național au crescut de 4,5 ori din 1960, puterea de cumpărare a sporit numai cu 50 la sută

Se vorbește pe drept cuvînt cu admirație de arhitectura japoneză — o îmbinare impresionantă între stilul tradițional și cele mai curajoase forme ale arhitecturii moderne. Dar asta nu are legătură directă cu locuințele oamenilor muncii, care stau de regulă în case de lemn, nu numai la sate, ci și în orașe mari ca Tokio și Kyoto, dormind pe așa-numita „tatami" — o împletitură din paie de orez, lungă de doi metri și lată de un metru. De menționat că la un salariu mediu lunar de 50 de mii de yeni, chiria se ridică de obicei la 10—15 mii de yeni, pentru o cameră de 12—13 mp și o bucătărie de 6 mp. Mai trebuie adăugați 6 000 de yeni pentru plata apei, electricității și gazelor. Locuințele personale sînt excesiv de scumpe, ca să nu mai vorbim de terenul de construcție într-o țară care se zbate să cucerească metri de suprafață pe seama mării.

În general, organizarea socială nu se arată a fi la nivelul dezvoltării economice. Se acordă preferință muncitorilor tineri, fără înaltă calificare, dar și cu pretenții reduse, care să execute simplele operații mecanice impuse de tehnica modernă. Concediile au deseori o valoare simbolică, se manifestă încă o atitudine premodernă, de discriminare față de femei (ni s-a spus că la unele întreprinderi sînt concediate soțiile care rămîn gravide). Relații precapitaliste caracterizează munca din întreprinderile avînd sub 100 de salariați care, de altfel, cuprind 45 la sută din totalul salariaților țării. Aici se lucrează pentru marile întreprinderi diferite piese. Muncitorii sînt astfel supuși unei duble exploatări, fiind totodată obligați să lucreze 60 de ore săptămînal ; de obicei nu sînt nici măcar organizați în sindicate.

Alimentele de bază ale populației sînt orezul și produsele marine ; consumul de produse animaliere, legume și fructe se află în creștere. Întrucît un kilogram de carne de vită costă între 1 500-2 000 de yeni nu este de mirare că ne-a fost greu să aflăm de la un grup de japonezi care sînt prețurile diferitelor sorturi de carne. O muncă intensivă, mult timp irosit cu distanțele lungi parcurse zilnic între locuință și locul de muncă, numărul redus de calorii obținute din alimentație — toate acestea fac ca în tren, mașină, metrou sau autobuz să vezi oamenii moțăind, dormind chiar și în cursul dimineții.

Fenomenul poluării îngrijorează în mod justificat populația. Așa se și explică succesul comercial al acestor aparate de inhalat oxigen, plasate în cartierele centrale ale capitalei

Marea parte a timpului liber este petrecută pentru a urmări emisiunile de radio și televiziune (92 la sută din cămine dispun de televizor), pentru excursii în grup sau cu automobilul. Într-o țară în care învățămîntul de nouă ani este obligatoriu și gratuit, calificarea oamenilor este mult ușurată, absorbirea lor de către industrie destul de rapidă, astfel încît pot lucra mai mulți membri ai unei familii.

La o populație de peste o sută de milioane de locuitori, Japonia dispune doar de șase milioane de hectare terenuri cultivate. Fiind așezate pe văile interioare și de-a lungul coastelor, aceste suprafețe tind a fi sacrificate pentru ridicarea orașelor. Așa cum ni se arăta, numai în 1968 au fost transformate în terenuri de construcții cca. 300 mii ha. Dintre țărani, peste nouăzeci de mii sînt cuprinși în cooperative agricole de tip capitalist care se ocupă de credite, vînzarea produselor, cumpărarea mașinilor. În condițiile unor proprietăți foarte mici, țăranii se străduiesc să obțină recolte mereu sporite dar, din cauza cîștigurilor reduse, sînt obligați să se angajeze temporar și în întreprinderile industriale. Unele statistici arată că aproape jumătate din venitul țăranilor nu provine din activități agricole, iar în unele regiuni 95 la sută dintre ei lucrează temporar în industrie. Anul trecut, Dieta a respins propunerea guvernului de a face mai flexibile modalitățile de vindere a pămîntului în vederea creării unor ferme care să depășească limita de trei hectare stabilită prin reforma agrară de după război, ceea ce ar fi permis eliberarea unor noi brațe de muncă pentru industrie.

În această viteză de dezvoltare economică, Japonia contemporană își modifică propria geografie. Munții sînt retezați, roca lor transportată și aruncată în apele mării, pentru a se crea noi suprafețe de teren. Se are în vedere ca în viitor alte cartiere de locuințe să fie integral demolate și în locul lor să apară clădiri înalte. Seara, pe străzile orașului Tokio apar echipe numeroase de muncitori, dotați cu căști metalice și nelipsitele mănuși, însoțiți de buldozere, screpere și camioane. Ei sapă, la lumina reflectoarelor, pentru a face loc liniilor de metrou și unui sistem de subsoluri imense, unde magazine elegante se întind pe mari distanțe ; de pe acum, unele magazine universale și-au plasat raionul alimentar chiar la nivelul liniei de metrou. Prefigurînd viitorul arhitecturii nipone, orașul se dezvoltă, într-adevăr, pe verticală — nu numai spre nori, ci și spre centrul pămîntului. Locul vechilor pagode și al livezilor de cireși este ocupat treptat de construcțiile industriale, de clădirile arhitectonice moderne.

Pentru a asigura o mai bună circulație, Tokio este străbătut în toate direcțiile de autostrăzi cu mai multe nivele suprapuse, sprijinite pe stîlpi de beton, trecînd peste casele mai scunde sau printre clădirile înalte. Am remarcat grija pentru circulație. După intensele săpături nocturne, spre dimineață totul se acoperă cu grătare speciale, astfel încît circulația autovehiculelor este neîntreruptă. Pentru pietoni se construiesc în mod special pasarele. Tot așa, la construcția stîlpilor pentru autostrăzi, lucrările sînt împrejmuite și circulația nu este deloc stingherită. Aceeași organizare exemplară a șantierului pentru construcții. Materialele se transportă numai în timpul nopții, în stradă nici urme, nici semn de construcție, care, de altfel, este acoperită și va apare cetățenilor doar în momentul cînd va fi finisată.

Pentru Japonia, poluarea a devenit o problemă de mare actualitate. La Tokio, mai ales în orele de vîrf ale traficului, atmosfera este foarte viciată. S-a și hotărît ca sîmbătă după-amiază mașinile să nu mai circule prin cartierul central Ginza, pe ale cărui străzi se întind în acest timp măsuțe. Se prevede un plan pe scară națională împotriva fenomenului de poluare care îngrijorează populația în mod deosebit.

Va ajunge oare Japonia să producă în 1975 atît cît produc R.F.G. și Franța la un loc ? Ori se va ajunge la consecințe catastrofale, ca urmare a unei crize de supraproducție, a ascuțirii concurenței internaționale, a legilor care predomină într-o societate bazată pe legea profitului ?

Cum se va conserva personalitatea Japoniei în acest proces de transformare ? Care vor fi consecințele așezării a jumătate din populația țării numai pe o fișie de 550 de kilometri, de-a lungul coastei, între Osaka-Kyoto-Tokio ?

Iată numai cîteva din multiplele probleme care preocupă astăzi poporul japonez.

Corespondență din Laos de la Corneliu Vlad

Convorbire cu dr. Khamsouk KEOLA

președintele Comitetului Alianței forțelor neutraliste patriotice din Laos

Obiectivele orientării neutraliste

De mai mulți ani, forțele neutraliste reprezintă una din principalele orientări ale vieții politice laoțiene, manifestîndu-se activ cu prilejul tuturor marilor evenimente din istoria prezentă a Laosului. Ele au fost parte componentă a celor două guverne tripartite de uniune națională din 1957 și 1962. Activînd mai întîi în cadrul Comitetului pentru pace și neutralitate, organizîndu-se apoi efectiv, în 1960, gruparea neutralistă patriotică a dezvoltat și consolidat de-a lungul acestui deceniu solidaritatea militantă cu Frontul Patriotic Laoțian, în lupta pentru edificarea unui Laos pașnic, independent, neutru, democratic, unificat și prosper. Într-un moment ca acesta, cînd dialogul între forțele patriotice și administrația de la Vientiane cunoaște un anumit dinamism, stimulînd interesul pentru latura politică a problemei laoțiene, am avut prilejul de a solicita dr. KHAMSOUK KEOLA, președintele Comitetului Alianței forțelor neutraliste patriotice din Laos, să se refere la drumul parcurs de orientarea neutralistă laoțiană și la obiectivele sale prezente.

Asemenea tuturor liderilor patrioților laoțieni pe care i-am întîlnit în zona eliberată a țării, dr. Keola m-a primit într-o grotă spațioasă și ingenios amenajată pentru a-i servi drept loc de muncă și locuință și, de asemenea, în fiecare moment, drept adăpost antiaerian împotriva atacurilor aviației americane, deosebit de intense în zona eliberată în acești ani.

— La rugămintea noastră, dr. Keola ne vorbește la început despre împrejurările creării Alianței forțelor neutraliste patriotice.

— În ianuarie 1961, forțele neutraliste, prezidate pe atunci de Suvanna Fuma, au eliberat regiunea Văii Ulcioarelor, care se aflase un timp sub stăpînirea forțelor de dreapta. După această operațiune, lupta noastră a cunoscut un șir de victorii, fapt care l-a obligat pe dușman să cadă de acord asupra formării unui nou guvern de uniune națională, prezidat de Suvanna Fuma și avînd ca vicepremier pe Sufanuvong, liderul Frontului Patriotic Laoțian, și pe generalul de dreapta Nosavan. Scurt timp însă după formarea sa, la Khang Khay și îndeosebi după transferarea acestui guvern la Vientiane, prințul Fuma a început să se îndepărteze tot mai mult de linia politică inițială a grupării politice pe care o conduce, linie de pace și neutralitate. Aceasta s-a tradus, după părerea noastră, în mod concret în faptul că s-a alăturat autorităților reacționare tailandeze și forțelor de dreapta laoțiene care au procedat la asasinate politice ; a pus o parte a forțelor neutraliste sub ordinele grupării de dreapta ; a recunoscut politica agresivă a S.U.A. și a cerut aviației americane bombardarea teritoriului laoțian. În fața acestei situații, rămînînd consecvenți liniei de pace și neutralitate, patrioții neutraliști din toată țara au început să se regrupeze treptat în zona eliberată. În 1964, practic toate elementele neutraliste care nu l-au urmat pe Fuma, au format un bloc neutralist patriotic. De atunci purtăm lupta noastră în strînsă legătură cu Frontul Patriotic Laoțian.

În aprilie 1969, la Khang Khay, s-a reunit o conferință a reprezentanților forțelor neutraliste patriotice din toată țara. Ea a decis formarea Comitetului Alianței forțelor neutraliste patriotice și a adoptat un program de acțiune în cinci puncte.

— Se poate spune că există astăzi în țară și alte forțe neutraliste înafara celor din cadrul Alianței ?

— Pentru moment, nu există alte forțe neutraliste înafara Alianței noastre, ceea ce nu este obligatoriu și pentru viitor. Punctul cinci al programului nostru de acțiune proclamă că orice om animat cu adevărat de idealurile păcii și neutralității poate fi alături de noi. Sîntem oricînd gata să întindem mîna și să acceptăm colaborarea tuturor acelora care aprobă o asemenea politică.

— Care sînt astăzi raporturile dintre Alianța forțelor neutraliste și Administrația de la Vientiane ?

— Atunci cînd am propus negocieri, gruparea lui Fuma a spus că nu poate discuta decît cu Frontul Patriotic Laoțian ; ea nu vrea să recunoască forțele neutraliste patriotice, uzurpînd în același timp calitatea de forțe neutraliste autentice. Poate că atitudinea forțelor de dreapta, așa-zis neutraliste, urmărește, pe de altă parte, să apropie de ele pe membrii forțelor neutraliste patriotice, pentru a-i îndepărta de F.P.L.

— În ce regiuni ale țării activează forțele armate neutraliste patriotice și cum conlucrează ele cu forțele armate ale F.P.L. ?

— Așa cum vă spuneam, trupele din provincia Phong Saly s-au ridicat încă din 1960 în sprijinul politicii de pace și neutralitate. De aceea, nordul provinciei e administrat azi în exclusivitate de Alianță. Comandantul grupelor neutraliste patriotice de aici este generalul Khamouane Boupha. Zona Xieng Khouang — Valea Ulcioarelor, despre care v-am vorbit, este de asemenea un sector comun de eliberare; aici se află atît unități militare ale F.P.L., cît și ale Alianței. Cele două armate au comandamente distincte; cu prilejul fiecărei operațiuni există o consultare, o coordonare a acțiunilor și se iau hotărîri comune.

— Ce stă la baza solidarității militante a Frontului Patriotic Laoțian și Alianței forțelor neutraliste patriotice ?

— C.C. al F.P.L. a adoptat programul său politic ; Alianța, programul său de acțiune. Compararea acestor documente invederează că ambele părți sînt unanime în hotărîrea de a face din Laos o țară neutră, independentă, pașnică, democratică și prosperă. Programul nostru definește la primul punct obiectivele luptei pentru pace și independență, iar la punctul al doilea, obiectivul realizării concordiei naționale. Sîntem pentru Acordurile de la Geneva și aprobăm soluția în cinci puncte pentru rezolvarea problemei laoțiene elaborată de F.P.L., care se bazează pe aceste Acorduri. Apreciem că pentru soluționarea problemei laoțiene se impune ca S.U.A. să respecte Acordurile de la Geneva și să lase părțile direct interesate să rezolve totul. Statele Unite trebuie în primul rînd să înceteze bombardamentele și escaladarea.

Dacă aprobăm soluția în cinci puncte, o facem pentru că sîntem animați de pace. Astăzi noi ne aflăm într-o poziție superioară sub raport militar și, totuși, am propus o reglementare politică pentru problema laoțiană. Este o dovadă a bunăvoinței noastre.

Reproducem după revista „Planète" reportajul publicistului Van Ge'rt, care face o incursiune în culisele comerțului cu arme.

„Interarms" et Co.

O meserie tot atît de veche pe cît e războiul... Foc sau fier. Pentru un pumn de sare sau de dolari, negustorul de arme a reușit totdeauna să găsească vînzători și cumpărători. Nefiind un Mecena, el obține la fiece tranzacție un beneficiu frumușel, mergînd de la 50 pînă la sută la sută. Și după sfîrșitul celui de-al doilea război mondial, negustorii de arme au continuat să se descurce bine...

În acest mediu necunoscut de muritorii de rînd, un american în vîrstă de 43 de ani, Samuel Cummings, posedă 90 la sută din piața internațională a vînzărilor de arme. Este fondatorul, președintele și proprietarul companiei „Interarms", cunoscută pînă în 1967 de către interesați sub numele de „interarmco". Această întreprindere, a cărei deviză este „Esse quam videri" (Mai bine să fii decît să pari"), are legături permanente și filiale în peste 70 de țări. Sediul principal al firmei se află în Monaco, unde locuiește Samuel Cummings. Se zvonește că el posedă și „Banque Genévoise de Commerce et de Crédit". În orice caz, această bancă elvețiană adăpostește un confortabil cont numerotat care-i aparține.

Armele sînt depozitate, în cea mai mare parte, la Alexandria (statul Virginia) și la Acton (periferie a Londrei). Numai în cele zece depozite pe care le posedă Cummings în S.U.A. se află 500 000—600 000 arme ușoare, adică o cantitate suficientă pentru a echipa 40 divizii de infanterie. Există aci puști Lee-Enfield (britanice), Mauser (vest-germane), Mannlicher-Carcano (italiene), Springfield 1903 și M-1 (americane); de asemenea, revolvere de diferite tipuri, grenade, obuze de artilerie, obuze de bazuka, mortiere, puști-mitraliere, milioane de gloanțe, săbii, spade, baionete, uniforme...

Și lista poate continua. Cît despre depozitele britanice, ele cuprind între 150 000 și 200 000 arme de același gen.

ÎNTREPRINZĂTORUL CUMMINGS

Născut în 1927 la Philadelphia, Samuel Cummings se lansează, la vîrsta de 26 de ani, în aventuroasa sa meserie. Angajat în 1949 de C.I.A., el lucrează acolo timp de 18 luni. Este angajat apoi ca vînzător de firma „Western Arms" din Los Angeles. În februarie 1953 începe să lucreze pe cont propriu. O mașină de scris, cîteva adrese, hîrtie cu antet, multe timbre și... un tupeu uriaș. Cummings reușește prima lui afacere: cumpără de la poliția națională din Panama un lot de 7 000 de arme pe care le plătește în numerar cu 25 000 de dolari (toată averea lui). Le revinde imediat ultimului său patron cu 50 000 dolari. A doua afacere bună a tînărului american are loc în anul următor. Cumpără cîteva mii de puști „Sten" cu prețul derizoriu de 50 de cenți bucata. Le revinde la prețul de 4 dolari bucata, plus cheltuielile de transport. Lui Cummings nu-i pasă de destinația armelor. Se întîmplă chiar, așa cum a fost cazul în 1955, în Nicaragua, ca ambele tabere să se fi aprovizionat de la el.

Cummings nu lucrează doar cu „străinătatea". În S.U.A., unde au o mare răspîndire armele de foc, orice armă de război în urma unei transformări puțin costisitoare, poate deveni o excelentă armă „de sport". În 1958, Cummings a reușit să încheie un contract cu toate marile magazine universale din Statele Unite. La firma „Klein", specialistă în vînzare prin corespondență, a cumpărat Lee Harvey Oswald pușca C2 766 pentru modesta sumă de 12,88 dolari. El văzuse un anunț în publicația „Rifleman" („Pușcașul)", care elogia calitățile acestei carabine italiene cu lunetă. Și Oswald a profitat de prețul special de lansare a produsului.

Reclama e și sufletul comerțului cu arme...

Dar să revenim la „Interarms". În 1958—1959, Cummings face din firma lui primo de acest gen din lume. Și din motive foarte simple. Potrivit specialiștilor, achizitorii firmei „Interarms" sînt singurii care nu numai că plătesc un preț bun pentru marfa aleasă, dar plătesc pe loc. Factorul timp fiind primordial, achizitorii știu cine va vinde, ce anume, în ce cantitate și cînd. Restul nu este decît o problemă de zile, în timp ce cu ceilalți șase „mari negustori" de arme, este necesar deseori un termen de 3 pînă la 4 luni. De aceea, în majoritatea cazurilor, intermediarul face apel la „Interarms".

Ca și în domeniul cumpărării de arme, reputația lui Cummings este de asemenea natură încît fiecare știe că va găsi la el ceea ce dorește în termenul cel mai scurt și în perfectă stare de funcționare. Ceea ce nu este totdeauna cazul cu ceilalți. Într-adevăr, orice armă care intră în depozitele firmei „Interarms" e verificată cu grijă. Dacă nu mai poate fi folosită, va fi vîndută unui colecționar, încheindu-și astfel cariera deasupra unui cămin.

Prin intermediul diverselor lui filiale, Samuel Cummings poate să sfideze embargourile. De pildă, cînd Statele Unite stabilesc un embargo împotriva cutărei sau cutărei țări din „lumea a treia", filiala britanică a lui Cummings poate în schimb să acționeze în deplină libertate și reciproc. Se povestește despre el că are un fler în afaceri absolut fără pereche. A vîndut armatei britanice mortiere americane de 60 mm la prețul de 1 125 dolari bucata. Cu ceva mai multă osteneală, Ministerul Apărării al Mării Britanii ar fi putut să și le procure prin corespondență la „Klein", cu 50 de dolari bucata.

CINE SÎNT CONCURENȚII

Dat fiind că Samuel Cummings posedă 90 la sută din piața armelor, singurii șase concurenți „valabili" ai firmei „Interarms" n-au altceva de făcut decît să se descurce cu restul de 10 la sută. Cine sînt ei?

Prima societate este britanică. A fost înființată în secolul XIX și a aparținut între 1956 și 1963 lui Cummings, sau cel puțin el a deținut majoritatea acțiunilor. Este vorba de întreprinderea „Cogswell and Harrisson". Această mică „firmă" a reușit să furnizeze în 1963 lui Chombe arme în valoare de peste 1 milion de dolari. Eventualul cumpărător poate și azi să se plimbe în Piața Picadilly din Londra și să intre în legătură cu un reprezentant al firmei, în magazinul de vînzare cu amănuntul pe care-l are în cartier.

O altă companie concurentă lui Cummings este „Parker Hale Ltd". Își are sediul la Birmingham și pare să fie specializată în armele de înaltă calitate. Are un stoc relativ mare: 100 000 de arme ușoare, cu calibru de peste 20 mm.

A treia firmă se află în Germania occidentală. Este „Merex A.G." din Bonn. Ea lucrează în

Puşti de închiriat: mercenarii

special cu pieţele din Orientul Apropiat şi, deşi dispune de un capital circulant de numai 27 000 dolari, cifra ei de afaceri anuală se ridică la 8 000 000 dolari. În timp ce Samuel Cummings este numai fineţe şi diplomaţie, patronul firmei „Merex", un anume Gerhard G.Mertens, pare să aibă deseori neplăceri serioase. Fie el în mod direct (a fost declarat persona non grata în Elveţia), fie salariaţii săi, din care doi au fost condamnaţi la închisoare. Asociata lui, firma „Werkzeugaussenhandel GmbH" din Düsseldorf are un capital circulant de numai 5 000 dolari. Ultima dintre ele, mai cunoscută sub iniţialele WAH, reprezenta în urmă cu doi ani „Interarms" în Europa.

Alte două firme „adversare" sînt canadiene. Prima, „Levy Industries Inc.", îşi are sediul la Toronto. Ea a vîndut în Asia tancuri americane M-47. Cealaltă companie este „Firearms International", cu sediul la Montreal. Activînd de 20 de ani ea ar putea să devină un concurent serios al „Interarms" şi a reuşit, printre altele, să înlăture compania lui Cummings de pe mai multe pieţe sud-americane. Vînzările ei în Statele Unite sînt de asemenea în creştere simţitoare. Ultima „concurentă" a lui Cummings se află la Bruxelles. Este vorba de „Sidum International", condusă de un american de origine franceză, Jacques S. Michault.

MERCENARII LUI OJUKWU

Fără contrabandişti, negustorii de arme ar face mult mai puţine afaceri şi războaiele nu ar fi ceea ce sînt. Într-adevăr, ce ar fi făcut fără ei secesioniştii din Congo sau din Nigeria, bunăoară ? Nimic sau foarte puţin. Se ştie că, în afară de C.I.A. sau de serviciul britanic MI-16, importante furnizoare de arme, adevăraţii furnizori sînt contrabandiştii. Unul din cele mai concludente exemple recente este războiul dintre Biafra şi Nigeria. Din 1968 pînă în 1970, am asistat în mai multe rînduri la comerţul negustorilor de arme în plină acţiune, de ambele părţi. Colonelul Ojukwu, conducătorul fostei Biafre, avea o armată şi o aviaţie care nu se puteau compara în nici un caz cu ale adversarilor săi. Totuşi, soldaţii biafrezi păreau mai bine antrenaţi decît soldaţii federali. Un alt avantaj pentru Ojukwu : Provincia Orientală era cea mai bogată din Nigeria din punct de vedere al zăcămintelor petroliere. Or, ibo, etnia principală a fostei Biafre, voia să evite cu orice preţ dominaţia tribului hausa (din nordul Nigeriei) şi a tribului yoruba (din estul Nigeriei). În 1965, deci cu mult înainte ca opinia publică mondială să se sesizeze, ibo începe să se înarmeze. La începutul anului 1966, un anume Paul Favier află că ibo au nevoie de arme. El depozitase în Olanda un mare număr de arme excedentare, datînd din timpul celui de al doilea război mondial. Nigerienii care locuiesc la Geneva încheie o tranzacţie cu Favier. După cum avea să se afle mai tîrziu, aceiaşi nigerieni au fost fondatorii „Ambasadei Biafrei" pentru Europa, mai cunoscută sub numele de Agenţia Markpress, din Geneva. Tîrgul a fost încheiat pentru o sumă necunoscută.

Favier voia să exporte armele sale direct din Olanda în Nigeria. Guvernul de la Haga s-a opus. Favier a trecut peste această dificultate obţinînd din partea „filialei" engleze a societăţii „Interarms" ca ea să comande armele. Aşa a apărut, într-o bună zi din luna octombrie 1966, căpitanul Henry A. Warton. De origine germană şi de naţionalitate americană, acest aventurier de 44 de ani avea să joace de atunci un rol important în războiul din Nigeria. Pe bordul avionului său „DC-4" a decolat de pe aerodromul Zestienhoven (Rotterdam), în mod oficial în direcţia Marii Britanii, singurul mod de a obţine autorizaţia de decolare. Deturnîndu-şi aparatul la ordinele lui Favier, Warton s-a îndreptat în realitate spre Nigeria. S-a întîmplat însă că, din cauza unui excedent de greutate a rămas fără carburant şi s-a prăbuşit în Camerun. El şi co-pilotul au fost uşor răniţi.

Această primă tentativă, soldată printr-un eşec, a dezvăluit totuşi încotro se îndreptau biafrezii. Numai în 1965, ei cheltuiseră echivalentul a 1 milion de lire sterline pentru a cumpăra arme. Dar nu toate aceste comenzi au sosit la destinaţie. Şi aceasta din două motive : anumite încărcături au fost interceptate de federali, iar alţi negustori de arme — plătiţi dinainte — au întîrziat în mod deliberat livrările lor. Abia în momentul secesiunii „oficiale", din 1967, cărţile au fost puse pe masă. Marea Britanie şi S.U.A. refuză să livreze arme rebelilor dar acest refuz este foarte repede compensat de comercianţii particulari şi de contrabandişti. Negustorii de arme din peste 12 sau 13 ţări au luat legătura cu rebelii. Pe de altă parte, Portugalia i-a acordat un mare ajutor lui Ojukwu. Cu binecuvîntarea guvernului Salazar, o misiune biafreză a reuşit să se instaleze la Lisabona. Singura ei sarcină era cumpărarea de arme şi coordonarea livrărilor, pornind de pe aeroportul capitalei portugheze. Avioanele au primit de asemenea autorizaţia guvernului de la Lisabona de a se aproviziona cu combustibil în Guineea portugheză şi în insula Sao Thomé. A fost stabilit astfel un adevărat pod aerian între Lisabona şi Biafra. Această flotă de avioane („DC-4", „D.C.-3" şi „Super-Constellation") a fost răscumpărată de la societăţile de transporturi aeriene „Iberia Air Lines", „T.A.P." (portugheză) şi de la alte societăţi. Toate călătoriile pe care le-am făcut în direcţia Biafrei au fost în cea mai mare parte efectuate pe bordul unor asemenea avioane. Un astfel de avion s-a prăbuşit scurt timp înainte de capitularea rebelilor, avînd la bord, timp de trei ani, acelaşi echipaj şi anume : un portughez (căpitanul), un american (co-pilotul), alţi doi americani (mecanici, dintre care unul era fost co-pilot la societatea de transporturi aeriene „T.W.A.") Tarifele de mai jos le-am aflat de la echipaj :

— Pilot : 4 000 dolari pentru cursa dus-întors între Lisabona şi Biafra. 1 000 dolari pentru cursa dus-întors între Biafra şi Sao Thomé.

— Co-pilot : 2 500 dolari, 500 dolari.

— Mecanici : 1 000 dolari, 250 dolari.

Echipajul putea face în medie două zboruri pe săptămînă de la Lisabona în Biafra şi 4—5 curse între insula Sao Thomé şi teritoriul rebel. Altădată, un „DC-4" încărcat cu arme a aterizat la Lagos şi echipajul a vîndut nigerienilor echipamentul deja cumpărat de biafrezi. Acelaşi echipaj s-a pus apoi la dispoziţia guvernului de la Lagos, în special pentru zborurile între Lagos, Port-Harcourt şi Ikot-Ekpene, şi a fost doborît în cursul anului 1969, pe cînd zbura deasupra teritoriului biafrez.

Printre armele vîndute celor două tabere trebuie să vorbim de asemenea de mercenari. Acest gen aparte de „puşti de închiriat face şi el parte integrantă din comerţul cu arme. Biafrezii au folosit un fost membru al Legiunii străine, colonelul francez Roger Faulkes. El are la activul său cel de al doilea război mondial, precum şi războaiele din Indochina, Algeria, Katanga şi Yemen. Nu este deci cîtuşi de puţin surprinzător să-l regăsim în fruntea celor 83 mercenari albi pe care-i angajase pe atunci colonelul Ojukwu. Apoi a sosit un alt „dur", Robert Denard, fost mercenar în Congo, în fruntea unui alt contingent. În sfîrşit, Michel Declary, şi el fost mercenar în Congo. Pînă la sfîrşitul verii anului 1968, aceşti oameni au provocat pierderi grele federalilor. Dar, în acea perioadă, colonelul Benjamin Adekunlé, mai cunoscut sub porecla de „Scorpionul negru", a declanşat un atac masiv. Potrivit unei prime versiuni, mercenarii considerînd că au pierdut partida, au plecat. A doua versiune este că colonelul Ojukwu ar fi hotărît să se lipsească de mercenari şi i-a concediat. Se mai spune că el n-a mai beneficiat la un moment dat de serviciile lui Lucien Pickett şi Hank Warton deoarece refuza să-i plătească sau îi plătea cu mare întîrziere. Warton şi Pickett, contrabandişti de arme, au plecat să-şi ofere serviciile în altă parte. Unul din ultimii care l-au părăsit pe Ojukwu este Steiner, un mercenar cu un palmares la fel de bogat ca al lui Faulkes. Atunci au apărut în cadrul guvernului biafrez sciziunile care au dus la capitulare, după ce Ojukwu a fost înlăturat de la putere de locotenent-colonelul Effiong.

Potrivit unor statistici, în momentul de faţă izbucneşte cîte un conflict la fiecare cinci luni. Se ştie, de asemenea, că în momentul de faţă, există în lume de două ori mai multe arme decît în cursul celui de al doilea război mondial şi că majoritatea lor sînt în curs de folosinţă.

Aşadar, pentru comercianţii de arme, treburile merg încă bine...

VORWÄRTS

BONN

Willy Brandt

DUPĂ UN AN DE GUVERNARE

GUVERNUL federal se află la putere de un an. A fost un an bogat în activitate şi în rezultate. Măsurile anunţate în declaraţia guvernamentală pentru anul 1970 au fost aproape toate transpuse în fapt. Pînă la sfîrşitul acestui an, bilanţul va fi complet.

Iată cîteva exemple : am mărit pensiile plătite victimelor războiului şi am desfiinţat contribuţia pensionarilor la asigurările sociale ; legea pentru promovarea construcţiilor urbane a fost prezentată Bundestagului ; s-a început elaborarea unui program împotriva poluării mediului înconjurător ; vîrsta votării a fost redusă la 18 ani ; s-au luat măsuri pentru îmbunătăţirea justiţiei militare ; am continuat reforma dreptului penal, începută de Gustav Heinemann pe cînd era ministru al justiţiei.

În august am semnat tratatul cu Uniunea Sovietică. O înţelegere similară cu Polonia se va încheia probabil în curînd. Eforturile noastre în „politica faţă de Răsărit" au fost precedate de iniţiativa pe care am luat-o încă la sfîrşitul anului 1969, pentru o mai mare coeziune între ţările vest-europene.

Oricine poate verifica aceste fapte şi altele, comparîndu-le cu declaraţia guvernamentală. Ne-am deprins, totodată, să guvernăm cu o majoritate restrînsă. Şi alte guverne ale Republicii federale şi din landuri au lucrat cu majorităţi reduse. Pot fi menţionate, de asemenea, exemple din alte ţări. Mă interesează în această privinţă un singur considerent : caracterul limitat al majorităţii nu trebuie să constituie o primejdie pentru o politică stabilă. Experienţa a confirmat acest lucru şi în cazul nostru. Niciodată nu s-a creat în Bundestag o majoritate împotriva guvernului.

Ambele partide ale coaliţiei guvernamentale sînt hotărîte să-şi continue colaborarea, în orice caz pînă la sfîrşitul actualei legislaturi. Opera începută în comun trebuie desăvîrşită. La aceasta contribuie în mare măsură faptul că acordul în probleme concrete este amplu şi puternic, suficient pentru a se putea menţine şi în situaţii critice. De altfel, am convingerea că partidul liber-democrat va rezista actualelor sale dificultăţi şi le va învinge.

Pe de altă parte, aşa cum este lesne de înţeles, opoziţia are interesul să nu uşureze munca acestui guvern. Adesea, ea nu-şi alege mijloacele ; este grosolană atunci cînd i se pare util şi joacă imediat rolul celui ofensat dacă crede că poate face astfel impresie. Uneori, opoziţia urmăreşte doar să abată atenţia de la propriile ei probleme. Criza de conducere din U.C.D.-U.C.S. a devenit, de altfel, de netăgăduit. Nu este de competenţa mea să dau sfaturi partidelor de opoziţie de modul cum să-şi rezolve problemele lor. În nici un caz nu vor reuşi printr-o „pătrundere în Palatul Schaunburg" (să preia cîrma guvernării — n. red.), aşa cum îşi imaginează unii, întrucît această cale nu le este deschisă.

Influenţa pe care o exercită criza de conducere din rîndurile opoziţiei asupra sarcinilor sale reale este îngrijorătoare. Întrucît, în problemele concrete, opoziţia nu are de oferit pînă acum o adevărată alternativă, eficienţa ei poate fi frecvent contestată şi, de fapt, ea se limitează adesea la un spectacol public. În forma sa actuală, opoziţia nu este capabilă de acţiune şi — încă şi mai puţin — de guvernare. Am de pe acum convingerea că actuala coaliţie guvernamentală va ieşi victorioasă şi în campania electorală din 1973, în special din următoarele considerente :

1. Politica de reforme interne este necesară pentru ţara noastră. Această politică impune stabilirea centrelor de greutate. Am făcut de pe acum acest lucru în domeniul culturii, al politicii sociale şi în problema combaterii poluării mediului înconjurător. Opoziţia merge pe calea minimei rezistenţe, limitîndu-se să spună nu.

2. Dreptatea şi securitatea socială sînt elemente neapărat necesare ale politicii de reforme. Un guvern cu o conducere social-democrată poate îndeplini aceste imperative, poate încuraja crearea de posibilităţi pentru pături largi, de a-şi spori veniturile şi poate satisface revendicările juste ale acestor pături în legătură cu o mai mare participare la conducere.

3. Dacă dorim să apărăm interesele naţionale ale poporului nostru şi ale Republicii noastre federale este imperios necesară o politică externă de asigurare a păcii. Partidele opoziţiei nu au de oferit o alternativă.

În politica externă promovată în prezent se înscrie şi dorinţa de a face abstracţie de trecut şi de a recunoaşte realităţile pe care se bazează situaţia noastră. U.C.D.-U.C.S. doreşte să lăsăm ca totul să plutească în negură. Dacă ar proceda astfel, Republica federală nu ar face nici un singur pas înainte, aşa cum s-a şi întîmplat în anii trecuţi ci, dimpotrivă, ar fi împinsă, într-o măsură tot mai mare, în vîrtejul evoluţiei politicii internaţionale şi în primejdia izolării...

În general, calea pe care ne aflăm nu este rea. Acelaşi lucru e valabil şi în politica externă. Consider probabil să se ajungă la o soluţionare satisfăcătoare în problema Berlinului. Poziţia la tratative a celor patru puteri pledează pentru această afirmaţie. Cert este, în orice caz, că coeziunea Occidentului nu este pusă sub semnul întrebării din cauza politicii noastre faţă de Răsărit. Alianţa occidentală, ca şi Comunitatea Economică Europeană, rămîn neabătut baza politicii noastre externe.

Am convingerea că interesele naţionale nu pot fi apărate mai bine decît prin politica pe care am instaurat-o. Trebuie deci s-o continuăm.

LE NOUVEL OBSERVATEUR

PARIS

SEMNIFICAŢIA ALEGERILOR PENTRU CONGRES

RECENTELE alegeri parţiale din S.U.A. au confirmat că senatorul Edmund Muskie va fi marele favorit în momentul desemnării candidatului democrat în alegerile prezidenţiale din 1972. Deşi preşedintele Nixon are, în cadrul partidului republican, o poziţie mai puternică decît oricînd, rezultatele

Edmund Muskie : după alegerile parţiale, marele beneficiar al „renaşterii" partidului democrat

alegerilor îi vor complica sarcina de a guverna ţara. Dacă vrea să cîştige în 1972, el va trebui, fără îndoială, să redreseze economia.

Dacă examinăm rezultatele alegerilor exclusiv din punctul de vedere al luptei dintre cele două partide, rezultatele par puţin concludente. În Senat, democraţii au pierdut cîteva locuri, dar păstrează totuşi o majoritate comodă. În Camera Reprezentanţilor, ei au cîştigat nouă sau zece locuri, ceea ce le asigură o majoritate de zece voturi. În schimb, asistăm la o foarte netă rupere de echilibru în ce priveşte guvernatorii. În timp ce, înainte de alegeri, republicanii controlau 30 de posturi de guvernator

dintr-un total de 50, acum democraţii sînt aceia care controlează 29. Această răsturnare spectaculoasă este, însă, mai degrabă efectul unor probleme locale decît naţionale.

Dacă vrem să analizăm mai îndeaproape rezultatul alegerilor, este mai bine să lăsăm de o parte lupta dintre cele două partide şi să privim ce s-a întîmplat înăuntrul fiecăruia dintre ele. Democraţii, ca şi republicanii, s-au impus, la 3 noiembrie, în regiuni în care erau ameninţaţi de o a „treia forţă." În acest sens se poate spune că alegerile din 1970 au fost o mare victorie pentru sistemul bipartizan şi, concomitent, o înfrîngere pentru eventualii „outsideri", ca guvernatorul George Wallace al statului Alabama, în ce priveşte dreapta, sau primarul oraşului New York, John Lindsay, în ce priveşte stînga.

Democraţii s-au redresat puternic pe două flancuri. În primul rînd, asistăm la renaşterea lor în Sud. De ani de zile, politica liberală a preşedinţilor democraţi a expus pe democraţii din Sud la atacuri violente din partea adversarilor lor, care îi acuzau că sînt favorabili negrilor. În 1968, candidatul democrat în alegerile prezidenţiale, Hubert Humphrey, nu obţinea victoria decît într-un singur stat sudist — Texas — cu 41 la sută din voturi, împotriva lui Nixon şi a lui Wallace. În celelalte zece state din Sud, Humphrey obţinea mai puţin de o treime din voturile exprimate. Anul acesta, însă, o nouă generaţie de tineri democraţi s-a manifestat în cursul alegerilor preliminare pentru desemnarea candidaţilor partidului. În alegerile de la 3 noiembrie, aceşti oameni noi s-au descurcat foarte bine. Democraţii au obţinut alegerea unui nou guvernator şi a unui nou senator (Reubin Askew şi Lawton Chules) în Florida ; a unui nou guvernator (Jimmie Carter) în Georgia ; a unui nou guvernator (Bale Bumpers) în Arkansas ; a unui nou senator (Lloyd Bentsen) în Texas.

S-a constatat, de asemenea, o renaştere a partidului democrat în principalele state din regiunea marilor lacuri. În 1968, alegătorii din această regiune contribuiseră la alegerea lui Nixon în statele Ohio, Illinois şi Wisconsin. Anul acesta, Ohio şi Wisconsin au ales guvernatori democraţi : John Gilligan şi Pat Lucey. Statul Illinois a ales ca senator pe Adlai Stevenson jr., fiul fostului candidat democrat la preşedinţia Statelor Unite. Toţi trei şi-au bazat campania pe principiile democraţilor liberali.

Marele beneficiar al renaşterii partidului democrat este senatorul Muskie, o oficialitate a partidului (fusese candidat la vicepreşedinţie în 1968, împreună cu Humphrey). Apariţia lui Muskie drept candidat democrat de prim-plan era previzibilă încă în ajunul alegerilor. Numeroşi democraţi erau pe atunci neliniştiţi de intensa campanie dusă de preşedintele Nixon pentru partidul republican, apărător al „legii şi ordinii". Cînd democraţii au început să caute un om în stare să-i replice lui Nixon, ei au înţeles că numai Muskie putea s-o facă.

Toţi ceilalţi candidaţi democraţi posibili (printre care Edward Kennedy, senator din partea statului Massachusetts, care a fost reales cu uşurinţă, deşi asupra lui mai plana umbra afacerii de pe insula Chappaquidick ; Hubert Humphrey, reales senator din partea statului Minnesotta ; George McGovern, senator din partea statului Dakota de Sud ; Birch Mayh, senator din partea statului Indiana şi Harold Ughes, senator din partea statului Iowa) erau de acord că Muskie e omul necesar. Astfel, în ajunul alegerilor, Muskie a făcut la televiziunea naţională o declaraţie de 15 minute, aprobată de o mare parte a democraţilor. Tema ei era unitatea naţională şi survenea după un discurs prost înregistrat al lui Nixon despre „lege şi ordine". Reacţiile presei au fost amestecate, dar un mare număr de comentatori au fost de acord că Muskie obţinuse o performanţă superioară faţă de cea a lui Nixon.

Toate acestea nu înseamnă, însă, că Nixon ar fi înregistrat o înfrîngere personală gravă în aceste alegeri : s-a produs chiar o redresare a republicanilor în Nord-Estul Statelor Unite. Ca de obicei, Nixon a obţinut rezultate personale bune în Sud şi în statele din regiunea marilor lacuri. El este singurul republican în stare să facă faţă democraţilor după cîştigurile înregistrate de aceştia.

Dar a guverna ţara înseamnă altceva. Nu se ştie exact asupra căror probleme s-au pronunţat alegătorii. Se pare că personalitatea candidaţilor a jucat un rol important. Reiese totuşi clar că accentul pus de preşedinte pe lege şi ordine nu a fost suficient pentru a-i aduce adeziunea ţării. În schimb, campania dusă de democraţi în problemele inflaţiei şi şomajului a fost rodnică (în special pe lîngă muncitorii din regiunea marilor lacuri) şi a atras atenţia asupra politicii economice a Administraţiei Nixon.

Cînd actualul guvern s-a instalat la putere, economia se afla în plină supraîncălzire, iar preţurile creşteau în ritm de pînă la 6 la sută anual. Pentru a stăvili inflaţia, Administraţia a trecut la limitarea împrumuturilor şi a creditului şi la reducerea cheltuielilor guvernamentale. Se spera că, atunci cînd preţurile vor înceta să crească, restricţiile asupra creditului vor fi reduse treptat, iar cheltuielile statului vor fi sporite. Datorită acestei metode, Administraţia spera să scape de o recesiune drastică, de natură să provoace o creştere gravă a şomajului. Dar inflaţia s-a dezvăluit a fi mult mai tenace decît se crezuse. În ajunul alegerilor, preţurile tindeau în continuare să crească, deşi în ritm lent, în timp ce proporţia şomerilor era de 5,5 la sută, cel mai ridicat procent înregistrat în ultimii ani. Ca atare, în momentul de faţă se consideră că preşedintele va dori să stimuleze economia pentru a reduce şomajul. Există diferite moduri de a stimula dezvoltarea economică, dar toate sînt potrivnice celor mai scumpe principii ale personalităţilor Administraţiei.

Este sigur că în Administraţia republicană va exista o perioadă îndelungată de tatonări şi şovăieli şi că mai mulţi membri ai guvernului vor demisiona deoarece Nixon intenţionează ca, în lunile următoare, să ia ferm în mînă politica economică a ţării.

Joseph KRAFT

Le Monde diplomatique

PARIS

CEI 4 800 000 DE ASUPRIŢI AI REGIMULUI SMITH

CINE sînt cei 4 800 000 de africani din Rhodesia, dominaţi de 250 000 de albi ? Ei sînt oameni ai muncii, nevoiţi să servească burghezia albă, oameni exploataţi care se împart în ţărani şi orăşeni. Din punct de vedere etnic, ei se divid în două grupuri principale care, înainte de colonizare, alcătuiau naţiuni. Naţiunea *shona*, majoritară în proporţie de 80 la sută, şi naţiunea *matabele*, care reprezintă o zecime a populaţiei negre.

O proporţie de 82 la sută dintre africani trăiesc încă în brusă, ceea ce explică dificultăţile de a organiza lupta de eliberare. În rîndurile ţăranilor, o majoritate practică şi azi sistemul tradiţional al economiei de subzistenţă (53 la sută) ; muncitorii agricoli nu reprezintă decît 23 la sută. Cea mai mare parte a acestei populaţii agricole este grupată în sătulete împrăştiate pe „pămînturi tribale", unde reuniunile politice sînt interzise. Aceste regiuni sînt conduse de o ierarhie complexă şi „europenizată", alcătuită din şefi de triburi, dintre care şase reprezentanţi numiţi de guvern, sînt membri ai „Adunării naţionale". Cu cît urcăm mai sus în această ierarhie cutumiară, cu atît găsim mai mulţi adepţi ai regimului şi cu atît se manifestă mai mult ruptura lor de masa africană tribală. Consiliul şefilor de trib nu este decît o parodie de „reprezentare".

Ţăranii africani sînt cu atît mai puţin integraţi în viaţa modernă cu cît guvernul e interesat să ignoreze potenţialul lor productiv : dezvoltarea agriculturii locale ar face să apară pe piaţa europeană o concurenţă de care el se lipseşte cu atît mai mult cu cît, ţinînd seama de sancţiunile economice, producţia întîmpină greutăţi de desfacere. Totodată, eventuala dezvoltare economică ar aduce 2 500 000 de oameni şi în sfera vieţii politice.

Pe termen lung, lucrurile ar trebui să se desfăşoare astfel :pe de o parte, şcolarizarea creează în rîndurile tinerilor nevoi incompatibile cu genul de viaţă pe care guvernul ar dori să-l ducă ei ; pe de altă parte, structurile vieţii tradiţionale dispar inevitabil, oa-

menii părăsind brusa ori de cîte ori au posibilitatea, pentru a merge să muncească la oraș.

Țărănimea trăiește permanent în pragul foametei. Guvernul își dă seama de această stare de lucruri : recent, el a modificat din nou legea cu privire la împărțirea pămînturilor, stîlp legislativ al apartheidului rhodesian care, începînd din 1930, împarte teritoriul în „pămînturi europene" și „pămînturi africane" ; 5 la sută din populație — albii — și restul de 95 la sută — negrii — dețin, în mare, aceeași suprafață de pămînt. Această lege segregaționistă interzice unei rase să închirieze, să cumpere și să locuiască o porțiune de pămînt a unei alte rase, dar permite albilor să fie proprietarii întregului subsol !

Nu e greu să ne închipuim consecințele catastrofale ale acestei legi pentru viața tradițională africană, cu atît mai mult cu cît cartografia împărțirii nu a ținut cîtuși de puțin seama de repartiția demografică și etnică a africanilor. Populații care trăiau de secole în regiuni declarate brusc, în 1930, „europene", au fost obligate să se mute. Azi, recentele modificări ale legii cu privire la împărțirea pămînturilor prevăd din nou migrații de acest gen pentru a regrupa pămînturile africane în teritorii mari, după modelul bantustanelor din Africa de Sud. Asemenea măsuri stîrnesc o profundă nemulțumire în rîndurile masei țărănești și provoacă uneori, așa cum s-a întîmplat anul trecut, reacții spontane violente, al căror conținut politic este evident.

Cînd o populație refuză să migreze fără să vrea să intre în ilegalitate, ea se înțelege cu un fermier european și încheie un contract tribal de muncă. Astfel, Rhodesia dispune de numeroși muncitori agricoli ieftini, al căror salariu lunar derizoriu e uneori plătit în natură și care lucrează 11 ore pe zi. Pentru a potoli nemulțumirea acestor oameni, obligați să lucreze pămînturi care, în mod subiectiv, nu au încetat să le aparțină, guvernul importă din țările vecine, în special din Malawi, mînă de lucru cu atît mai docilă cu cît este imigrantă. Se știe că, în centrele ei industriale, Africa de Sud aplică aceeași politică.

Fiecare oraș african este înconjurat de posturi de poliție și de baruri, construite din fondurile municipale. Procentul prostituției este foarte ridicat. Toți locuitorii de culoare folosiți în industrie, salariații din sectorul prestațiilor de servicii (există 91 000 servitori) sau șomerii trăiesc în „bidonville"-uri, la periferia cartierelor industriale, unde cocioabe cu două sau trei încăperi adăpostesc zece persoane. Desigur, europeanul care îndrăznește să se aventureze în aceste așezări nu este bine primit.

Copiii născuți la oraș, care nu cunosc brusa, sînt orășeni adevărați și constituie începutul unui adevărat proletariat urban. De altfel, cea mai mare mîndrie a „urbanizaților" este să-și trimită copiii la școală : cu ajutorul învățămîntului, ei încearcă să scape de „condiția africană", în special datorită posibilităților de muncă „curată" și mai bine plătită. Amplă la nivelul elementar, școlarizarea oprește brusc la nivel mediu și superior. Într-adevăr, industria și comerțul au nevoie de o mînă de lucru cît mai puțin cultivată cu putință, slujbele bune fiind rezervate albilor. În momentul de față, 200 de studenți africani nu au posibilitatea să aleagă : ori acceptă un salariu mic, fără vreo legătură cu calificarea lor, ori se expatriază pentru a se stabili în Anglia sau în țările africane vecine, devenite independente.

Deosebirea esențială între țăran și orășean constă în faptul că primul se mulțumește pentru moment să dorească abrogarea legilor care limitează libertățile lui cutumiare, în timp ce „urbanizații" — mai conștienți și mai direct afectați de aparatul represiv — doresc decolonizarea.

Începînd din 1963, mișcarea de eliberare este organizată în două tendințe : ZAPU (Uniunea Populară Africană Zimbabwe), al cărei șef este Joshua Nkomo, aflat în prezent în închisoare, și ZANU (Uniunea Națională Africană Zimbabwe), apărută dintr-o disidență în rîndurile ZAPU și condusă de Ndabaningi Sithole.

Apartheidul în acțiune : zone interzise populației de culoare

FOREIGN AFFAIRS

NEW YORK

Norodom Sianuk

VIITORUL CAMBODGIEI

NICI Lon Nol, nici președintele Nixon nu au lăsat cambodgienilor altă posibilitate decît lupta armată și revoluția — o luptă și revoluție al căror obiect este de a permite poporului nostru să-și redobîndească libertatea, națiunii noastre să-și recîștige demnitatea și țării noastre să devină din nou independentă.

Nici Lon Nol, nici președintele Nixon, care a hotărît să-l sprijine pentru a menține cu orice preț la putere regimul lui dictatorial, nu doresc revenirea Cambodgiei la independență, neutralitate, integritate teritorială și democrație. O spun cu regret : Statele Unite se gîndesc la „independență" și „democrație" pentru țările lor satelite în alt fel decît la independență și democrație pentru ele însele.

La Pnom Penh, grupul Lon Nol m-a înlăturat în mod ilegal pentru „trădare a democrației". Fără sancțiunea vreunei prevederi constituționale, parlamentul de la Pnom Penh, în complicitate cu Lon Nol, s-a instaurat drept „tribunal popular" pentru a mă judeca, împiedicîndu-mă în același timp să mă înapoiez în Cambodgia și să răspund la diferitele acuzații aduse de parlament. Potrivit legilor noastre constituționale, pînă și cel mai modest cetățean are dreptul să se apere în fața tribunalului, și statul cambodgian nu are dreptul să exileze cetățeni khmeri. Cît despre șeful statului, Constituția specifică chiar că „persoana sa este sacră și inviolabilă".

Imediat după înlăturarea mea au avut loc aproape pretutindeni în țară

demonstrații pașnice în sprijinul meu. Lon Nol a reprimat în mod sălbatic pe demonstranți prin forța armelor; soldații și chiar tancurile lui i-au masacrat fără milă, cu sutele. În legătură cu aceasta, pot cita următoarea mărturie a unor corespondenți de presă americani și britanici:

Anton Wills-Eve („Reuter"): „Martori oculari au declarat că trupele guvernamentale au primit rebelii cu rafale de mitralieră, secerînd tot ce le stătea în cale și lăsînd mulți morți pe teren, ca un exemplu pentru ca alții să nu se ridice în sprijinul prințului Sianuk. Un martor ocular a afirmat că rebelii erau țărani..."

T. Jeff Williams („Associated Press"): „S-a produs o nouă demonstrație violentă... Populația a organizat o demonstrație în favoarea lui Sianuk. Trupele... au deschis focul asupra manifestanților, omorînd potrivit cifrelor oficiale 30 dintre ei... În plus, guvernul arestează mii de persoane bănuite de a fi... în favoarea lui Sianuk... Canoniere ale flotei sînt ancorate în mijlocul fluviului pentru a împiedica trecerea lui în masă de către demonstranții care încearcă să ajungă la Pnom Penh... O întrebare ridicată deseori de observatorii de aici este de ce guvernul permite trupelor lui să tragă în propriul lui popor..."

Aceste mărturii nu au nevoie de comentarii.

Diplomația Washingtonului a fost foarte activă în crearea unei „axe Pnom-Penh-Saigon-Bangkok-Vientiane". De fapt, în ultimul timp, presa occidentală vorbește absolut fățiș despre această axă. Este o „axă" sau, dacă vreți, o „federație de facto", al cărei obiectiv vădit este de a menține țările din regiune în „tabăra americană". Dar adevărata problemă este dacă o asemenea „federație" poate fi acceptată de inimile și mințile popoarelor interesate sau dacă nu va rămîne totdeauna o creație artificială a Statelor Unite, menținută de ele, cu ajutorul dolarilor, artileriei și bombelor, așa cum este cazul Cambodgiei în momentul de față.

Idealurile de libertate, democrație și independență ale poporului american sînt desigur demne de respect. Dar guvernul Nixon este oare sigur că apără aceste idealuri prin apărarea regimurilor de felul aceluia al lui Lon Nol în Indochina și în Asia de sud-est în general? Ar fi o pură ipocrizie să se afirme că Statele Unite apără interesele superioare ale popoarelor Indochinei atunci cînd împiedică cu orice preț căderea unor regimuri ca acelea ale lui Lon Nol și Nguyen Cao Ky, folosind în acest scop bombe și napalm și distrugînd țările și popoarele interesate.

Cunosc prea bine poporul khmer, poporul vietnamez și celelalte popoare din regiunea noastră pentru a crede că ele pot accepta să li se impună interesele conducătorilor reacționari, fasciști, militariști și corupți sau că pot accepta ca, la cererea unei mari puteri, să fie guvernate de o dictatură în locul democrației și țările lor să fie satelite în loc să se bucure de independență națională.

Pentru burghezi și feudali, comunismul trebuie să pară îngrozitor. Dar pentru popoarele care sînt exploatate mereu de acești burghezi, de acești feudali și de aceste dictaturi a căror existență se datorează exclusiv protecției americane, comunismul poate fi, acum și pe viitor, doar o eliberare. Da, o eliberare, deoarece problemele de nedreptate socială, de corupție, de dictatură militaristă sau burgheză și de asemenea de independență națională (vedeți exemplele Chinei, Vietnamului de nord și Coreei de nord, țări în mod incontestabil independente) ar putea fi rezolvate astfel.

Iată de ce, cu cît Statele Unite insistă mai mult asupra menținerii regimurilor nepopulare și pro-imperialiste în țările noastre, cu atît își vor atrage mai mult ura popoarelor noastre și, în consecință, vor întări atît mișcările lor revoluționare cît și solidaritatea lor de luptă.

În fața „axei proamericane, Pnom-Penh-Saigon-Bangkok-Vientiane", în aprilie 1970 s-a format „axa" popoarelor revoluționare din Cambodgia, Vietnam, Laos, China și Coreea de nord. Axa proamericană va dispare în momentul în care guvernul de la Washington va înceta s-o sprijine cu dolari, tunuri și bombe. Dar frontul antiimperialist comun al popoarelor khmer, vietnamez, laoțian, chinez și coreean va supraviețui orice s-ar întîmpla.

Dacă eu lupt în tabăra revoluționarilor indochinezi și asiatici, procedez astfel deoarece, personal, doresc să mi se facă într-o zi dreptate după ce am fost calomniat și dezonorat în mod odios de grupul Lon Nol și deoarece, din punct de vedere național, trebuie să-mi îndeplinesc datoria ca patriot, ca khmer și ca asiatic.

Datorită lui Lon Nol și intervenției armate a puterilor străine care îl sprijină, patria și poporul meu au pierdut totul — pace, demnitate, independență, integritate teritorială — și au fost copleșite de cele mai groaznice suferințe, nenorociri și catastrofe din istoria lui. În aceste împrejurări, nu pot decît să sper în victoria totală a revoluției, în care nu-mi voi avea desigur locul, dar care va salva patria mea și va sprijini interesele cele mai profunde ale maselor poporului khmer.

Cît despre relațiile viitoare ale acestui popor cu Statele Unite, ele vor redeveni bune de îndată ce Washingtonul va înceta să confunde grupul Lon Nol cu națiunea khmeră și în consecință va înceta să-l ajute — direct sau indirect — pentru a zdrobi rezistența populară. Această rezistență nu poate fi zdrobită. Dacă sînt înțelese în mod clar, interesele pe termen lung ale Statelor Unite ar trebui să oblige guvernul lor să respecte această rezistență în loc s-o trateze cu ostilitate.

profil

Hedi NOUIRA

primul ministru al Tunisiei

Numit prim-ministru la 2 noiembrie 1970 — în locul lui Bahi Ladgham, devenit președintele Comitetului Superior Arab însărcinat cu soluționarea situației din Iordania — Hedi Nouira este un cunoscut expert tunisian în domeniile economiei și finanțelor.

Originar, ca și președintele Bourguiba, din Monastir, Nouira s-a născut la 6 aprilie 1911. A urmat studiile secundare la liceul din Sousse, iar apoi a obținut licența în drept la Paris. În capitala Franței, Nouira reprezenta și Partidul Neo-Destur, al cărui membru era încă de la înființare (1 martie 1934). Expulzat din Franța în 1937, revine în țară și se înscrie în baroul din Tunis. În același an, Nouira este ales secretar general al Confederației generale a muncitorilor tunisieni. În aprilie 1938, cînd se afla într-un turneu sindical, Hedi Nouira este arestat, fiind acuzat de complot împotriva securității statului. Eliberat în 1942, el revine în Tunisia (în ultimii doi ani fusese deținut într-o închisoare din Marsilia), și este ales secretar general adjunct al Partidului Neo-Destur, funcție pe care o deține pînă în 1954.

După 1945, Nouira a condus ediția în limba franceză a săptămînalului „Mission" — organ al Partidului Neo-Destur — în care a publicat numeroase articole pledînd pentru independența Tunisiei. În luna august 1954, Ben Ammar formează guvernul tunisian și Hedi Nouira este numit ministru al comerțului, iar ulterior ministru al finanțelor. După negocierile cu Franța, la care ia parte și Nouira, se ajunge la proclamarea independenței Tunisiei.

În primul guvern format de președintele Bourguiba imediat ce Tunisia devine independentă — martie 1956 — Nouira reocupă postul de ministru al finanțelor. În 1958, el creează Banca centrală a Tunisiei și devine guvernatorul ei, post pe care-l ocupă pînă la remanierea ministerială intervenită la 12 iunie a.c., cînd este numit ministru al economiei naționale.

Într-un interviu acordat recent cotidianului tunisian „La Presse", Nouira a stabilit un bilanț al situației economice a Tunisiei, prezentînd totodată programul său, care are drept prim țel redresarea economiei.

D. C.

poșta redacției

CALMUL DIN CIPRU

Luca Stănescu, Alexandria. Despre actuala situație din Cipru, președintele Makarios, care a făcut o călătorie în S.U.A. (cu prilejul sesiunii jubiliare a Organizației Națiunilor Unite) și Japonia (unde a participat la o conferință pentru pace), a acordat un interviu corespondentului radioteleviziunii olandeze și belgiene la Atena, în care a spus: „Sper că atmosfera de calm existentă actualmente va persista în viitor și că incidentele nefericite din trecut nu se vor repeta. Sînt totuși îngrijorat deoarece problema Ciprului rămîne nerezolvată. Grijile pe care le exprimam într-o recentă declarație nu se refereau la nimic special ci la neliniștea pe care mi-o provoacă progresul lent al convorbirilor intercomunitare".

— În iunie vorbeați de umbra morții care plutește deasupra capului dv. Cine socotiți că ar dorî să vă elimine și de ce?

— Sînt, poate, un obstacol în calea soluționării nedemocratice a problemei Ciprului și eliminarea mea ar putea facilita o astfel de soluționare. Cred că umbra morții de care vorbeam n-a dispărut.

— Cum vedeți viitorul Ciprului?

— În ciuda dificultăților prezente, îl privesc cu optimism. Deși convorbirile intercomunitare nu au adus nici un progres substanțial și prăpastia dintre cele două părți este la fel de mare, sînt încă încrezător într-o soluționare a problemei noastre la masa negocierilor.

Desdemona Movilă, Bușteni, jud. Prahova. Primul ministru al Australiei este John G. Gorton. Robert Gordon Menzies a fost premier între 1949 și 1966. Ministrul afacerilor externe este William McMahon, iar guvernator general — Paul M.C. Hasluk. Pentru celelalte întrebări consultați dicționarul enciclopedic.

S. Dandu, Bicaz, jud. Neamț. Prin termenul „aggiornamento" (înnoire, perfecționare, adaptare) sînt denumite tendințele apărute în politica Vaticanului spre destindere, spre promovarea înțelegerii între Biserică și lumea înconjurătoare și spre recîștigarea audienței pierdute prin politica reacționară a papei Pius al XII-lea. Iată cum caracterizează papa Paul al VI-lea aceste tendințe, fără, însă, a le numi „aggiornamento": „Problemele în cauză sînt prea grave pentru a nu determina acțiunea concertată a tuturor oamenilor înimoși de pe întregul pămînt. Este vorba în definitiv de destinul omenirii, de drepturile umane ce trebuie garantate tuturor, de ridicarea celor mai slabi, de realizarea dezarmării, de eliminarea rasismului, de a face ca justiția și libertatea să domnească pretutindeni și, în fine, de uriașa problemă care pare să se rezume la ea însăși și să le domine pe toate celelalte — problema păcii". Pentru amănunte în legătură cu „aggiornamento", vă recomandăm consultarea articolului apărut în nr. 30 (1969) al revistei noastre.

Helmut R. Liegl, Iași. În 1949, la proclamarea sa, Republica Populară Chineză a fost recunoscută de 13 țări: Albania, Birmania, Bulgaria, Cehoslovacia, R.D. Germană, India, Iugoslavia, Polonia, România, Ungaria, U.R.S.S., Mongolia și R.P.D. Coreeană. Astăzi, numărul statelor care au recunoscut și au stabilit relații diplomatice cu R.P. Chineză a ajuns la 50. Iată cronologia pe care o solicitați în această problemă; recunoașteri între **1950—1955** — Afganistan, Ceylon, Danemarca, Finlanda, Olanda, R. D. Vietnam, Norvegia, Pakistan, Suedia, Elveția, Marea Britanie; **1955** — Nepal; **1956** — Siria, R.A.U., Republica Arabă Yemen; **1958** — Cambodgia, Irak, Maroc, Sudan; **1959** — Guineea; **1960** — Cuba, Mali, Somalia; **1961** — Tanzania; **1962** — Algeria, Laos, Uganda; **1963** — Kenya; **1964** — Congo (B), Franța, Zambia; **1965** — Mauritania; **1967** — Republica Populară a Yemenului de Sud: **1968** — Ins. Mauritius; **1970** — Canada, Italia, Guineea Ecuatorială.

Zaharia Jurchescu, Bozovici, jud. Caraș-Severin. Premiul Pulitzer a fost instituit de ziaristul american Joseph Pulitzer și este acordat anual, începînd din 1918, de către Consiliul de administrație al Universității Columbia (New York). Premiul se acordă pentru: roman, teatru, poezie, muzică, reportaj, corespondențe, articole de fond, istorie, biografii, desen umoristic, fotografii etc.

I. Vlad, Tîrgoviște. În catastrofa de la Saint-Laurent-du-Pont au pierit 145 de persoane. Cele mai mari incendii cunoscute în istorie au avut loc în anul 1845; unul a distrus o biserică din Santiago de Chile, provocînd moartea a 2 500 de persoane; altul a mistuit teatrul din Canton, unde au pierit 1 670 de persoane. Iată cronologia celor mai mari incendii din ultimii o sută de ani: 1881 — „Ring Theather", Viena, 899 morți; 1887 — „Opéra Comique", Paris, 200 morți; 1897 — „Bazar de la Charité", Paris, 167 morți; 1902 — biserica din Birmingham (S.U.A.), 1115 morți; 1908 — școala din Collhwood, (S.U.A.), 176 morți; 1911 — o clădire la New York, 145 morți; 1921 — marile magazine „Printemps", Paris, 150 morți; 1923 — un teatru din Chicago, 583 morți; 1923 — „Opéra Comique" Paris, 103 morți; 1926 — un teatru din Madrid, 270 morți; 1929 — un spital din Cleveland (S.U.A.) 124 morți; 1937 — un teatru din Antung (China), 700 morți; 1938 — „Nouvelles Galéries" din Marsilia, 103 morți; 1940 — sala de dans din Natchez (S.U.A.), 263 morți; 1940 — închisoarea din Columbus (S.U.A.), 320 morți; 1944 — circul „Barnum". Hartford (S.U.A.), 200 morți; 1946 — un hotel la Atlanta (S.U.A.). 119 morți; 1948 — un cinematograf la Rueil (Franța), 89 morți; 1958 — marile magazine „Vida" din Bogota, 101 morți; 1960 — un ospiciu din Ciudad de Guatemala, 225 morți; 1960 — un cinematograf la Amounda (Siria), 152 morți; 1961 — închisoarea din Taubate (Brazilia), 152 morți; 1961 — un circ la Nictheroy (Brazilia), 350 morți; 1967 — magazinele „Innovation" din Bruxelles, 322 morți; 1969 — spitalul Notre Dame du Lac (Canada), 38 morți.

Anunțăm pe cititorii noștri că a început reînnoirea abonamentelor pentru anul 1971.

Abonați-vă din timp și pe termene cît mai lungi, pentru a vă asigura continuitate în primirea publicației.

Prețul unui abonament este de:

— anual	**104 lei**
— pe șase luni	**52 „**
— pe trei luni	**26 „**

Abonamentele se fac prin oficiile și agențiile P.T.T.R., factorii poștali și difuzorii de presă din întreprinderi și instituții.

MANIFESTANȚII DE LA PRADO

Ion Șerbănescu, București. Criticul de artă spaniol José Maria Moreno Galvan a fost arestat de poliție în noaptea de 2 noiembrie și încarcerat la închisoarea Carabanchel sub acuzația de a se fi pronunțat în favoarea amnistiei deținuților politici, la Universitatea din Madrid. Arestarea lui Moreno Galvan a provocat protestul a cincizeci și șase de pictori, sculptori și poeți, care au ocupat sala Goya din Muzeul Prado. Alți cunoscuți artiști au adresat autorităților o scrisoare în care cereau eliberarea neîntîrziată a criticului de artă și se alăturau manifestanților de la Prado. Poliția a intervenit, risipindu-i pe manifestanți și reținîndu-le actele de identitate. Se pare că, în urma protestului celor 56 de artiști, criticul Moreno Galvan, care suferă de inimă, a fost transferat la infirmeria închisorii. Pe de altă parte, manifestanții de la Prado au adresat o scrisoare lui Picasso (numit de guvernul republican, în timpul războiului civil spaniol, director al muzeului Prado), solicitîndu-l să intervină pentru eliberarea lui Moreno Galvan.

AGRICULTURA AMERICII LATINE

Christian Bungău, Baia Mare. Problemele agriculturii în America Latină au fost tratate de revista noastră în ce privește fiecare țară în parte. Deși nu în toate țările continentului reprezintă sectorul preponderent al economiei (în Argentina, Chile, Mexic, spre exemplu, partea cea mai mare din produsul interior brut o reprezintă industriile manufacturiere), agricultura rămîne, totuși, vitală pentru economia acestei părți a lumii. Potrivit unor statistici ale F.A.O., aproximativ 45 la sută din populația activă lucrează în sectorul agricol (în unele țări, procentul ajunge la 60 la sută sau chiar mai mult). Producția agricolă rămîne insuficientă. „Dacă în anumite țări (Argentina, Republica Dominicană, El Salvador, Guyana), producția a înregistrat un avans net superior mediei — indică raportul anual al F.A.O., intitulat „Situația mondială a alimentației și agriculturii", dat publicității la începutul lunii octombrie — în alte țări (Bolivia, Brazilia, Columbia, Ecuador, Uruguay), această producție a crescut cu mai puțin de unu la sută sau chiar a scăzut (Barbados, Chile, Jamaica, Mexic). **În fotografie:** mecanizare la o plantație de bananieri.

poșta redacției

CURTEA INTERNAȚIONALĂ DE JUSTIȚIE

În numerele 41 și 44 ale revistei au apărut cîteva date despre Curtea Internațională de Justiție. Aș dori să aduc unele completări în legătură cu modul și criteriile de alegere a celor 15 judecători. Ei sînt aleși, separat, de Adunarea Generală a O.N.U. și de Consiliul de Securitate, cu majoritate absolută și fără nici o deosebire de vot între membrii permanenți și cei nepermanenți ai Consiliului de Securitate. În vederea alegerii, secretarul general pregătește o listă de candidați cuprinzînd persoanele desemnate de grupurile naționale ale Curții Permanente de Arbitraj. Pentru țările care nu sînt membre ale acestei din urmă Curți, candidații sînt numiți de grupuri desemnate în acest scop de către guvernele respective. Persoanele care candidează pentru titlul de judecător al Curții Internaționale de Justiție trebuie să se bucure de o competență recunoscută pe planul dreptului internațional. De asemenea, ele trebuie să îndeplinească condițiile cerute în țările lor pentru ocuparea celor mai înalte funcții judiciare. De regulă, pentru desemnarea candidaților sînt consultate instanțele supreme ale statelor, școlile de drept, academiile naționale, precum și secțiile naționale ale academiilor internaționale care se ocupă de studiul dreptului. În fotografie : aspect de la una din ședințele Curții.

Virgil ȚĂTOMIR
București

„APARTHEID-UL ÎN PRACTICĂ"

L. Costea, București. În urmă cu cîtva timp, un grup de state membre ale O.N.U. au cerut fostului senator sud-african Leslie Rubin, în prezent profesor de drept comparat la Universitatea Harvard, să studieze politica autorităților sud-africane. Rezultatul a fost un studiu intitulat „Apartheid-ul în practică", incluzînd 200 exemple de aplicare a politicii de apartheid. Reproducem din săptămînalul „Afrique nouvelle" cîteva din aceste exemple. Un african care s-a născut într-un oraș și a trăit acolo fără întrerupere timp de cincizeci de ani, dar care a părăsit pentru un anumit timp localitatea (fie și numai două săptămîni), nu mai are oficial dreptul de a reveni pentru mai mult de șaptezeci și două de ore dacă nu a obținut un permis special în acest scop. Nici un african stabilit în mod legal într-un oraș în virtutea permisului care i-a fost eliberat nu are dreptul să-și aducă soția și copiii dacă acestora nu li s-a eliberat, separat, o autorizație. Un african care s-a făcut vinovat de a fi rămas într-un oraș în mod ilegal mai mult de șaptezeci și două de ore poate fi transferat (împreună cu persoanele care îl însoțesc) în orice localitate din zonele bantu, indiferent dacă a locuit înainte acolo, dacă are sau nu acolo cunoștințe, prieteni sau posibilități de a lucra ; toți banii care se găsesc asupra sa urmează a fi folosiți pentru cheltuielile de transfer. Președintele țării poate declara „oricînd va socoti oportun" ca o regiune locuită de persoane „de culoare" să devină zonă „albă", locuitorii urmînd a fi transferați în zonele bantu. Nici un african nu poate face parte dintr-un juriu format pentru un proces penal, chiar dacă acuzatul e un african. Un ofițer de poliție poate aresta pe timp nelimitat orice persoană de culoare sub motivul că refuză să dezvăluie date în legătură cu „terorismul". Nici un african nu poate cumpăra pămînt în nici o parte a Republicii Sud-Africane, nici chiar în zonele bantu. Un african care, locuind într-un oraș, învață cîțiva prieteni africani să scrie și să citească, săvîrșește o infracțiune penală. O femeie africană în vîrstă (aproximativ 60 de ani) care locuiește la copiii săi, într-un oraș, dar care nu poate să-și declare o profesie (sau care, în trecut, a pierdut de patru ori într-un an slujba pe care a avut-o), va fi îndepărtată din oraș și dusă într-o zonă bantu.

„NICI UN MINUT ÎNAINTE, NICI UN MINUT DUPĂ"

C. Grigoraș, Buzău. „Nici un minut înainte, nici un minut după" a fost lozinca lansată de generalul argentinian Pedro Eugenio Aramburu, după răsturnarea regimului dictatorial al lui Juan Perón, în 1955. Aramburu asigura conducerea țării, îndeplinind funcția de președinte provizoriu pînă în 1958, cînd a predat mandatul președintelui ales, Arturo Frondizi. După înlăturarea, în 1962, a lui Frondizi printr-o lovitură militară, generalul Aramburu și-a prezentat candidatura în alegerile prezidențiale dar cele 1 300 000 de voturi obținute nu au fost suficiente pentru a cîștiga disputa cu Arturo Illia. „Aramburu — scrie revista argentiniană «Vision» — a deschis drumul pentru restabilirea legalității, convocînd alegeri generale în care peroniștii au fost aproape înlăturați. În momentul în care, în 1958, a cedat președinția lui Frondizi, au existat voci care au cerut să păstreze funcția supremă. «Nici un minut înainte, nici un minut după», a afirmat generalul Pedro Aramburu". Cu puțin înaintea răpirii sale, în urmă cu cîteva luni (cînd a fost asasinat), Pedro Aramburu se pronunța, în revista „El Intransigente" din Cordoba, împotriva guvernului Ongania, cerînd o soluționare democratică a problemelor țării. Aramburu împlinise, cu puțin înaintea răpirii, 67 de ani.

C. Donose, Constanța. Recent, dr. Antal Bartha, cercetător al Institutului de istorie din Budapesta, a descoperit un document care se alătură dovezilor existente pînă acum în legătură cu descoperirea Americii de către vikingi, cu cinci secole înaintea lui Columb. Este vorba de o hartă (copiată pe un pergament, în anul 1599, de către un erudit ungur), în care sînt menționate unele puncte pe coasta americană, între Terra Nova și New York, precum și drumurile vikingilor lui Leif Eriksson, fiul lui Eric cel Roșu. Se presupune că harta a fost copiată dintr-un manuscris sau dintr-o carte apărută în acea perioadă.

Francise Boier, Timișoara. Rezultatele alegerilor din Marea Britanie desfășurate în iulie 1945 au fost următoarele : partidul laburist — 393 ; partidul conservator — 213 locuri ; partidul liberal — 12 locuri.

NORMANZI ÎN INSULA ST. BARTHELEMY

Printre insulele din Marea Caraibilor se află, situată la nord de St. Christopher, insula St. Barthelemy. Amîndouă insulele au fost descoperite de Columb și botezate, una cu numele său, a doua cu numele fratelui său. Locuitorii insulei St. Barthelemy (sau St. Bart, cum este denumită prescurtat), sînt urmașii celor 48 de coloniști normanzi, originari din regiunea orașului Dieppe și stabiliți aici în 1648. De atunci trăiesc izolați de lume, pe această insulă, căsătorindu-se numai între ei. St. Bart are o suprafață de 25 kmp ; în numai șase ore poate fi înconjurată pe jos. Din punct de vedere administrativ, aparține Guadelupei (deci Franței), aflată la 600 km distanță. Cu toate acestea, în St. Bart sînt în vigoare legile suedeze din secolul trecut. Iată cum s-a ajuns la această situație. Pînă în 1774, mica insulă era o posesiune franceză. În acel an, regele suedez Gustav al III-lea a cumpărat insula în scopul înființării unei baze comerciale suedeze pentru Indiile apusene. Peste un secol, francezii devin din nou stăpînii insulei, răscumpărînd-o de la suedezi cu 60 000 monede de aur, dar legile introduse de Suedia n-au fost abrogate. Astfel, în legislația St. Bart există dispoziții privitoare la cîinii vagabonzi și la curățenia portului, dar nu și la automobilele care circulă fără număr (neînmatriculate). Locuitorii nu plătesc impozit și nu prestează serviciu militar. În portul insulei, Gustavia, pentru mărfurile descărcate și înmagazinate nu se plătește nici un fel de taxă. (De aceea, St. Bart dispune de mari depozite pentru băuturi spirtoase, care fac obiectul unor intense operații de contrabandă. Romul din India și Porto-Rico, whisky-ul scoțian etc. sosite în insulă, sînt încărcate pe vase cu nume fals și expediate spre America de Nord și de Sud). În general, în afara cîtorva afaceriști care se ocupă cu contrabanda, locuitorii insulei duc o viață mizeră. Insula St. Bart e numită „insula goală" datorită solului calcaros și lipsei arborilor și izvoarelor. Locuitorii folosesc pentru băut apa de ploaie, pe care o string în cisterne. Viața cotidiană, moravurile sînt reglementate de tradiții franceze vechi de trei—patru secole și care se bucură de o surprinzătoare vitalitate. Casele sînt construite din calcar alb. Femeile poartă bonete albe normande apretate ; fetele, pălării de paie legate cu basma ; pălăriile negre de paie ale bărbaților sînt împodobite cu panglici negre. Toamna, după un străvechi obicei normand, îmbrăcămintea de vară este arsă. Cei aproximativ 2 000 de normanzi au păstrat și unele stranii obiceiuri de prin secolul al XVII-lea. De pildă, vitele și păsările rătăcite sînt tăiate de cel care le găsește.

D. MACH
Cîmpia Turzii

LUMEA

săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redactor-șef Liviu Rodescu

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1
Telefon 17.60.10. Internațional 18.50.05. și 18.53.55
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

Întreprinderea „6 MARTIE“ TIMIŞOARA

Pentru relații și informații mai amănunțite vă rugăm să vă adresați la : Întreprinderea „6 MARTIE”-Timișoara, calea Circumvoluțiunii nr. 8—12 ; căsuța poștală nr. 154 ; adresa telegrafică — „6 Martie” Timișoara ; telefon — 1 7761, 1 7762, 1 77 63.

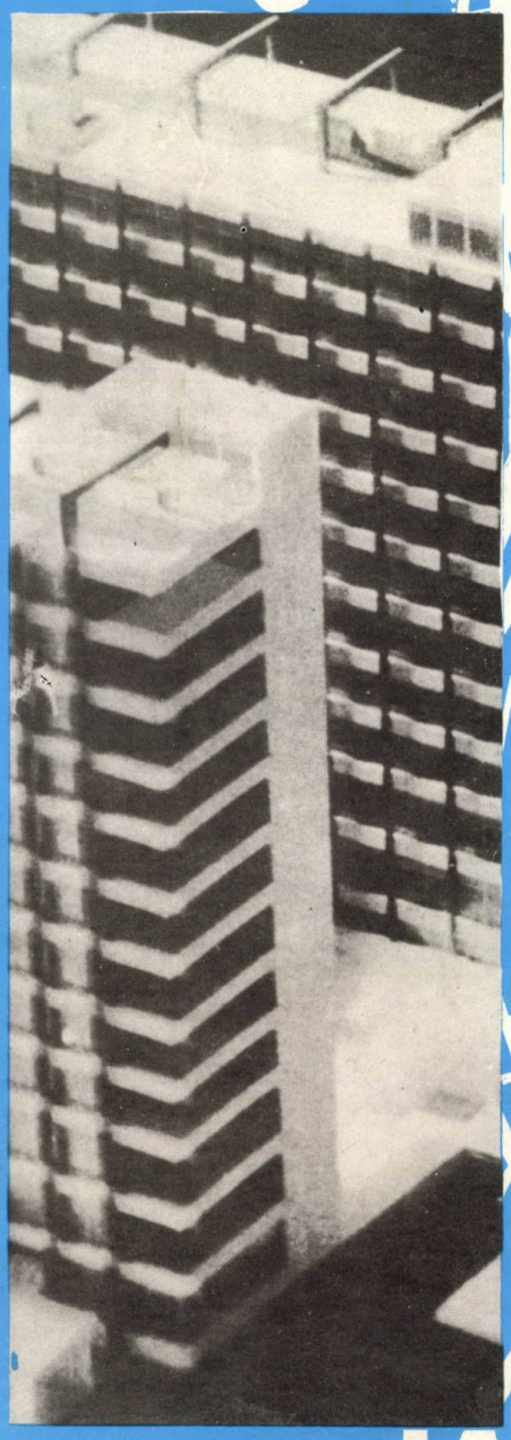

realizează :

— Macara ușoară pentru lucrări de finisaj
sarcina maximă de ridicare 250 kg
viteza de ridicare . . . . . 30 m/minut
înălțimea maximă de ridicat 35 m

— Macara de fereastră
utilaj de mică mecanizare, pentru ridicarea materialelor (mortar, cărămidă, tencuială, dale de băi, plăci de mozaic) și aparatelor de instalații cu greutăți mai mici de 150 kg.

— Troliu de 150 kgf,
utilaj de mică mecanizare cu o largă utilizare la construcțiile cu mai multe etaje, pentru ridicarea materialelor și diferitelor obiecte la etaje superioare, care nu depășesc 150 kgf.

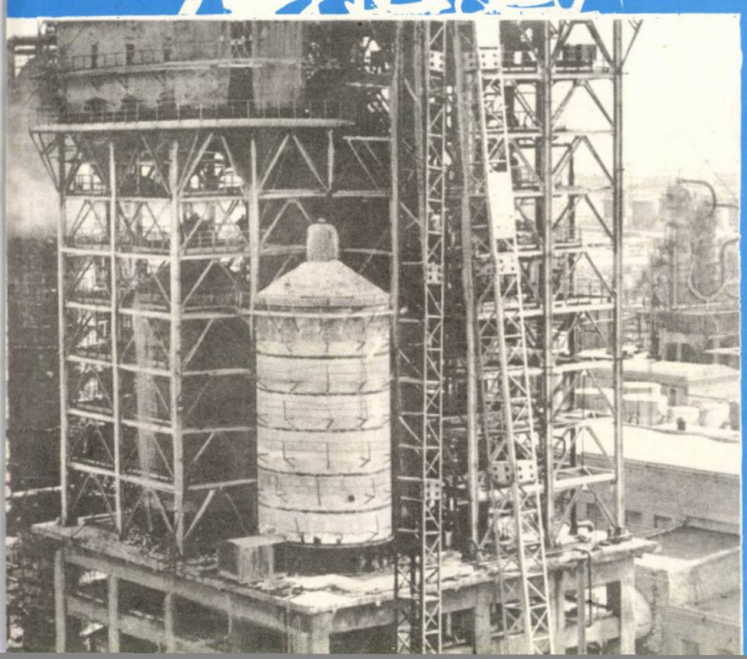

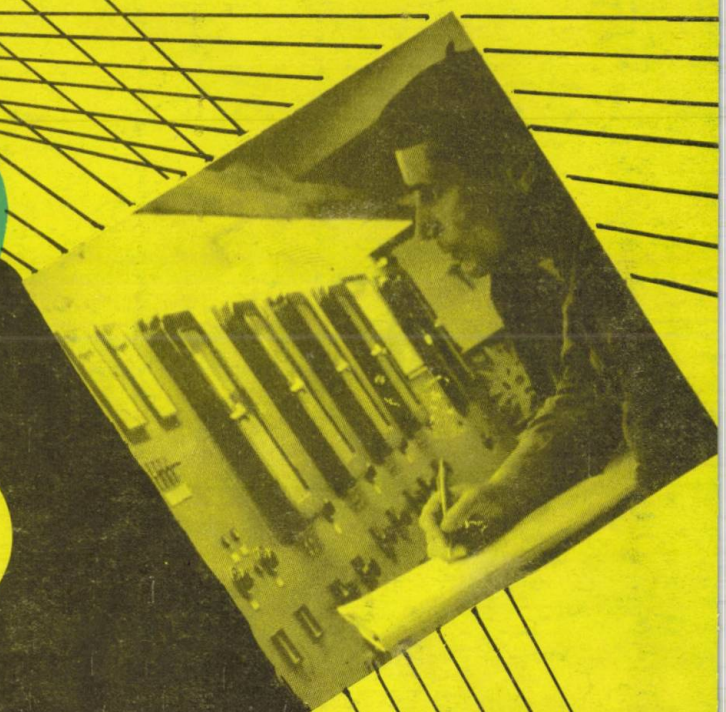

Întreprinderea de Stat Electroceramica Turda livrează fără repartiție pe bază de comandă fermă în trim. III și IV izolatori N 87 și N 97 cu suporți drepți și curbi zincați sau bituminizați și fără suporți — cu suporți pentru stîlpi beton. Izol. SB 1, SA 1, SBI 10, T-80, T-115, TD 80, TD 115 și ancoră.

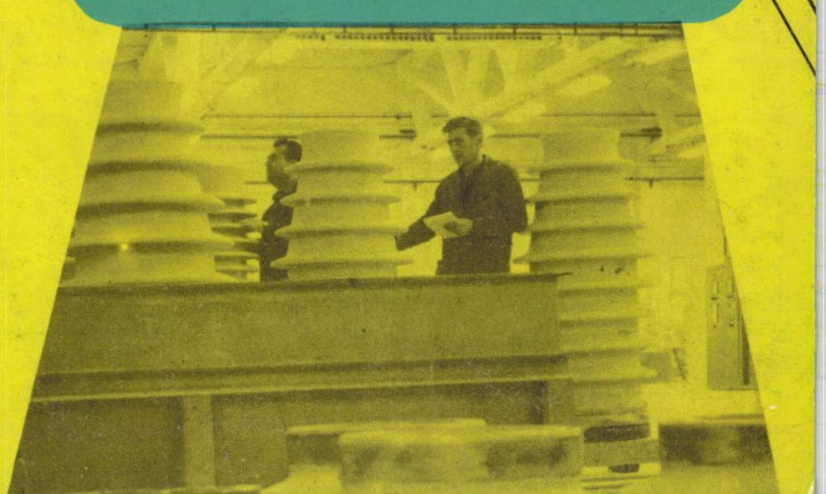

Întreprinderea de Stat ELECTROCERAMICA Turda

Lei 2

LUMEA

CABINETUL DE PARTID
BIBLIOTECA
SIBIU

Nr. 48 *26 noiembrie 1970*

PROPUNERI ROMÂNEŞTI ÎN DEZBATEREA O. N. U.

R. F. G.
De la „cazul Geldner" la testul bavarez

Dileme ale societăţii americane

Drama din Golful Bengal

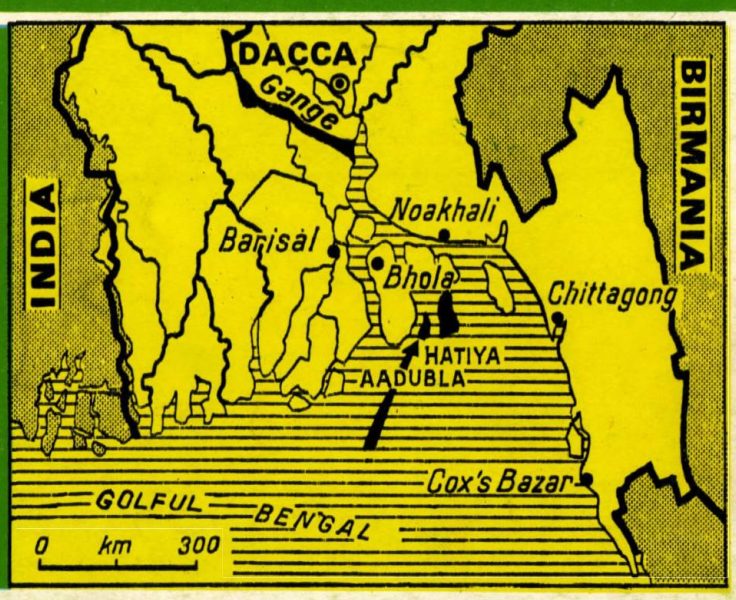

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, președintele Consiliului de Stat, a primit delegația Marelui Hural Popular al R. P. Mongole, condusă de Dondogiin Tevegmid, președintele Marelui Hural Popular

Budapesta. Imagine din marea sală de festivități a Casei de cultură a muncitorilor constructori, unde se desfășoară lucrările celui de al X-lea Congres al Partidului Muncitoresc Socialist Ungar

La Paris, in cadrul unei conferințe de presă, purtătorul de cuvînt al guvernului R.D. Vietnam indică regiunile din R.D. Vietnam care au făcut obiectul recentelor atacuri ale aviației S.U.A.

O navă de coastă a marinei pakistaneze din Golful Bengal transportînd alimente pentru populația sinistrată, în urma violentului ciclon din această zonă

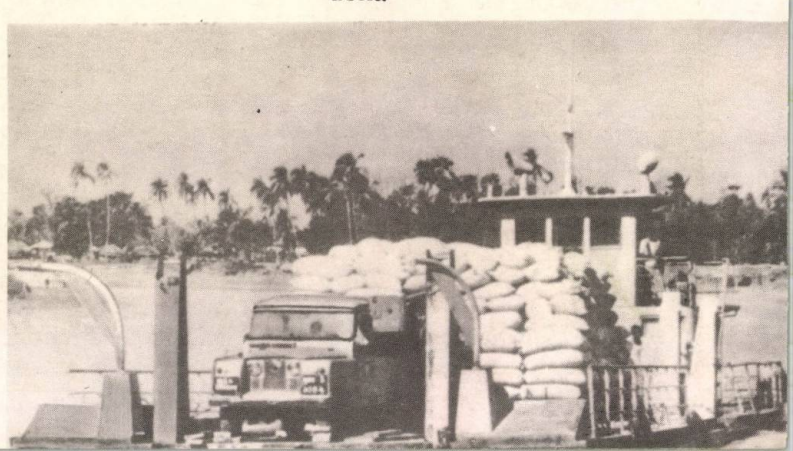

CABINETUL DE PARTID
BIBLIOTECA
SIBIU

LUMEA

Nr. 48 (380) — 26 noiembrie 1970

sumar

ARTICOLE, CORESPONDENȚE

2 NEW YORK. Propunerile românești în dezbaterea O.N.U. *Constantin Alexandroaie.*
3 Vizita delegației guvernamentale române în R. D. Vietnam și R. P. Chineză.
4 Reuniuni vest-europene și problemele securității. *Florica Șelmaru.*
5 Bonn. Semnificațiile federale ale alegerilor de land. *Radu Pascal.*
6 LIMA. Peru privește spre viitor. *Luis Suarez.*
8 Vechiul și noul Zagreb. *Ion Manea.*
10 Friedrich Engels și lumea contemporană. *Ion Mitran.*
12 Noi acte de război împotriva R. D. Vietnam.
14 Popasuri în Shqiperia. *Pan Solcan.*
22 Drama din Golful Bengal. *Mircea Grigorescu.*

INTERVIUL NOSTRU

16 România și Uniunea Interparlamentară. *Convorbire cu Mihail Levente și Ilie Rădulescu.*

13 ÎN CÎTEVA RÎNDURI...

19 „Memorii de speranță." *Charles de Gaulle.*

PUNCTE DE VEDERE

24—30 „America, încotro ?" *Încercări de răspuns în literatura social-politică americană.*

PROFIL

30 HAFEZ EL ASSAD, primul ministru al Siriei.

POȘTA REDACȚIEI (31—32)

SĂPTĂMÎNA aceasta propunerile românești aduse în dezbaterea Organizației Națiunilor Unite au suscitat un amplu interes, apreciindu-se în unanimitate că ele vizează două condiții majore ale asigurării progresului omenirii pe calea cooperării, păcii și securității internaționale : dezvoltarea și dezarmarea. Corespondența primită de la New York **(pag. 2)** se referă la adoptarea de către Comitetul pentru problemele economice a proiectului de rezoluție inițiat de România privind rolul științei și tehnologiei moderne în dezvoltarea națiunilor și necesitatea întăririi cooperării economice și tehnico-științifice între state.

Personalitatea lui Friedrich Engels, permanența operei și ideilor marelui gînditor, de la a cărui naștere se împlinesc 150 de ani, sînt amplu evocate, în corelația lor nemijlocită cu lumea contemporană **(pag. 10).**

Agenda diplomatică vest-europeană înregistrează un ritm înalt al reuniunilor destinate să armonizeze puncte de vedere încă divergente, atît pe plan politic cît și economic, prilejuri în care s-au reflectat și poziții referitoare la problemele securității continentului nostru **(pag. 4).** Actualitatea politică vest-germană se concentrează în aceste zile asupra analizei semnificațiilor federale ale alegerilor din landul Hessa și, recent, Bavaria **(pag. 5).** În plină evoluție, experiența peruviană se dezvoltă într-un mod care continuă să rețină atenția observatorilor asupra proceselor politico-economice din această țară **(pag. 6).**

Amploarea și complexitatea problemelor care frămîntă societatea americană contemporană fac obiectul unui grupaj care, sub titlul „America, încotro ?", reunește opiniile unor personalități reprezentative ale vieții politice, sociale, culturale din S.U.A. **(pag. 24).**

Continuăm să reproducem fragmente din ultimul volum memorialistic al lui Charles de Gaulle. Paginile publicate în acest număr evocă evenimentele din 1958, anul revenirii sale la putere **(pag. 19).**

Demonstrație de masă în favoarea regimului Velasco pe străzile Limei (În pag. 6 : un comentar despre experimentul peruvian transmis din Lima de corespondentul nostru pentru America Latină)

Corespondență din New York de la Constantin Alexandroaie

Propunerile românești în dezbaterea O.N.U.

Dezbaterile asupra celor două puncte înscrise de România pe agenda actualei sesiuni a Adunării Generale a O.N.U. au fost caracterizate de observatorii diplomatici de la Națiunile Unite ca un model exemplar de abordare constructivă, într-un spirit de largă colaborare și înțelegere a problemelor majore care stau în fața O.N.U., a întregii comunități internaționale. Interesul suscitat de inițiativele țării noastre la această sesiune, oglindit, printre altele, de numărul mare de reprezentanți ai statelor care au ținut să-și facă cunoscută poziția lor favorabilă față de acestea, se datorează, în primul rînd, faptului că ele vizează două dintre condițiile vitale ale asigurării progresului omenirii pe calea cooperării, păcii și securității internaționale : dezvoltarea și dezarmarea. Sînt probleme care preocupă în cel mai înalt grad toate popoarele lumii, statele și factorii lor de răspundere. În același timp însă, sînt probleme cu aspecte și implicații dintre cele mai dificile, în care aducerea la același numitor a pozițiilor atît de diversificate ale statelor membre necesită din partea delegației care le aduce în atenția acestui forum internațional flexibilitate, realism politic, înțelegere și un înalt spirit de colaborare — calități evidențiate de numeroși reprezentanți în discursurile lor privitoare la cele două inițiative românești.

■

Adoptarea în unanimitate, de către Comitetul pentru problemele economice, a proiectului de rezoluție depus de România împreună cu alte 19 state la punctul inițiat de țara noastră privind **„Rolul științei și tehnologiei moderne în dezvoltarea națiunilor și necesitatea întăririi cooperării economice și tehnico-științifice între state"** reprezintă, pe lîngă o încununare cu succes a inițiativei României, o recunoaștere plenară a însemnătății ei, a necesității de a se concerta eforturile statelor în vederea aplicării în practică a prevederilor înscrise în acest document. În esență, rezoluția, subliniind existența unor mari decalaje economice între state, precum și faptul că formele, metodele și instrumentele de colaborare în domeniul științei și tehnologiei folosite pînă în prezent în cadrul sistemului Națiunilor Unite sînt departe de a răspunde necesităților existente, facilitării accesului nestingherit al tuturor țărilor și în special al celor în curs de dezvoltare, la cuceririle științei și tehnologiei moderne, prevede o serie de măsuri concrete menite să contribuie la crearea premiselor extinderii raporturilor de cooperare internațională pe plan tehnico-științific, pentru accelerarea progresului economic și social al popoarelor.

Știința și tehnica au avut dintotdeauna un rol uriaș în eforturile pentru cunoașterea tot mai aprofundată a tainelor universului și valorificarea resurselor naturii în folosul omului. Cu atît mai hotărîtor a devenit rolul lor astăzi, în epoca vertiginoasei revoluții tehnico-științifice, cînd omul a pătruns cu temeritate în Cosmos, a ajuns să descifreze tainele atomului și să exploreze fundul oceanelor. Știința și tehnica au devenit nemijlocit o importantă forță de producție, o inepuizabilă resursă de progres a națiunilor, un instrument eficient pentru atacarea cu succes a problemelor subdezvoltării.

Evidențiind deosebita actualitate a propunerii României, necesitatea ca ea să figureze printre chestiunile prioritare în atenția statelor și organismelor internaționale specializate, peste 30 de vorbitori, printre care reprezentanții Indiei, Ciprului, Pakistanului, Chile, Olandei, Uniunii Sovietice, Suediei, Nepalului și alții, au subliniat că tratarea fragmentară a problemei aplicării științei și tehnicii în procesul dezvoltării, lipsa unei abordări globale și a unei concepții unitare care să definească țelurile de urmărit și mijloacele de ales, să asigure concentrarea resurselor disponibile în domenii de interes general — situație care a domnit pînă în prezent — au constituit obstacole în calea întăririi capacității și sporirii contribuției O.N.U. la amplificarea cooperării între state, corespunzător funcției pe care știința și tehnica le exercită ca pîrghie de bază a creșterii economice și prosperității națiunilor. Totodată, dezbaterile au scos în relief faptul că dezvoltarea explozivă a științei și tehnologiei contemporane, penetrația lor masivă în toate domeniile de activitate, reclamă o largă cooperare internațională, un transfer însemnat de cuceriri ale științei și tehnicii către țările în curs de dezvoltare în scopul facilitării progresului lor economic, al micșorării proporției ce le separă de statele avansate, factor esențial pentru cultivarea unui climat de înțelegere și prietenie între statele lumii.

■

Cel de-al doilea punct înscris de România pe agenda sesiunii, intitulat **„Consecințele economice și sociale ale cursei înarmărilor și efectele sale profund dăunătoare asupra păcii și securității în lume"**, s-a aflat, practic, în atenția reprezentanților celor 127 de state membre ale O.N.U. încă din momentul începerii, la 17 septembrie, a dezbaterilor generale din plenară. De asemenea, a ocupat un important loc în discursurile șefilor de state și guverne pronunțate în cadrul sesiunii jubiliare a Organizației. Această problemă a fost însă în detaliu abordată de Comitetul nr. 1 al Adunării Generale, căreia îi revin chestiunile politice și de securitate, în cadrul dezbaterilor privitoare la pachetul problemelor dezarmării.

Dezbaterile asupra acestui punct al agendei au scos în evidență profunda îngrijorare a statelor creată de situația că deși au fost încheiate unele acorduri parțiale de neînarmare, cursa înarmărilor a căpătat în ultimii ani proporții uriașe, devenind o povară grea pentru toate statele. Numeroși delegați au reamintit faptul că în cursul anului trecut statele au cheltuit pentru înarmări 200 de miliarde dolari,

VOTUL PRIVIND RESTABILIREA DREPTURILOR LEGITIME ALE R. P. CHINEZE LA O. N. U.

Pentru restabilirea drepturilor legitime ale R.P. Chineze la O.N.U. și excluderea simultană a ciankaișistului, au votat : Afganistan, Albania, Algeria, Austria, Bulgaria, Birmania, Burundi, Bielorusia, Canada, Ceylon, Chile, Cuba, Cehoslovacia, Danemarca, Guineea Ecuatorială, Etiopia, Finlanda, Franța, Ghana, Marea Britanie, Guineea, Ungaria, India, Irak, Italia, Kenya, Libia, Mali, Mauritania, Mongolia, Maroc, Nepal, Nigeria, Norvegia, Pakistan, Republica Populară Congo, Polonia, România, Somalia, Yemenul de sud, Sudan, Suedia, Siria, Uganda, Ucraina, U.R.S.S., R.A.U., Tanzania, Yemen, Iugoslavia și Zambia (total 51).

Împotrivă au votat : Argentina, Australia, Barbados, Brazilia, Cambodgia, Ciad, ciankaișistul, Columbia, Costa Rica, Statele Unite, Republica Democratică Congo, Dahomey, Republica Dominicană, Salvador, Gabon, Gambia, Grecia, Guatemala, Haiti, Honduras, Israel, Coasta de Fildeș, Japonia, Iordania, Lesotho, Liberia, Madagascar, Malawi, Malta, Mauritius, Mexic, Noua Zeelandă, Nicaragua, Niger, Panama, Paraguay, Filipine, Ruanda, Arabia Saudită, Sierra Leone, Africa de sud, Spania, Swaziland, Tailanda, Togo, Turcia, Volta Superioară, Uruguay, Venezuela (total 49).

S-au abținut : Belgia, Bolivia, Botswana, Camerun, Republica Africii Centrale, Cipru, Ecuador, Fidji, Guiana, Islanda, Iran, Irlanda, Jamaica, Kuweit, Liban, Luxemburg, Malayezia, Olanda, Peru, Portugalia, Senegal, Singapore, Trinidad și Tobago, Tunisia (total 25). **Indonezia nu a participat la vot, iar reprezentantul insulelor Maldive a fost absent.**

EVOLUȚIA SCRUTINULUI ÎNTRE 1965 — 1970

Anul	Sesiunea	Numărul de membri	Pentru	Contra	Abțineri	Absenți
1965	XX	117	47	47	20	3
1966	XXI	121	46	57	17	1
1967	XXII	122	45	58	17	2
1968	XXIII	125	44	58	23	0
1969	XXIV	125	48	56	21	1
1970	**XXV**	**127**	**51**	**49**	**25**	**2**

care, comparativ, înseamnă echivalentul veniturilor anuale ale tuturor statelor continentelor Asiei, Africii și Americii Latine luate împreună. „Cheltuielile militare mondiale, declară reprezentanta Iranului, prințesa Ashraf Pahlavi, depășesc de 1 000 de ori bugetul O.N.U. pentru dezvoltare. O bază de lansare a rachetelor balistice intercontinentale costă cît o hidrocentrală cu o putere de 1,7 milioane kW. Costul unui nou tip de bombardier este echivalent cu salariul anual a 250 000 de profesori. Din banii cheltuiți pe 14 bombardiere cu reacție, s-ar putea hrăni 14 milioane de copii timp de un an". La rîndul său, reprezentantul Marocului sublinia că „lumea cheltuiește pe armamente 7 la sută din produsul mondial total, adică cu 40 la sută mai mult decît pentru învățămînt."

S-a ajuns la situația ca în acest an să existe în arsenalele statelor o capacitate de distrugere echivalentă cu 15 tone de trinitrotoluen (tnt) pentru fiecare locuitor al planetei, în timp ce sute de mii de oameni mor zilnic de foame și boli, milioane trăiesc în condiții de subnutriție cronică.

Acestea sînt doar cîteva din cifrele aduse de vorbitori în sprijinul dezbaterii propunerii românești privitoare la consecințele sociale și economice ale cursei înarmărilor, apreciată drept extrem de utilă și necesară în prezent cînd înarmările au atins cifre astronomice, iar dezarmarea bate pasul pe loc, creînd astfel o largă prăpastie între deziderateele popoarelor și realitatea profund neliniștitoare.

Potrivit opiniei cvasimajorității statelor membre ale O.N.U., aceste realități, de o gravitate fără seamăn, fac mai necesar ca oricînd ca toate popoarele, toate guvernele, toți factorii politici să reflecteze cu cea mai mare răspundere asupra pericolelor care amenință omenirea și să acționeze în modul cel mai hotărît pentru a se pune capăt cursei înarmărilor și a se trece la distrugerea mijloacelor de purtare a războiului.

Rezoluția inițiată de România, căreia i s-au alăturat în calitate de coautori alte 23 de state, încorporează în preambulul său un număr de prevederi care scot în relief pericolele generate de cursa înarmărilor, povara pe care aceasta o reprezintă pentru toate statele, efectele economice, sociale și pe planul securității ale competiției înarmărilor, necesitatea urgentă a întreprinderii unor acțiuni în vederea încetării goanei nebunești a înarmărilor și a înaintării către obiectivul dezarmării generale și totale. În document se face apel la toate statele să depună eforturi pentru retezarea spiralei înarmărilor lor, iar Comitetul pentru dezarmare de la Geneva să continue să acorde atenția cuvenită, într-un spirit de urgență, problemelor de natură să pună capăt cursei înarmărilor, în special în domeniul nuclear. Totodată, secretarul general al O.N.U. este chemat să întocmească un studiu asupra consecințelor economice și sociale atît ale cursei înarmărilor cît și ale cheltuielilor militare.

Dezbaterile asupra acestei rezoluții evidențiază însemnătatea deosebită a abordării în cadrul acestui important for internațional a problemelor cursei înarmărilor și a măsurilor ce trebuie întreprinse pentru frînarea și oprirea ei înainte ca omenirea să fie aruncată pe un drum fără de întoarcere.

New York, 24 noiembrie

Vizita delegației guvernamentale române în R.D. Vietnam și R.P.Chineză

Recent, o delegație guvernamentală română condusă de tovarășul Gheorghe Rădulescu, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiului Permanent al C.C. al P.C.R., vicepreședinte al Consiliului de Miniștri a făcut o vizită în Republica Democrată Vietnam.

În timpul vizitei, tovarășul Gheorghe Rădulescu a fost primit de tovarășii Le Duan, prim-secretar al C.C. al Partidului celor ce muncesc din Vietnam, și Fam Van Dong, membru al Biroului Politic al C.C. al Partidului celor ce muncesc din Vietnam, președintele Consiliului de Miniștri al R. D. Vietnam. În cursul acestei întrevederi desfășurată într-o atmosferă caldă, prietenească șeful delegației române a transmis conducătorilor de partid și de stat, întregului popor vietnamez, din partea tovarășului Nicolae Ceaușescu și a celorlalți conducători de partid și de stat ai României, a întregului popor român, un salut călduros de prietenie frățească. Cu același prilej, tovarășii Le Duan și Fam Van Dong au exprimat cuvinte de caldă mulțumire poporului român, conducerii sale de partid și de stat, tovarășului Nicolae Ceaușescu personal, pentru prețiosul ajutor material și politic acordat cauzei drepte a poporului vietnamez.

La 19 noiembrie, în urma tratativelor purtate între delegațiile guvernamentale ale celor două țări, la Hanoi au fost semnate Acordul economic, Acordul cu privire la ajutorul militar nerambursabil pe anul 1971 acordat R. D. Vietnam de către țara noastră, precum și Acordul privind schimburile de mărfuri și plăți pe anul 1971 între cele două țări.

În toastul rostit cu ocazia mesei oficiale oferite în cinstea delegației guvernamentale române, Le Thanh Nghi, membru al Biroului Politic al Partidului celor ce muncesc din Vietnam, vicepreședinte al guvernului R. D. Vietnam, a apreciat că acordurile încheiate constituie o nouă manifestare a solidarității militante și a prieteniei frățești care leagă popoarele celor două țări. În răspunsul său, tovarășul Gheorghe Rădulescu a arătat că ajutorul pe care România îl va acorda R. D. Vietnam și în anul 1971 constituie una din numeroasele dovezi ale solidarității pe care poporul nostru o manifestă consecvent față de lupta eroică a poporului frate vietnamez.

După vizita efectuată în R.D. Vietnam, delegația guvernamentală română, condusă de tovarășul Gheorghe Rădulescu, a făcut, la invitația guvernului chinez, o vizită de prietenie în Republica Populară Chineză.

În cursul vizitei, tovarășul Gheorghe Rădulescu a fost primit de premierul Consiliului de Stat al R. P. Chineze, Ciu En-lai, membru al Comitetului Permanent al Biroului Politic al C.C. al P.C. Chinez. Convorbirea care a avut loc, desfășurată într-o atmosferă cordială, prietenească, de înțelegere reciprocă, a prilejuit studierea căilor de extindere a schimburilor comerciale, de lărgire a cooperării între cele două țări, abordarea unor probleme privind colaborarea de perspectivă dintre Republica Socialistă România și R. P. Chineză. Aceeași atmosferă cordială, prietenească a caracterizat și convorbirile avute de tovarășul Gheorghe Rădulescu cu Li Siennien, membru al Biroului Politic al C.C. al P.C. Chinez, vicepremier al Consiliului de Stat.

În toastul rostit cu ocazia recepției oferite în cinstea oaspeților români, tovarășul Li Sien-nien a dat o înaltă apreciere succeselor obținute de poporul român și și-a exprimat convingerea că sub conducerea Partidului Comunist Român, în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, poporul român va merge înainte și va repurta victorii și mai însemnate. Arătînd că între popoarele chinez și român s-a închegat o prietenie profundă în decursul îndelungatei lor lupte revoluționare, tovarășul Li Sien-nien a subliniat că relațiile de prietenie și colaborare dintre cele două țări, bazate pe principiile marxism-leninismului și ale internaționalismului proletar, pe respect reciproc și egalitate deplină, pe respectul independenței naționale și suveranității de stat, s-au dezvoltat în ultimii ani foarte mult în diferite domenii de activitate.

Răspunzînd, tovarășul Gheorghe Rădulescu a transmis din partea C.C. al P.C.R., a secretarului general al partidului, președintele Consiliului de Stat al României, tovarășul Nicolae Ceaușescu, din partea guvernului și a întregului popor român, un fierbinte salut prietenesc și de solidaritate internaționalistă gloriosului Partid Comunist Chinez, în frunte cu președintele Mao Tzedun, Consiliului de Stat al R.P. Chineze și celorlalți distinși conducători de partid și de stat ai R. P. Chineze, întregului popor chinez, subliniind că poporul român acordă o înaltă prețuire relațiilor de prietenie frățească și colaborare multilaterală dintre Partidul Comunist Român și Partidul Comunist Chinez, dintre România și R. P. Chineză, relații care cunosc o continuă dezvoltare în toate domeniile de activitate — politic, economic, tehnico-științific etc.

Vizitele delegației guvernamentale române în R. D. Vietnam și R. P. Chineză se înscriu, firesc, în ansamblul preocupării permanente a conducerii partidului și statului nostru de a dezvolta legăturile de prietenie și colaborare multilaterală cu toate țările socialiste — obiectiv central al politicii internaționale a României socialiste. Aceste vizite reprezintă o nouă și importantă contribuție la dezvoltarea pe multiple planuri a relațiilor de prietenie, alianță și solidaritate frățească dintre poporul român și popoarele vietnamez și chinez, a colaborării dintre țările noastre și, totodată, la întărirea forțelor socialismului, păcii și progresului în lume.

Reuniuni vest-europene și problemele securității

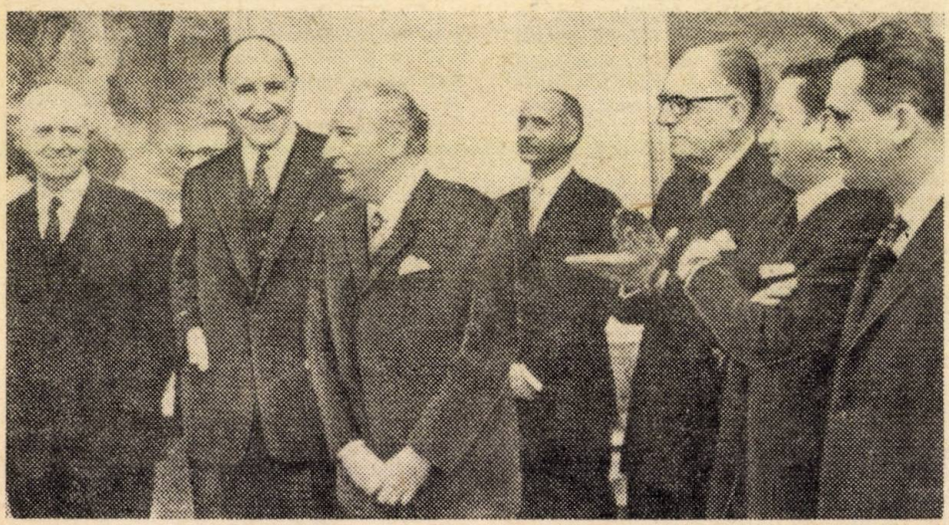

Miniștrii de externe ai „celor 6" la recenta lor reuniune de la München. De la stînga la dreapta : Pierre Harmel (Belgia), Josef Luns (Olanda), Walter Scheel (R. F. a Germaniei), Maurice Schumann (Franța), Gaston Thorn (Luxemburg) și Mario Pedini (secretar de stat la Ministerul de externe italian)

Încărcată perioadă, acest sfîrșit de an, pe agenda întîlnirilor vest-europene. Fără a mai pune la socoteală contactele și convorbirile bilaterale. În primele zile ale lunii noiembrie s-au întîlnit la Geneva, la nivel ministerial, reprezentanții A.E.L.S. pentru a discuta în primul rînd consecințele pe care le va avea asupra raporturilor comerciale din interiorul asociației, intrarea, în curs de negociere, a unora dintre membrii ei în Piața comună. Cîteva zile mai tîrziu, la Bruxelles, consiliul ministerial al acesteia se întrunea „în șase" înainte de deschiderea tratativelor privitoare la modalitățile de cooperare dintre C.E.E. și trei țări europene neutre — Elveția, Suedia, Austria — care consideră că statutul lor de neutralitate este incompatibil cu o aderiune la Piața comună. Înainte de sesiunea din 17-18 noiembrie a „parlamentului de la Strasbourg" al U.E.O. (amintim că din Uniunea Europei Occidentale fac parte cei șase membri ai C.E.E. plus Marea Britanie), comisia permanentă a C.E.E. a pus la punct, spre a o remite cu acest prilej miniștrilor de externe și de finanțe interesați, o formulă de principiu privitoare la perioada de adaptare a actualilor candidați — Marea Britanie, Irlanda, Danemarca și Norvegia — la normele de funcționare a Pieței comune. Propunerile comisiei erau însă destinate unor discuții ulterioare — cele care au avut loc la Bruxelles în primele două zile ale acestei săptămîni și cele care vor întruni la începutul lunii viitoare, tot în capitala belgiană, înainte de sesiunea de iarnă a alianței atlantice, pe miniștrii de externe ai celor șase țări membre în C.E.E. și ai celor patru țări candidate. Sesiunea Adunării de la Strasbourg și-a purtat lucrările pe alte teme printre care, semnificativ, s-au înscris problemele securității europene și ale raporturilor Est—Vest. Preocupări de altminteri care aveau să reapară în ziua următoare, la întîlnirea de la München a miniștrilor de externe din cele șase țări ale C.E.E.

La Strasbourg, Adunarea U.E.O. a adoptat în această materie — după dezbateri îndelungi, precizează agenția „France Presse" — un document care are valoarea unei recomandări adresate consiliului ministerial al Uniunii. Aprobat cu 45 de voturi (1 vot contra, 1 abținere), acest document cere printre altele examinarea condițiilor în care ar putea fi convocată o conferință asupra securității europene și promovarea schimburilor — de bunuri, de idei, de persoane — între toate țările continentului. Textul recomandării conține, ceea ce nu trebuie să mire, și anumite formulări restrictive ; este însă de remarcat că ele traduc nu neîncredere față de posibilitatea și perspectivele bunelor raporturi cu țări avînd altă orînduire social-politică (practic, cu țările socialiste), cît mai ales anumite temeri legate de interesul tuturor membrilor U.E.O. pentru cooperare cu aceste țări și de ipoteza unei competiții intraoccidentale. Se vorbește astfel despre „coordonarea pozițiilor" în legătură cu schimburile menționate, despre necesitatea de a evita ca relațiile economice ale țărilor membre cu țările Europei răsăritene să ducă la „o concurență periculoasă pentru coeziunea economică" a Europei occidentale, despre „consultări prealabile" între membrii U.E.O. înaintea încheierii de acorduri între unul dintre ei și una sau alta din aceste țări...

Reuniunea care a avut loc a doua zi la München a fost privită chiar de cei direct interesați cu un interes relativ proaspăt. Într-adevăr, dacă reuniunile uzuale ale C.E.E. sau U.E.O., cu toate divergențele și controversele persistente cărora le slujesc deseori drept arenă, fac parte pentru majoritatea observatorilor din rutina diplomatică a organismelor vest-europene, de data aceasta era prima întîlnire a miniștrilor de externe ai țărilor membre în Piața comună reuniți pentru a examina împreună problemele situației internaționale, prima aplicare a „raportului Davignon" adoptat la sfîrșitul lunii trecute de către consiliul ministerial al C.E.E. și care își propunea să creeze un cadru pentru îmbunătățirea concertării politice între „cei șase".

Obiectiv modest în raport cu marile proiecte integraționiste care multă vreme au fost oferite, cu răsunătoare publicitate, țărilor vest-europene ca soluție a problemelor fiecăruia și tuturor. „Le Monde" consemnează în termeni foarte judicioși această adaptare la dimensiunile realității : „Într-adevăr, visurile federaliste și marile construcții supranaționale nu mai sînt de actualitate astăzi, nu numai în Franța unde gaullismul a lăsat urme trainice în gîndire, dar și la personalitățile responsabile din celelalte capitale ale Pieței comune... Chestiunea instituțiilor nemaipunîndu-se, miniștrii au putut aborda, aproape de la început, problemele de fond". Între altele, notează cotidianul parizian, și pentru că, lipsiți acum de „alibiul pe care deseori îl constituise pentru ei opoziția generalului de Gaulle", partenerii Franței s-au definit în raport cu interesele și obiectivele concrete ale momentului. Printre acestea, securitatea europeană a fost obiectul unui raport expus de ministrul belgian al afacerilor externe, Pierre Harmel, și al unor dezbateri în cursul cărora ministrul vest-german Walter Scheel a subliniat caracterul constructiv al politicii de deschidere spre răsărit duse de republica federală. Cum discutarea cuprinzătoarei teme a securității continentului nu a putut fi încheiată în limitele timpului disponibil, miniștrii au stabilit că schimbul de păreri va fi continuat la nivelul directorilor politici din departamentele respective cît mai curînd posibil, probabil la Bruxelles, în primele zile ale lunii viitoare.

Dacă din comitetul politic problemele securității europene vor reveni în discuția miniștrilor de externe (la 2 decembrie, cînd celor șase din C.E.E. li se alătură cei patru candidați pentru primele „schimburi de vederi" în zece), dacă și în ce fel se vor repercuta în sesiunea, care urmează imediat, a alianței atlantice, se va vedea. În cadrul „parlamentului de la Strasbourg", Manlio Brosio, secretarul general al alianței, a folosit tribuna mai ales pentru a cere țărilor din N.A.T.O. să ridice cu 5 la sută pe an cuantumul contribuției fiecăreia la cheltuielile organizației militare, iar generalul Goodpaster, comandantul ei suprem, pentru a se opune ideii retrage-

rii de trupe americane din Europa. Acest tandem și-a asociat eforturile într-un sens diametral opus securității continentului — ceea ce în fond nu reprezintă un element nou pe scena internațională.

Nouă, în schimb, este larga circulație pe care a căpătat-o în aceeași perioadă o inițiativă daneză, continuare și răspuns la mai vechea inițiativă a țărilor socialiste cu privire la convocarea unei conferințe pentru securitatea europeană. Este vorba, relatează agențiile de presă, despre o conferință restrînsă pe această temă, și la care ar participa reprezentanți ai parlamentelor din zece țări europene. din estul și vestul continentului. „Aici se consideră că o asemenea conferință — transmite din Copenhaga agenția France Presse, amintind că meritul inițiativei revine fostului premier danez, social-democratul Jens Otto Krag — ar suscita un neîndoielnic interes internațional".

Florica ȘELMARU

BONN:

Semnificațiile federale ale alegerilor de land

La mai bine de un an de la instalarea sa, cabinetul Brandt-Scheel poate conta, astăzi, pe un capital politic obținut cu o tenacitate și o abilitate de care puține guverne anterioare au dat dovadă. Și — ceea ce este mai important — alegătorul vest-german s-ar părea că știe să onoreze strădania guvernamentală îndreptată spre înfăptuirea unor reale înnoiri în domeniile atît de vaste ale politicii externe sau interne. Este, astfel, un fapt semnificativ că, acum, după încheierea tratatului sovieto—vest-german și parafarea celui polono — vest-german noua concepție a Bonnului privind relațiile cu țările din răsăritul Europei a cîștigat teren în zone largi și diverse ale populației, ceea ce trădează o sensibilă schimbare de optică, fundamentează un proces complex de stabilire a unor noi valori, de recunoaștere a unei realități ignorate sau falsificate ani de zile de politicieni cantonați în limitele unei gîndiri funciarmente conservatoare.

Asistăm, în esență, la consolidarea tendințelor și orientărilor politice care, în septembrie 1969, au determinat o profundă modificare a raportului de forțe prin venirea la conducerea țării, pentru prima oară în istoria R.F.G., a coaliției dintre social-democrați și liber-democrați. De asemenea, în domeniul politicii interne, o serie de reforme, unele pe cît de ambițioase pe atît de dezbătute, par să găsească, în mod progresiv, mai multă audiență (e vorba, de pildă, de extinderea sistemului de co-participare la luarea deciziilor în întreprinderi, de o amplă reformă universitară, de una penală etc.). Chiar dacă e adevărat că dinamismul guvernamental s-a caracterizat mai curînd în ce privește politica externă, opoziției creștin-democrate îi e dificil să denunțe „imobilismul" în sfera politicii interne ; și aici conservatorismul U.C.D. îi face pe mulți să se îndoiască de sinceritatea criticilor creștin-democrate. Sînt, desigur, acestea fenomene care își au reflexe nuanțate în planul relațiilor sociale, interpartide, în sfera de acțiune a fiecărui partid, în ambianța internă a grupărilor politice vest-germane. Din acest punct de vedere, momentul actual este extrem de interesant.

Nu e, astfel, de mirare că mișcări politice sau evenimente, care altădată ar fi rămas circumscrise unui interes pur provincial, capătă, în prezent, dimensiuni mai largi ; o consultare, electorală la nivel de land, cum a fost cea din Hessa, este tratată ca un test pentru popularitatea coaliției guvernamentale, „dezertarea" cîtorva deputați liberali devine un subiect de pătimașă discuție publică, cîteva voturi comunale cîștigate de un partid și pierdute de altul sînt interpretate ca indicii pentru o eventuală evoluție politică pe plan național.

Imediat după recentele alegeri din Hessa, președintele partidului liber-democrat și ministrul de externe Walter Scheel putea să declare despre o discuție avută cu cancelarul social-democrat Willy Brandt : „Ne-am felicitat reciproc — el pe mine, pentru marele nostru succes electoral din Hessa, eu pe el, pentru nereușita sa, care, de altfel, n-are nimic de-a face cu politica promovată de Willy Brandt". Într-adevăr, după ce în trei alte alegeri de land, liberalii își pierduseră reprezentanța parlamentară locală, cîștigul lor din Hessa a avut darul să risipească îngrijorarea marelui lor partener guvernamental social-democrat, mai atent la soarta coaliției decît a fluctuațiilor electorale pe plan regional. Formarea și la Wiesbaden (Hessa) — după modelul de la Bonn sau Düsseldorf (Renania de Nord-Westfalia) — a unei coaliții socialisto-liberale corespunde unui fenomen de mai mare amploare. Afinitățile dintre cele două partide (P.S.D. și P.L.D.) se verifică, așadar, nu numai în practica cabinetului de la Bonn dar și la nivel de land. Votînd pentru liberali, alegătorul din Hessa s-a arătat, în ultima instanță, mai atașat politicii promovate de coaliție, decît diferențelor de optică dintre socialiști și liber-democrați. Este clar că intensa activitate guvernamentală în domeniul „politicii răsăritene" (anunțarea unor succese în tratativele polono — vest-germane, a unor „progrese" în ce privește negocierile cvadripartite în problema Berlinului și a posibilității de noi contacte între R.F.G. și R.D.G. etc.) a avut darul să găsească un real sprijin la alegători, care au preferat să vadă în Scheel nu atît un președinte al unui partid aflat într-o situație delicată, ci, mai curînd, pe ministrul de externe al unui guvern angajat în înfăptuirea unor importante acte diplomatice (în momentul alegerilor, Scheel se afla la Varșovia). Este, acesta, desigur, un suficient temei pentru reciproca felicitare dintre Brandt și Scheel.

Dacă alianța P.S.D.-P.L.D. a ieșit, în urma acestor alegeri, întărită, nu același lucru s-ar putea spune despre opoziția creștin-democrată. Sporul de voturi înregistrat în Hessa e sub așteptările ei (dacă este, într-adevăr, substanțial în comparație cu precedenta consultare electorală din 1966, el este însă infim — numai 1,3 procente — față de scrutinul național din 1969). Mai mult, cîștigul înregistrat de creștin-democrați în acest land e departe de a constitui un capital politic dacă observăm că el s-a datorat, în bună măsură, alegătorilor de extremă dreaptă care, pînă nu de mult, votau pentru partidul neonazist, P.N.D. „Pierderile P.N.D. — putea declara nepopularul șef al acestei formațiuni, Adolf von Thadden — sînt identice cu cîștigul U.C.D.". S-a întîmplat, astfel, și la Wiesbaden, recent și la München (Bavaria), ceea ce se întîmplase, în urmă cu cîteva luni, la Hanovra : P.N.D. a pierdut reprezentanța parlamentară, și e de presupus că această tendință se va confirma și în viitoarele consultări electorale. La acest deznodămînt a contribuit, în mod substanțial, și o largă mișcare de opinie împotriva formațiunilor extremiste de dreapta, campaniile electorale din Hessa și Bavaria, fiind pigmentate de viguroase ciocniri între manifestanți și adepții P.N.D. sau ai noii formațiuni de obîrșie conservator-liberală, „Acțiunea Rezistentă".

În actualul complex de împrejurări, creștin-democrații se văd nevoiți să mediteze cu anume melancolie asupra

Wolfgang Mischnick, liderul fracțiunii parlamentare a liber-democraților, explicînd împrejurările în care partizanii lui Strauss au încercat să-l „cumpere" pe deputatul Karl Geldner (stînga)

tacticii de luptă împotriva guvernului. Intenția de a-i „zdrobi" pe liberali și, astfel, să provoace o gravă defecțiune a cabinetului de la Bonn, nu s-a împlinit. Tonul belicos al creștin-democraților împotriva „politicii răsăritene" a guvernului, optimismul nemăsurat cu care lideri ca Strauss, Barzel sau Kiesinger întrevedeau o rapidă revenire la putere nu au fost apreciate, așa cum sperau ei, de o masă prea mare de alegători. Cel mai neplăcut atins de această evoluție decepționantă a fost Rainer Candidus Barzel, care, de luni de zile, își durează, din umbră, o stătură de viitor cancelar în ochii partizanilor săi: în octombrie, el se arăta pregătit să preia responsabilitățile guvernamentale chiar și cu o majoritate de un singur vot (Strauss ar fi devenit vice-cancelar și un fel de „super ministru" pentru economie și finanțe). Acum, însă, chiar în propriile rînduri s-a strecurat o oarecare îndoială și scepticism în ce privește steaua sa politică. Aripa creștin-democrată mai moderată, și înclinată spre o critică ceva mai puțin zgomotoasă, pare să cîștige teren, iar, o dată cu ea, poziția liderului U.C.D. și rivalului lui Barzel, Helmut Kohl (din Mainz), pare să capete o sporită consistență. De notat că tonurile polemice în materie de politică externă întreținute de Strauss și Barzel nu par a fi prea agreate de lideri incontestabili ai U.C.D., ca baronul Richard von Weizsäcker, Hans Dichgans sau Gerhard Schröder. O interesantă distanțare de vederile unui Strauss sau Kiesinger se observă în zona, destul de influentă, a bisericii vest-germane. Astfel, săptămîna trecută cardinalul Döpfner, președinte al Conferinței preoților din R.F.G., se pronunța, la Würzburg, în cadrul secțiunii germane a mișcării „Pax Christi", pentru reconcilierea cu Polonia, și dădea de înțeles că, în asentimentul Vaticanului, sprijină evoluția actuală a relațiilor polono — vest-germane. Asemenea reorientări venind din sferele ecumenice pot avea o anume înrîurire asupra alegătorilor unui partid care, pe frontispiciu, își zice creștin.

În lumina acestor mutații interne, încă insuficient de cristalizate, e de așteptat că, în sînul U.C.D.-U.C.S. se vor manifesta o serie de decantări și modelări politice nu lipsite de ecou. Euforia de dinaintea alegerilor din Hessa a celor „grăbiți să răstoarne guvernul" pare să fi lăsat loc unei prudențe critice mai calculate. „Așadar — constata Helmut Kohl — n-a sosit încă momentul. Acum, avem timp".

În ce-i privește pe social-democrați, ei pot, în aceste circumstanțe, să scruteze viitorul politic cu mai mult optimism și, după părerea unor strategi de partid, să-și permită, în sfîrșit, o „pauză" binemeritată. Ceea ce, desigur, nu înseamnă că sînt lipsiți de anume probleme și dificultăți, în afara celor guvernamentale. P.S.D. se găsește, de fapt, în fața unei mai vechi dileme, pe care doar în parte a rezolvat-o. Politica lui Brandt a reușit să stimuleze, în sînul partidului, o viguroasă tendință novatoare de stînga — cu mult mai îndrăzneață în acțiuni decît prezidiul P.S.D. — și al cărei nucleu dinamic îl formează așa-numita grupare a „tinerilor socialiști" (Juso). Dacă pe planul politicii externe, opțiunile acesteia își găsesc un corespondent și o armonizare în acțiunile guvernamentale, nu același lucru se poate spune despre domeniul politicii sociale, unde diferențele de optică se exprimă uneori cu o marcată virulență ideologică. Lideri, precum Voigt (în Frankfurt) și Jordan (în Wiesbaden), au făcut o reușită carieră politică promovînd o serie de reforme sociale cu mult mai radicale decît intenționau guvernul și conducerea social-democrată. Chiar dacă, momentan, formațiunea lor a pierdut din influență în Hessa (în special în circumscripțiile din sud), ei pot conta, în general, pe o audiență sporită în rîndurile tineretului și, mai cu seamă, ale celui universitar (reforma învățămîntului superior prevăzută de guvern le oferă, fără îndoială, un copios subiect de dezbatere).

Echilibrarea tendințelor interne, integrarea „tinerilor socialiști" în cadrul P.S.D. rămîn, ca și pe vremea „marii coaliții", o misiune dificilă a lui Brandt. Deocamdată, pare sigur că acordarea unui spațiu de mișcare mai mare tinerei generații de socialiști ar nemulțumi nu numai pe moderații din propriul partid (de pildă, pe ministrul economiei Schiller sau pe ministrul apărării, Helmuth Schmidt) dar și pe liberali, care, în ambianța coaliției guvernamentale, încearcă să cîștige profil erijîndu-se în „corectiv" de nuanță conservatoare. Or, după victoriile lor în Hessa și Bavaria, liberalii se arată înclinați să-și spună cuvîntul mai hotărît în problemele guvernamentale, cu prioritate în cele de politică internă. Economiștii întrevăd, astfel, posibilitatea ca, în noua situație, P.L.D. să frîneze cu o sporită insistență tendințele de dirijism statal promovate de social-democrați. Nu e exclus ca, în acest sens, opiniile moderatoare ale liderului liberal Hans-Dietrich Genscher ar putea, în perspectivă, să nuanțeze orientarea generală a partidului. Promotor al unui „centrism" — înțeles mai curînd ca un „juste milieu" între cele două mari partide, U.C.D. și P.S.D. — Genscher este considerat ca principalul strateg al victoriei din Hessa, și, zilele trecute, din Bavaria. („S-a dovedit — declara el — că, în contextul sistemului nostru de partide, este loc, la mijloc, pentru un partid liberal de sine stătător").

Pe de altă parte, intransigența liber-democraților de a nu da curs unei impopulare deplasări spre dreapta cerute de unii dintre foștii lor lideri și de a condamna, fără rezerve, „dezertarea" celor trei deputați conservatori (Mende, Zoglmann și Starke) a creat în ochii alegătorilor imaginea unui anume „profil etic" al partidului. Cînd, de curînd, un al patrulea deputat P.L.D., Karl Geldner, a făcut publică oferta partizanilor lui Strauss de a trece la U.C.S. în schimbul unui onorariu de 400 000 mărci, mulți au văzut în această istorie — de altfel, destul de obscură — o gravă acuză morală la adresa opoziției, ceea ce s-a răsfrînt, desigur, favorabil asupra partidului liber-democrat. Revenirea liberalilor în dieta bavareză demonstrează, ca și în cazul alegerilor din Hessa, că P.L.D. are încă destulă vigoare pentru a se menține pe scena politică vest-germană.

Este, desigur, un rezultat care, așa cum declara ministrul Ertl (liberal), va contribui la coeziunea partidului pe plan național și la limitarea tendinței de polarizare politică între cele două mari partide, P.S.D. și U.C.D. În același timp, merită subliniat încă o dată că revigorarea P.L.D. — vizibilă acum și într-un land de masivă preponderență creștin-democrată cum e Bavaria — constituie un gir în plus pentru coaliția guvernamentală de la Bonn.

Radu PASCAL

Peru privește spre viitor

Corespondență din Lima de la Luis Suarez

Din aprilie 1969 — mă aflam atunci în această țară amenințată cu represaliile economice ale amendamentului Hickenlooper — și pînă astăzi, cînd am vizitat-o din nou, în Peru s-au produs multe schimbări. Azi se poate vorbi de o efervescență socială care afectează cele mai multe structuri tradiționale. Guvernul militar revoluționar declară că-și propune să construiască o societate nouă. Ce va fi după trecerea timpului? Poate nici guvernul însuși nu poate da încă un răspuns concret; de altfel, nici nu pare interesat în a spune dinainte ce va fi. Se vorbește în tot cazul de o revoluție specific peruviană. Cred, de aceea, că trebuie așteptate rezultate mai substanțiale, pe lîngă cele care există.

Un lucru este totuși clar pentru observatorul care ajunge în Peru: această țară a ales o cale de dezvoltare pe care nu o vrea capitalistă. Pornind de la premisa că nu există dezvoltare fără revoluție, că nu dezvoltarea este cea care face revoluția ci, invers, dacă nu va fi întrerupt, acest proces va fi urmat, în mod necesar, de anumite caracteristici ale socialismului. Deocamdată este clar că Peru trăiește o perioadă istorică, în care predomină preocupările pentru afirmarea independenței naționale și pentru aplicarea unei mai mari dreptăți sociale în crearea și distribuirea resurselor sale naturale, în folosul propriilor necesități naționale, în asigurarea bunurilor de consum și a patrimoniului cultural înnoit. În acest sens, primul pas către lichidarea dependenței externe aparține guvernului militar revoluționar care a preluat, la 9 octombrie 1970, zăcămintele petroliere de la Brea și Parinas și rafinăria de la Talara, exploatată de International Petroleum Co., întreprindere a consorțiului nord-american Rockefeller. Astfel, națiunea peruviană acoperea o parte a datoriei de circa 900 milioane de dolari pe care I.P.C. o avea față de statul peruvian, intervenea în producția și rafinarea petrolului și obținea prezența statului pe piața mondială, punînd capăt jafului.

Guvernul peruvian nu și-a propus însă să lichideze toate investițiile străine. Măsurile luate urmăreau să le supună unui regim anumit și să stabilească un proces de întoarcere a principalelor concesiuni către stat.

Ceea ce se întîmplă cu mineritul este un exemplu al acestei tendințe. Există încă mari mine în puterea întreprinderilor străine. Guvernul le-a supus unui program precis de finanțare și exploatare pe care, dacă nu-l îndeplinesc, statul preia concesiunea. Așa s-a întîmplat cu concesiunile miniere (cupru) de la Michiquillay pe care le deținea American Smelting and Refining Co. și cu concesiunea minei de la Berenguela, aparținînd lui Charter Minera S.A. și The Lampa Mining Co. S.A. Cum aceste exploatări nu și-au îndeplinit îndatoririle, guvernul le-a preluat, iar în prezent sînt exploatate de către stat.

O altă măsură importantă este hotărîrea guvernamentală de a lăsa în mîinile statului prelucrarea directă a metalelor și controlul comercializării lor. Diverse alte dispoziții tind să completeze acest proces. De exemplu, cea care se referă la industria de montaj a automobilelor. Peru nu fabrică automobile, ci le montează doar cu ajutorul pieselor venite din străinătate. S-a stabilit un plan de „peruanizare" progresivă a industriei automobilistice, care preconizează folosirea mereu mai mare a unor piese fabricate în Peru. Monopolurile industriei de automotoare nord-americane au recurs la manevra penibilă de a spune că întrebuințau deja, încă din primul an al acestor dispoziții, 10 la sută din materiile peruviene... pentru că apa și electricitatea folosite în uzinele lor de montaj erau, bineînțeles, peruviene. Părea mai mult o glumă decît un argument. Ca o consecință a măsurilor luate de statul peruvian, recent s-au retras din țară întreprinderi monopoliste nord-americane puternice ca cele aparținînd lui Ford și General Motors.

(după zădărnicirea rebeliunii forțelor de dreapta) de către Juan José Torres în Bolivia, favorizează propunerile Perului.

Poziția pe plan internațional a Limei a învins încercarea de izolare la care au vrut să ducă amenințările și presiunile economice imperialiste. Vocea Perului s-a auzit în multe foruri internaționale. Stabilirea de relații cu țările socialiste, sau întărirea celor deja existente, ca și seria acordurilor economice cu aceste state au venit în ajutorul său. Este evident că guvernul Perului se afirmă în lumea diplomației cu dinamism și că în diversificarea comerțului său exterior și a asistenței tehnice întîlnește și obstacole. Dar acesta este drumul spre lichidarea dependenței străine. Propriile sale relații nediplomatice, dar foarte active, cu Cuba s-au manifestat astfel și cu prilejul ajutorului cubanez pentru înlăturarea daunelor catastrofalului cutremur din această vară, constituie un semn al acestui dinamism. Peru, fără a grăbi restabilirea relațiilor cu Cuba, se pronunță pentru o revizuire a atitudinii O.S.A. față de această țară și acționează în consecință.

Măsurile pentru lichidarea dependenței externe, cu clasicile repercusiuni politice, au influențat, desigur, asupra schimbărilor din structura internă. Avansata reformă agrară atinge nu numai puterea latifundiarilor, ci rezolvă și o spinoasă problemă internă: crearea unui echilibru între zona de coastă, cea mai accesibilă, cu o producție agro-industrială și cîmpia andină, unde locuiește jumătate din populație într-o lume aproape feudală.

O dată îndepărtată oligarhia tradițională de la cîrma politică, se pune acum problema de a se reduce, sau

Lima. O recentă demonstrație de masă în favoarea regimului Velasco

Și în cadrul regiunii andine — după cum se știe Peru aparține Pactului andin — guvernul a propus o revizuire a tratamentului investițiilor străine, nu pentru a le elimina ci pentru a le controla și conduce către obiectivele comune ale dezvoltării acestor țări. Victoria electorală populară în Chile, cu noul său guvern condus de Salvador Allende, și preluarea puterii

anula, puterea sa economică. În țară există 12 mii de întreprinderi, dintre care 250 folosesc mai mult de 100 de muncitori. Aproximativ 50 din marile întreprinderi sînt străine. Evident că este greu de stabilit, datorită sistemului folosit în America Latină — există „oameni de paie" sau care împrumută nume autohtone firmelor străine — unde începe și unde se termină efectiv capitalul străin.

Legea generală a industriilor a modificat situația din acest sector. Semnificativă este crearea, în fiecare întreprindere cu mai mult de 6 lucrători, sau cu un capital mai mare de 1 000 de soli (chiar dacă are mai puțin de 6 muncitori) a așa-numitei Comunități Industriale. (În țară există între 450—500 de mii de muncitori industriali). Conform ei, o parte a veniturilor întreprinderii trec în contul comunității; în fiecare an muncitorii devin coproprietari cu o tot mai mare participare, pînă cînd vor poseda, în condiții similare cu proprietarii, un procent de 50 la sută. Aceeași proporție se menține în participarea la conducerea și administrarea întreprinderii.

După ce a luat ființă Comunitatea — în țară este în curs procesul instalării acestui sistem — din veniturile întreprinderii se reține 10 la sută care se împart anual la muncitori. Din alți 15 la sută se formează fondul Comunității. Industriașii sînt obligați să investească pentru a nu pierde supremația. Investițiile sporite măresc în mod logic veniturile și astfel și participarea muncitorilor. Cînd aceștia ajung să dispună de jumătate din întreprindere — la ceea ce se speră că se va ajunge în circa 10—15 ani — dacă industriașii vor refuza să mai investească, sectorul muncitoresc poate cere ca statul să le ia partea, să se asocieze cu muncitorii sau să preia întreaga afacere.

Marea majoritate a proprietarilor sînt dezorientați. Ei speră ca sistemul să nu funcționeze sau ca aceste Comunități să fie create nu pentru întreprinderile deja existente, ci pentru cele viitoare. Ei au cerut ca acțiunile muncitorilor să fie individuale și cu liberă vînzare, dar aceasta atrage pericolul ca datorită lipsei unei conștiințe a naturii acestei proprietăți ca și din necesități economice, muncitorii să-și vîndă acțiunile foștilor proprietari care vor putea astfel să reintre în posesia lor.

Schimbările de natură economică din Peru se produc într-un cadru politic distinct. Cel mai puternic din vechile partide — A.P.R.A. (Acțiunea pentru renovare) condus de Haya de la Torre — este în declin. El nu se poate opune deschis măsurilor guvernului deoarece nimeni nu poate nega că acestea sînt progresiste. A.P.R.A. afirmă că, de fapt, ideea măsurilor îi aparține. Dar, deși dispune de majoritate în Camera Deputaților, nu le-a propus totuși niciodată. Partidul Acțiunea populară, al fostului președinte Belaunde, este foarte divizat. O parte se află în opoziție, alta — sub numele de Acțiunea populară revoluționară — sprijină guvernul. Partidul social creștin se opune guvernului, dar mulți democrat-creștini colaborează cu acesta. Partidul Comunist, menționîndu-și independența, sprijină măsurile revoluționare ale guvernului și definește revoluția ca antifeudală, națională, antioligarhică și antiimperialistă. Președintele republicii, generalul Juan Velasco Alvarado, a chemat partidele revoluționare să colaboreze cu guvernul. Confederația Generală a Muncitorilor din Peru îl sprijină. Guvernul încearcă să creeze o bază socială și populară, pregătește înființarea Comitetelor apărării revoluției în cartierele mărginașe („barriadas") și urmărește îndeaproape buna funcționare a adunărilor cooperativelor agricole și a Comunităților Industriale.

Situația din Peru se dezvoltă într-un mod ce merită urmărirea îndeaproape a evoluției din această țară.

Lima, 24 noiembrie

Vechiul și noul ZAGREB

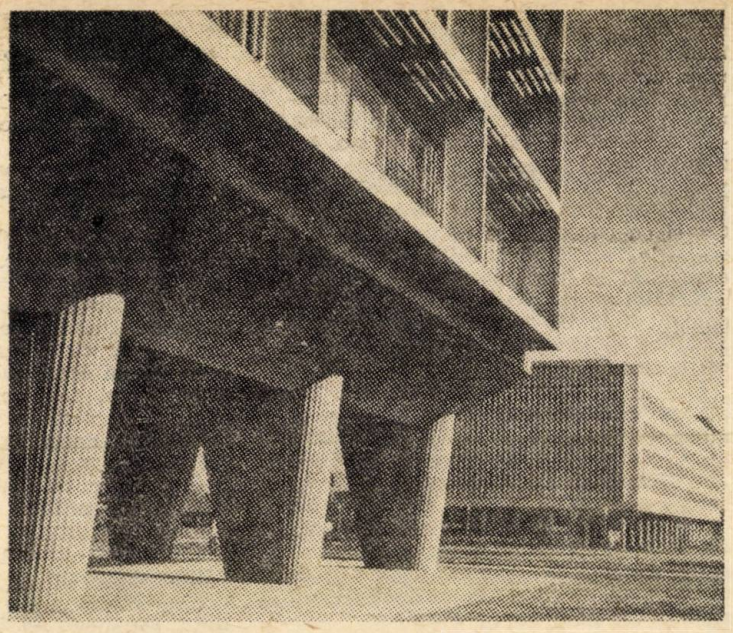

Din noul peisaj urbanistic al Zagrebului

Ion Manea

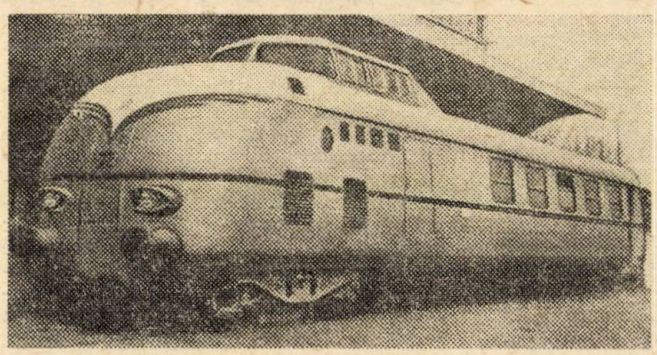

Locomotivă electrică Diesel produsă la uzinele „Rade Konciar"

Deși în vîrstă de peste opt secole, Zagrebul, capitala Croației, se încadrează perfect în ritmurile contemporane ale Iugoslaviei. Cel mai mare centru industrial și comercial al țării, important nod feroviar și rutier, orașul pulsează în ritmul trepidant al unei vieți intense. Peste 300 000 de muncitori și funcționari își desfășoară activitatea în 1 300 de organizații economice dintre care 140 de uzine, Zagrebul participînd cu o pondere de 12 la sută la economia națională a țării. În același timp, acumulînd nu mai puțin de 41 de muzee și galerii, de expoziții, străvechi edificii de artă, Zagrebul se situează — potrivit statisticilor U.N.E.S.C.O. — printre orașele foarte solicitate de turiști din lumea întreagă.

Am revăzut de curînd orașul de pe Sava și am fost din nou surprins de îmbinarea armonioasă dintre arhitecturile diferitelor epoci. Situat la limita Alpilor și a cîmpiei Fanoniei, la întretăierea unor străvechi drumuri europene, Zagrebul e menționat în cronici începînd cu secolul al XI-lea. În cursul îndelungatei sale existențe, orașul n-a fost cruțat de invazii străine, de incendii de cutremure, de inundații, dar, de fiece dată, a renăscut. În secolul al XVI-lea a devenit centrul politic al întregii Croații, iar un secol mai tîrziu — centrul ei cultural (atunci se înființează un gimnaziu și se pun bazele învățămîntului universitar).

Urcînd în orașul medieval, pe o stradă îngustă, cu porți înalte care despart tranșant interiorul de exterior, am întîlnit vechiul gimnaziu, iar în apropiere, galeria de artă a orașului, atelierul lui Ivan Mestrovic și parlamentul, unde s-a vorbit latinește pînă în secolul al XIX-lea. În piața Radic, biserica Sf. Marcu, bătrînă de șapte secole, cu acoperișul ca o broderie de mărgele albe, roșii, albastre și negre, cuprinde emblemele laice ale armelor Croației și ale orașului.

Astăzi Zagrebul reunește de fapt trei orașe, trei epoci distincte, care coboară spre Sava, burgul medieval leagă în Orașul de sus Gradec-ul cu Kaptolul, într-o atmosferă calmă, cu porumbei, castani și viță sălbatică ; Orașul de jos, centrul comercial crescut la poalele fortificațiilor în pragul secolului al XX-lea, se dovedește cu totul neîncăpător pentru ritmul trepidant al vieții contemporane și pentru cei peste 700 000 de locuitori ai Zagrebului de astăzi (acum 100 de ani nu avea decît 30 000).

Clădirea albă a vechii Facultăți de filozofie, actualul Rectorat, stă față în față cu Teatrul Național Croat, bijuterie neobarocă din aceeași familie cu clădirea operei vieneze. În curtea Rectoratului te întîmpină un simbol în piatră al istoriei iugoslave, o altă sculptură a lui Ivan Mestrovic, înfățișînd o femeie de o frumusețe gravă, dreaptă ca un munte.

Centrul Orașului de jos, Trg-ul (piața) Republicii, este mai totdeauna neîncăpător și greu de străbătut. Seară de seară, aici își dă întîlnire tineretul. De ce nu se duc tinerii în altă parte ? E greu de răspuns. Cert este însă că, fără ei, Piața Republicii n-ar avea același farmec.

În fiecare din cele trei orășele ale Zagrebului, prezentul armonizează amintirile trecutului cu ritmurile și întrebările epocii moderne. În Trg Zvtava Fasizma (Piața Victimelor Fascismului), la sud-est de Ilica, coloane austere înconjoară clădirea sobră, de un galben luminos, a Muzeului Revoluției. Pe marmura alb-cenușie din holul elegantului hotel „Intercontinental Esplanade", ca și pe multe alte clădiri din Zagreb, sînt înscrise cu litere aurii numele eroilor căzuți în lupta împotriva fascismului. Sînt dureri care nu se uită și care încarcă de răspunderi cu semnificații majore idealurile omului de astăzi.

Spre vest începe Zagrebul nou, cu bulevarde largi, spații verzi și construcții de beton și sticlă. Specialiștii consideră că Zagrebul este unul din puținele orașe iugoslave care și-au găsit o judicioasă soluție urbanistică încă în urmă cu un secol și, de aceea, construcțiile veacului trecut s-au putut armoniza fără greutate cu siluetele arhitecturii contemporane. La extremitatea noului oraș se înalță pavilioanele tîrgului internațional, al doilea ca mărime în Europa și al treilea în lume, unul dintre cele mai vechi după cel de la Paris și unul dintre cele mai moderne prin modul de expunere. Acest tîrg, ca și numeroase alte manifestări internaționale pe care le găzduiește, situează Zagrebul printre marile centre ale contactelor și schimburilor de valori materiale.

Tot în Zagrebul nou se află și noua universitate, cu clădiri moderne, cu vaste săli de curs, biblioteci și laboratoare. Un amănunt : la seminarul romanic al Facultății de filozofie, prof. Kovacec, care vorbește perfect românește, predă limba română studenților din multe colțuri ale lumii. De altfel, și alți profesori ai acestei facultăți se ocupă de problemele lingvisticii românești și sînt dornici să întărească legăturile cu colegii lor din România.

■

Intrînd pe poarta uzinelor „Rade Konciar", cu greu am recunoscut în această mare uzină constructoare de mașini electrice, înzestrată cu mijloace de automatizare dintre cele mai moderne, întreprinderea modestă pe care o mai vizitasem acum 15 ani.

În sala consiliului de autogestiune, directorul general adjunct, inginerul Zlatko Petrovici, mi-a prezentat sugestiv, prin imagini, scheme și machete, istoria uzinei, de la micul atelier care producea în 1945 motoare pînă la 30 CP și transformatori pînă la 5 kW, la întreprinderea de astăzi, capabilă să realizeze anual 600 000 de electromotoare pentru marile hidro și termocentrale, pentru locomotive electrice de mare putere ca și pentru nave de mare tonaj, utilaje pentru industria minieră și textilă, mașini de spălat și frigidere etc.

Întreprinderea „Rade Konciar" a adus o contribuție hotărîtoare la înfăptuirea, într-un ritm accelerat, a programului de dezvoltare energetică a țării. În prezent, în R.S.F.I. se produc peste 27 de miliarde kWh față de 1 173 000 000 kWh în anul 1939. Existența unor puternice resurse hidroenergetice a determinat ca eforturile principale să se îndrepte spre construirea de hidrocentrale, care asigură astăzi o

producție de peste 14 miliarde kWh față de cele 9 milioane kWh furnizate de termocentrale.

Programul energetic național a oferit uzinei „Rade Konciar" nu numai un vast teren de activitate ci i-a permis să devină și o școală de calificare a cadrelor. Pentru diversificarea procesului de producție, uzinei de la Zagreb i s-a adăugat treptat întreprinderile de proiecte și construcții de aparate electrice de la Skoplje, Borongali, Zlatar, ca și moderna uzină de transformatoare de la Slavonsko Pozega. În prezent, „Rade Konciar" însumează de fapt 15 uzine, cu peste 13 000 de muncitori, dintre care 8 000 la Zagreb. „La fiecare minut, ne spune inginerul Petrovici, de pe liniile automate ale întreprinderii ies trei motoare gata asamblate. Căutăm permanent noi soluții de proiectare și de construcții, în pas cu realizările tehnicii mondiale".

Se transportă piesele unui generator destinat uzinei electrice din Split

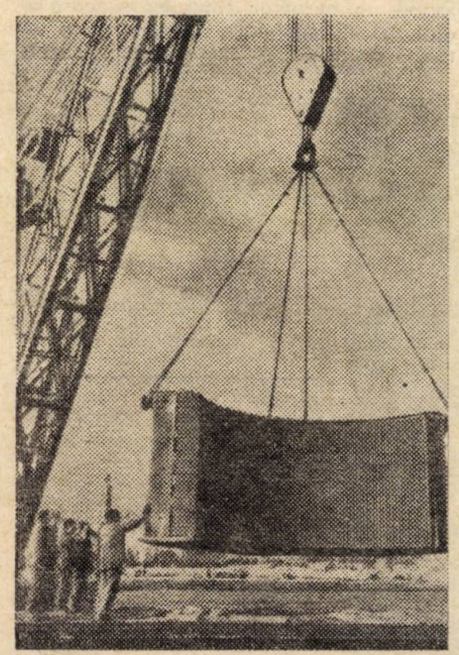

Creierul acestei mari întreprinderi este laboratorul uzinal și centrul de formare a cadrelor. Aici lucrează peste 450 de specialiști, cercetători, ingineri, doctori în științe. Multe din mașinile perfecționate de ei servesc la echiparea altor întreprinderi. Un titlu de mîndrie pentru „Rade Konciar" îl constituie și realizarea celulelor magnetice cu care au fost înzestrate Centrul nuclear european de la Geneva, Centrul energetic Frascati de la Roma sau Institutul Rutherford din Marea Britanie. Aceste aparate, de o mare finețe tehnică, se încadrează, după aprecierea specialiștilor, printre realizările remarcabile din domeniul introducerii științei nucleare în energetică.

La centrul de calificare a cadrelor funcționează o largă rețea de școli permanente pentru perfecționare în discipline tehnice și economice. Tot aici au loc numeroase cursuri de reciclare, de la o lună pînă la trei luni. Specialiștii uzinelor consideră că, după aproximativ cinci ani, multe din cunoștințele tehnice se perimează și trebuie reînnoite. La aceasta se adaugă necesitatea ca tinerii muncitori să cunoască funcționarea liniilor automate, noile metode aplicate în diversele secții. Peste 3 000 de muncitori trec anual, într-o formă sau alta, prin cursurile centrului de formare a cadrelor. Între uzină și catedrele tehnice ale universităților din Zagreb și Split are loc un continuu schimb de experiență.

Cel mai spectaculos punct al uzinei îl constituie hala în care se construiesc uriașele generatoare. Asistăm la asamblarea unuia dintre ele, construit pentru hidrocentrala de la Porțile de Fier, rod al prieteniei și colaborării româno-iugoslave. Trei asemenea generatoare, cu o putere de 190 000 de kW, sînt realizate după proiectele specialiștilor uzinei. Tot pentru hidrocentrala de la Porțile de Fier se construiesc trei transformatoare uriașe. Gradul de calificare al montorilor uzinei îl ilustrează și faptul că, pînă în prezent, ei au instalat peste 400 de mari generatoare de înaltă putere în centralele electrice din Iugoslavia și din alte țări.

Pentru producția de locomotive electrice, pe care „Rade Konciar" le fabrică în ultimii ani, întreprinderea a inițiat o serie de proiecte de cooperare, între care se înscriu și cele încheiate cu țara noastră. În cadrul acestei cooperări, uzinele „Electroputere" din Craiova vor realiza locomotive electrice cu șase axe, care vor fi livrate Iugoslaviei, în timp ce „Rade Konciar" va livra țării noastre locomotive cu patru axe. Între inginerii și constructorii celor două uzine au și început schimburi de experiență în acest domeniu.

Zagrebul industrial cuprinde și alte mari întreprinderi : uzina „Prvomajsha" de mașini unelte, „Energoinvest", care produce diferite tipuri de utilaje electrice, „O.K.I." întreprindere de chimie organică etc. Ca și la „Rade Konciar", în toate întreprinderile se înscrie la loc de frunte preocuparea pentru introducerea tehnologiilor noi, moderne, pentru perfecționarea organizării științifice a muncii, pentru lărgirea piețelor de desfacere.

În scopul sporirii eficacității producției, ni s-a spus la Institutul de planificare din Zagreb, într-o serie de uzine ale orașului a fost instalată o rețea de mașini electronice care facilitează studiile în direcția scăderii prețului de cost și a introducerii tehnicii noi.

Toate aceste preocupări converg în efortul comun de dezvoltare multilaterală a Croației, în cadrul general al operei de edificare socialistă din țara vecină și prietenă. La redacția revistei „Privredni Vjesnik", din Zagreb, am avut prilejul să asistăm la dezbateri vii despre un subiect la ordinea zilei : planul cincinal 1971–1975. Redactorul șef al revistei, Ante Gavranovic, ne-a furnizat o serie de cifre concludente în acest sens. Astfel, planul prevede o creștere a economiei între 5 și 8 la sută. Se prevede, de asemenea, sporirea producției de energie electrică de la 27,3 la 46 miliarde kWh, de petrol – de la 2,9 la 4,5 milioane tone, de oțel – de la 2,8 la 4,5 milioane tone. Planul cincinal are în vedere continuarea eforturilor pentru consolidarea economiei naționale, dezvoltarea continuă a comerțului exterior și integrarea sa mai rapidă în diviziunea internațională a muncii, modernizarea economiei și adaptarea ei la o tehnologie modernă. Un alt obiectiv al planului îl constituie specializarea continuă a producției anumitor ramuri ca petrolul, metalurgia, industria electrică și industria chimică. Constituind un cadru general, în limitele căruia este definită pentru următoarea perioadă de cinci ani politica economică a țării, noul plan cincinal urmează să devină lege după discutarea sa, la sfîrșitul acestui an, în Scupștina Federativă a Iugoslaviei.

Pentru a încerca o imagine sintetică, am putea spune despre Zagreb că în el este conținută în mod elocvent dimensiunea modernă a Iugoslaviei socialiste, a capacității de creație spirituală și materială a popoarelor acestei țări, angajate în opera de construire a unei societăți noi, de traducere în viață a idealurilor nobile ale socialismului.

POPAS ÎN „ELVEȚIA ORIENTULUI"

Ceea ce m-a frapat în mod deosebit de-a lungul vizitării „Elveției orientului" cum își denumesc libanezii țara, și bineînțeles a avanpostului lui cel mai costisitor — Beirutul, a fost ritmul precipitat al dezvoltării urbanistice. Se construiește peste tot și după tehnica cea mai nouă. Hoteluri, bănci, instituții își prelungesc pe verticală fațadele albe, grațioase, din aluminiu și sticlă. Deja în centrul orașului metrul pătrat de teren costă peste 2 000 de dolari. Trepidația constructivă corespunde, însă, aici, printre palmieri sau oriunde, unui puls economic. 50 000 de străini, majoritatea comercianți, au transformat orașul într-unul din cele mai mari centre de afaceri ale lumii.

Libanul, celebru cîndva prin pădurile de cedru, decapitate de faraoni pentru a-și înălța din costisitoarea esență capitala nordică — Memphisul, a devenit astăzi una din „capitalele" comerțului internațional. În magazinele Beirutului — peste 5 000 la 600 000 de locuitori — se vînd 96 de mărci de automobile și mărfuri provenind din toată lumea. Dar nu varietatea micilor sau marilor magazine și nici confortul turistic, probat în fiecare an de interminabilul șir de vizitatori, conferă orașului intensitatea vieții sale economice. Ci operațiunile bancare stimulate, în principal, de afacerile cu petrol. „Boom-ul petrolifer" care a înviorat în ultima vreme țările învecinate se repercutează direct asupra Libanului și în special asupra capitalei, sediul somptuos al zecilor de bănci autohtone și străine. Acest „boom" își are o prelungire concretă pe solul libanez : la 15 kilometri de Beirut, într-un micro-oraș al vilelor, piscinelor și peluzelor netulburate de forfota capitalei, o vilă din trei aparține prinților petrolului din Arabia Saudită, Kuweit etc.

Pe ruinele vechii culturi feniciene libanezii de astăzi, creștini sau musulmani, trăind într-o minusculă țară care leagă Africa de Asia, și-au găsit — în modul cel mai paradoxal dacă ne gîndim la tradiția adînc înrădăcinată aici — un stil de viață pronunțat european, în comparație cu alte capitale arabe.

Pe fondul „industriei" bancare și nu mai puțin turistice se detașează hotărîrea autorităților de a stabili soluții adecvate dezvoltării de perspectivă a țării. Punerea la punct a unei economii proprii, a unei industrii și agriculturi solide la care se adaugă relațiile comerciale cu aproape 100 de țări, reprezintă repere importante pentru prosperitatea la care urmează să aibă acces poporul libanez ce și-a sărbătorit în această săptămînă 27 de ani de la obținerea independenței.

Atmosfera internațională care domină Beirutul, este explicată de localnici nu fără o oarecare mîndrie. „Doar fenicienii erau primii negustori ai pămîntului. De atunci, cu toate greutățile și năvălirile romane, otomane și atîtea altele, aici s-a făcut neîntrerupt comerț. Aici își are sediul... zeul comerțului...". Așa îmi vorbea într-o seară, la Beirut, un libanez oarecare sub șocul de neon al firmei „Sony" care își topea lumina în undele Mediteranei...

Radu BUDEANU

FRIEDRICH ENGELS
şi lumea contemporană

Ion Mitran

Personalitate grandioasă, oferind istoriei un strălucit exemplu de slujire devotată a clasei muncitoare, de fermitate revoluţionară şi perspicacitate politică, de gîndire cutezătoare, Friedrich Engels, acţionînd alături de marele său prieten, Karl Marx, a intrat pentru totdeauna în istoria omenirii ca unul dintre întemeietorii comunismului ştiinţific. El a fundamentat o serie de concluzii ale marxismului de o inestimabilă valoare teoretică şi practică, a adus o contribuţie de seamă la elaborarea filozofiei şi economiei politice marxiste, la generalizarea teoretică a cuceririlor ştiinţifice, a experienţei mişcării muncitoreşti, a fost un strălucit organizator şi conducător al proletariatului.

Multe decenii de fecundă activitate politică, lucrări teoretice fundamentale au relevat nestăvilita sa forţă creatoare, devotamentul neclintit faţă de interesele celor mulţi şi exploataţi. Înzestrat cu un larg orizont de cunoaştere şi înţelegere a evoluţiei societăţii, a progresului şi civilizaţiei, receptiv la tot ce era înaintat în ştiinţa şi gîndirea socială, Engels a demonstrat că teoria marxistă nu este o dogmă, un codex de teze imuabile, ci o metodă de cercetare a fenomenelor sociale, de analiză multilaterală şi apreciere realistă a condiţiilor concrete ale luptei pentru transformarea revoluţionară a societăţii.

Operele lui Engels — ca şi cele ale lui Marx şi Lenin — reprezintă un inepuizabil izvor de învăţăminte atît prin conţinutul lor bogat de idei cît şi prin spiritul creator care le animă, prin atitudinea militantă, prin rigurozitatea lor ştiinţifică. **„Teoria noastră** — scria Engels — **este teoria dezvoltării**; el critica vehement pe cei **„care nu înţeleg această teorie şi au faţă de ea o atitudine doctrinară şi dogmatică, consideră că ea trebuie învăţată pe de rost, aceasta fiind suficient pentru rezolvarea tuturor cazurilor pe care le prezintă viaţa".**

Fiindu-i străine închistarea, osificarea, marxism-leninismul porneşte de la realităţi, de la cerinţele vieţii. Viabilitatea sa în epoca noastră — schimbată în mod radical în comparaţie cu perioada cînd a trăit Engels — este dată tocmai de faptul că el reprezintă o teorie ale cărei valori autentice se confirmă în confruntarea lucidă cu viaţa. Caracteristica sa esenţială o constituie puternica aderenţă la realitate, capacitatea de a se îmbogăţi mereu, pe baza progreselor ştiinţei, ale cunoaşterii umane, a însuşirii noilor concluzii deduse din practica socială. Aplicarea şi continua dezvoltare a marxismului devin fertile în măsura în care se au permanent în vedere condiţiile concrete, istorice, sociale, naţionale — premisă necesară a concluziilor juste, teoretice şi practice, a acţiunii sociale care să concorde cu legile generale ale dezvoltării societăţii, cu imperativele vieţii. De aceea, numai pornind de la realităţi, confruntînd mereu teoria cu practica — criteriul suprem al verificării concluziilor teoretice —, renunţîndu-se la tezele anacronice, depăşite, valabile în alte condiţii, dar infirmate în prezent, se poate vorbi de îmbogăţirea gîndirii social-politice în spirit marxist. Înţelegerea în acest fel a marxism-leninismului, a rolului teoriei şi a raportului său cu practica este în zilele noastre de o actualitate stringentă în ce priveşte justa apreciere a sensului evenimentelor, situarea pe poziţii înaintate în lupta pentru progres social.

Engels vorbind la Congresul de la Haga (1872) al Internaţionalei I-a

Schimbările de o uriaşă amploare şi profunzime, care se succed cu mare rapiditate în zilele noastre, atît în viaţa socială cît şi în gîndirea oamenilor, în cunoaşterea ştiinţifică, în relaţiile internaţionale, procesul de proporţii fără precedent în care popoarele aspiră la o viaţă nouă, liberă şi independentă, diversitatea forţelor sociale care intră în arena mondială participînd activ la lupta împotriva imperialismului, pentru democraţie, pentru progres şi pace trainică, pun în faţa clasei muncitoare, a partidelor comuniste, sarcini noi, de o deosebită complexitate. În aceste condiţii, tocmai atitudinea profund creatoare, străduinţa de a găsi răspunsuri concrete la realitatea vie de astăzi, de a descoperi soluţiile cerute de perspectiva progresului social contribuie la dezvoltarea gîndirii marxist-leniniste, la rezolvarea problemelor majore cu care este confruntată lumea contemporană.

Complexa realitate social-istorică a zilelor noastre — în care coexistă sisteme sociale diferite, în care socialismul — învingător în 14 state de pe glob — a devenit ireversibil mod de viaţă pentru popoare însumînd o treime din omenire, în care ideile sale capătă o aderenţă tot mai largă — nu poate fi înţeleasă decît în lumina dialecticii materialiste, care cere examinarea atentă a condiţiilor concrete, în necontenita lor devenire şi transformare, justa apreciere a raportului general-particular în dezvoltarea socială. Desigur, procesele social-politice nu urmează întotdeauna — şi nici nu pot urma — o evoluţie rectilinie, ele avînd un caracter complex şi contradictoriu. O asemenea optică asupra istoriei societăţii, despre care Engels scria că **„trebuie considerată drept obiectul unor continue schimbări şi transformări"** îndeamnă la reflectarea cuprinzătoare şi nuanţată a fenomenelor actuale şi de perspectivă, a tendinţelor generale şi a momentelor specifice în dezvoltarea societăţii.

Astfel, abordarea laturilor naţionale şi internaţionale ale revoluţiei şi construcţiei socialiste, studiul noilor aspecte şi contradicţii ale capitalismului contemporan, al implicaţiilor sociale ale revoluţiei tehnico-ştiinţifice, conduc la studierea cuprinzătoare a fenomenelor sociale, la reliefarea mutaţiilor adînci care se produc în toate sferele existenţei şi conştiinţei umane.

Adoptarea unei atitudini principiale, marxist-leniniste, militante, luarea în considerare a întregului proces prin care trece societatea omenească oferă posibilitatea unei aprecieri realiste a tabloului lumii contemporane, a direcţiilor de evoluţie a acesteia. Iar în această privinţă, învăţătura lui Marx, Engels, Lenin este pe deplin capabilă să dea răspunsurile cele mai adecvate la marile întrebări ce răsar din zbuciumul vieţii social-politice.

Caracteristica majoră a situației internaționale actuale este accentuarea continuă a superiorității forțelor socialismului, progresului și păcii, a frontului antiimperialist, capacitatea acestuia de a se opune cu succes planurilor imperialismului și de a determina cursul spre destindere, pace, securitate. Imaginea lumii contemporane, în perpetuă înnoire, ca urmare a transformărilor radicale — politice, economice, sociale — care se desfășoară sub ochii noștri este, evident, o rezultantă a gîndirii și, mai ales, a acțiunii oamenilor. Succesele istorice ale socialismului, creșterea influenței sale mondiale, vertiginoasa mișcare de eliberare națională, amploarea fără precedent a luptei forțelor progresiste, antiimperialiste, au determinat și determină profunde transformări în procesul renașterii naționale a popoarelor. Valoarea unui asemenea factor de stimulare a progresului societății apare concludent în faptul istoric al scuturării jugului robiei coloniale de către popoare însumînd mai mult de un miliard și jumătate de oameni, care și-au creat și își creează forme proprii, naționale, de organizare politică, statală.

Năzuința popoarelor de a fi stăpîne pe propria soartă, de a-și alege, așa cum doresc și fără nici un amestec străin, calea evoluției social-economice, de a-și apăra și afirma ființa națională, de a se bucura de binefacerile civilizației moderne, demonstrează imensul rol al națiunii în evoluția societății, iar în asemenea condiții obiective ale istoriei contemporane, aspirațiile pentru forme superioare de viață socială nu pot fi despărțite de aspirațiile pentru asigurarea independenței și suveranității naționale. Ridicarea la viață independentă a unor noi națiuni, creșterea rolului acestora în lume, asigurarea dezvoltării suverane a fiecărui stat se înscriu pe orbita luptei pentru progres social, apar ca o componentă esențială a caracterului antiimperialist al acestei lupte.

Accentuarea diversității de condiții în care se realizează progresul istoric în zilele noastre scoate în evidență, ca una din coordonatele sale definitorii, dimensiunea națională a evenimentelor. Dezvoltarea țărilor socialiste ca state suverane și independente, vastele lupte sociale la care participă activ zeci de milioane de oameni din țările capitaliste, impetuosul proces de renaștere națională a unor popoare întregi, care își pun astăzi problema căii lor de dezvoltare, intensificarea mișcărilor general-democratice ale diferitelor pături și categorii sociale — toate acestea relevă pregnant diversitatea condițiilor de trecere a omenirii la forme superioare de viață socială.

În lumea contemporană, așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu la cuvîntarea rostită la sesiunea jubiliară a Adunării Generale a O.N.U., este **„de o importanță primordială ca toate statele să-și ia obligația de a-și întemeia relațiile dintre ele pe deplina egalitate în drepturi, pe respectarea reciprocă a independenței și suveranității naționale, pe neamestecul în treburile interne și avantajul reciproc"**. Numai apărarea și respectarea cu strictețe de către toate statele a acestor principii pot asigura o colaborare și cooperare internațională sănătoasă, pot feri viața internațională de noi convulsii, oferind depline garanții de securitate fiecărui stat și comunității internaționale în general.

Lumea spre care merge inevitabil omenirea este aceea în care fiecare popor să fie cu adevărat stăpîn pe soarta sa, să decidă asupra viitorului său, acționînd pentru colaborarea pașnică cu celelalte popoare.

Recunoscînd diversitatea formelor de trecere la socialism și de construire a socialismului, clasicii marxism-leninismului au arătat că această varietate va crește și se va multiplica mereu, pe măsură ce noi țări și popoare vor păși la transformarea revoluționară a societății. De aici rezultă că elaborarea politicii de construire a socialismului este condiționată de aplicarea creatoare a principiilor generale ale marxism-leninismului la condițiile concrete ale fiecărei țări. Iar în această lumină, activitatea de creație originală a fiecărui partid, pentru a realiza sinteza dintre legitățile generale și cerințele particulare specifice, reprezintă singura cale de soluționare eficientă a problemelor dezvoltării sociale.

În această ordine de idei prezintă o deosebită însemnătate principială teza lui Engels potrivit căreia **„în mișcarea muncitorească ideile cu adevărat naționale... sînt întotdeauna în același timp și idei cu adevărat internaționale"**. Tocmai de aceea, dezvoltarea socialismului depinde de reflectarea justă atît în teorie cît și practică a ansamblului de factori și evenimente ce acționează în fiecare etapă istorică pe plan național și internațional. Socialismul, departe de a desființa particularitățile naționale, creează, pentru prima dată în istorie, condiții pentru afirmarea deplină a ființei naționale a popoarelor, pentru înflorirea multilaterală a vieții lor materiale și spirituale.

Partidul Comunist Român vede în preocuparea neslăbită pentru îmbinarea armonioasă a sarcinilor naționale și internaționale o chezășie a victoriei în lupta revoluționară, în opera de construire a socialismului. Felul în care fiecare țară socialistă rezolvă problemele construirii noii orînduiri, eforturile sale pentru a asigura avîntul economiei și culturii, ridicarea nivelului de trai, dezvoltarea democrației au o însemnătate deosebită atît pentru țara respectivă, cît și pentru cauza generală a socialismului, constituie în fapt contribuția concretă a fiecărei națiuni socialiste la întărirea forței materiale și a puterii de atracție a socialismului. Construirea cu succes a socialismului și comunismului în fiecare țară apare astfel ca o îmbinare unitară a cerințelor vitale ale fiecărui popor cu necesitățile progresului omenirii în ansamblu. Iar din această perspectivă, activitatea intensă, stăruitoare și eficientă a clasei muncitoare, a fiecărui partid comunist, pentru progresul propriei sale națiuni constituie o parte integrantă, organică a îndeplinirii obligației internaționaliste de a acționa pentru victoria forțelor înaintate ale omenirii, de a extinde raza de influență a ideilor socialismului.

Esențial pentru succesul activității oricărui partid comunist este capacitatea sa de a se lega strîns de mase, de poporul din rîndurile căruia s-a născut, de a exprima în politica sa interesele vitale ale acestora, interese care concordă cu aspirațiile generale ale celor ce muncesc de pretutindeni. Astăzi, în țările capitaliste, alături de clasa muncitoare, se ridică în apărarea intereselor lor, mase ale țărănimii, păturile mijlocii, intelectualitatea, tineretul, studențimea. Lupta antiimperialistă pentru independență, democrație, pace și securitate internațională oferă terenul închegării unei vaste unități de acțiune a celor mai largi și mai diverse pături și categorii sociale, formațiuni și grupări politice, curente și mișcări sociale.

Întreaga moștenire ideologică a lui Engels, în general a întemeietorilor comunismului științific, ne învață că în afara vieții, a realității însăși — care cere întotdeauna o verificare atentă, nepărtinitoare, a concluziilor și tezelor pe perioade istorice lungi, precum și evitarea oricărei absolutizări — nu există și nu poate exista, desigur, o instanță capabilă să stabilească de la sine și infailibil justețea unei noi ipoteze, temeinicia unei noi idei. Marxism-leninismul este angajat azi, în lupta sa pentru adevăr, într-o vie confruntare de idei cu alte concepții, confruntare ce se desfășoară ca o parte integrantă a luptei ideologice contemporane. De altfel, însăși concepția marxistă s-a dezvoltat și se dezvoltă prin confruntarea și dialogul continuu cu diversele orientări și concepții nemarxiste, afirmîndu-și prestigiul și superioritatea în dezbaterea și soluționarea unor probleme esențiale ale vieții sociale, științei și culturii contemporane.

Aniversînd un secol și jumătate de la nașterea lui Friedrich Engels, oamenii muncii din România desfășoară o muncă însuflețită pentru înfăptuirea programului elaborat de cel de al X-lea Congres al P.C.R. în vederea făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate. Înaintarea pe acest drum, vertiginoasa dezvoltare social-economică a țării, își găsesc o reflectare permanentă în dinamismul politicii noastre externe, în bogăția inițiativelor constructive, în amploarea eforturilor conducerii de partid și de stat, ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, pentru promovarea ideilor păcii și socialismului.

Liniile fundamentale ale acestei politici relevă, ca element central, consecvența orientării spre dezvoltarea prieteniei, alianței frățești și colaborării multilaterale cu toate țările socialiste, pe baza luării în considerare a factorilor obiectivi și permanenți de unitate — comunitatea de orînduire, de ideologie, de interese majore și țeluri finale. România socialistă intensifică relațiile politice, colaborarea și cooperarea economică, tehnică și cultural-științifică, dezvoltă contactele bi și multilaterale cu toate celelalte țări socialiste, pe baza principiilor marxism-leninismului și internaționalismului proletar, ale independenței și suveranității naționale, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc, întrajutorării tovărășești. În acest cadru se înscriu și manifestări internaționale recente — semnarea Tratatelor de prietenie, colaborare și asistență mutuală cu Uniunea Sovietică, Polonia, Bulgaria, vizitele tovarășului Nicolae Ceaușescu în R.S.F. Iugoslavia și R.P. Bulgaria, vizitele unor delegații oficiale române în R.P. Chineză, R.D. Vietnam, R.P.D. Coreeană și alte țări socialiste.

În același timp, România acordă o deosebită atenție dezvoltării relațiilor cu toate statele lumii, fără deosebire de orînduire socială. Ea acționează în spiritul coexistenței pașnice, orientîndu-se nu prin prisma unei concepții statice, pasive, ceea ce ar reduce coexistența la simpla prezență istorică simultană a unor state sau sisteme de state între care să persiste relații „înghețate" și implicit o perpetuă izolare; dimpotrivă, ceea ce caracterizează politica externă a României este intensificarea și multiplicarea legăturilor, a contactelor cu toate statele, indiferent de orînduire, mărime sau forță, corespunzător imperativelor epocii contemporane, care cer existența unui circuit neîntrerupt de bunuri materiale, de idei și cuceriri spirituale progresiste, ca premisă obiectivă a încrederii între state, a normalizării

climatului politic internațional. Acestei direcții i se subscriu toate acțiunile și inițiativele țării noastre privind asemenea probleme esențiale cum sînt asigurarea securității europene, dezarmarea, căile de soluționare a conflictelor, și în general a tuturor problemelor litigioase între state, întărirea rolului O. N. U. și necesitatea realizării universalității acesteia, lichidarea definitivă a colonialismului și neocolonialismului ș.a.m.d. În politica sa internațională, România militează pentru promovarea neabătută a principiilor independenței și suveranității naționale, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc, pentru respectarea dreptului fiecărui popor de a-și hotărî de sine stătător destinele.

Partidul și guvernul țării noastre, întregul popor român își manifestă deplina solidaritate internaționalistă cu lupta dreaptă a poporului vietnamez împotriva intervenției militare străine, cer cu hotărîre să se treacă la retragerea trupelor S.U.A. și ale aliaților lor din Vietnamul de sud, consideră necesar să se asigure condițiile pentru înfăptuirea dreptului poporului vietnamez și al celorlalte popoare din Indochina de a-și hotărî singure soarta, fără amestec din afară. De asemenea, România se pronunță cu consecvență pentru reglementarea politică a conflictului din Orientul Apropiat pe baza rezoluției Consiliului de Securitate din 1967, pentru retragerea trupelor israeliene din teritoriile arabe ocupate, asigurarea independenței și integrității teritoriale a tuturor statelor din această zonă, rezolvarea problemelor populației palestiniene potrivit intereselor acesteia.

Concentrîndu-și eforturile asupra dezvoltării construcției socialiste, Partidul Comunist Român își îndeplinește înaltele îndatoriri față de popor și, totodată, de clasa muncitoare din întreaga lume, față de forțele socialismului și păcii. Detașament activ al mișcării revoluționare contemporane, P.C.R. acționează în spiritul internaționalismului proletar care i-a caracterizat viața și lupta încă de la crearea sa cu o jumătate de secol în urmă ; el intensifică relațiile de solidaritate, colaborare și prietenie cu toate partidele comuniste și muncitorești, își aduce contribuția la refacerea și întărirea unității și coeziunii mișcării comuniste și muncitorești, pe baza marxism-leninismului, a respectării independenței fiecărui partid, a dreptului său de a-și elabora de sine stătător politica internă și externă, strategia și tactica revoluționară, formele de organizare și conducere. P.C.R. dezvoltă necontenit legăturile cu organizațiile democratice și progresiste, antiimperialiste, cu popoarele care luptă împotriva colonialismului și neocolonialismului, pentru libertate socială și națională, militează cu toată energia pentru întărirea unității și solidarității frontului antiimperialist.

În lumea contemporană, o lume în care cursul progresului social urmează o linie ascendentă, omagiul cel mai înalt pe care îl aducem marilor personalități deschizătoare de noi orizonturi, cum este Friedrich Engels, îl constituie acțiunea socială concretă în direcția socialismului și comunismului, bazată pe spiritul înnoitor, pe abordarea creatoare, dinamică, a problemelor, pe fermitatea țelurilor programatice. Călăuzit de politica marxist-leninistă a partidului său comunist, poporul român înfăptuiește un amplu program menit să-i îmbogățească viața materială și spirituală, să aducă noi și substanțiale contribuții la cauza socialismului, a păcii și libertății popoarelor.

NOI ACTE DE RĂZBOI ÎMPOTRIVA R.D. VIETNAM

Avioane americane au încălcat vineri noaptea și sîmbătă dimineața spațiul aerian al R. D. Vietnam, lansînd atacuri și provocînd pierderi în rîndul populației civile. Numărul avioanelor angajate cît și cel al obiectivelor vizate plasează aceste atacuri printre cele mai violente de cînd Statele Unite ale Americii s-au angajat să înceteze necondiționat bombardarea teritoriului Vietnamului de nord. Contrar aprecierii lansate de ministrul apărării al S.U.A. Melvin Laird, potrivit căreia ar fi fost vorba de o „operație de protecție" a avioanelor americane neînarmate, urmele lăsate de rachete constituie o dovadă concretă a faptului că raidurile aviației S.U.A. au vizat obiective civile și aceasta în zone dens populate, în imediata vecinătate a Hanoiului. După cum subliniază ziarul „Nhan Dan", „declarația ministrului apărării al S.U.A., prin care acesta încearcă să justifice grava încălcare a integrității teritoriale a R. D. Vietnam, constituie o dovadă certă a faptului că Statele Unite intenționează să intensifice războiul în R. D. Vietnam. Oricare ar fi explicațiile guvernului S.U.A., atacurile aviației americane constituie acte brutale de război și de agresiune împotriva unui stat suveran".

Un nou act de război împotriva R.D. Vietnam a avut loc în dimineața zilei de 21 noiembrie, cînd un grup de militari americani, transportați de un elicopter, a efectuat un raid la 20 mile vest de Hanoi, încercînd să „elibereze" piloți americani capturați în timpul bombardamentelor aviației S.U.A. asupra R.D. Vietnam.

Toate aceste acțiuni ale S.U.A., sînt (așa cum se precizează), în declarația dată publicității de către Ministerul Afacerilor Externe al R.D. Vietnam, „acte extrem de grave de război care afectează suveranitatea și securitatea Republicii Democrate Vietnam". „Sînt acțiuni care reprezintă o amenințare gravă pentru activitatea Conferinței de la Paris în problema vietnameză, o sfidare la adresa opiniei publice din lumea întreagă, inclusiv cea americană, care iubește pacea și justiția".

Prin natura și implicațiile lor, recentele acțiuni agresive americane — nouă și gravă încălcare a suveranității statului independent R.D. Vietnam — îngrijorează profund întreaga omenire iubitoare de pace. Numeroase declarații ale oamenilor politici, comentarii de presă, luări de atitudine ale multor personalități exprimă îngrijorarea față de bombardarea teritoriului unui stat independent, suveran — Republica Democrată Vietnam. Cercuri largi ale opiniei publice internaționale cer cu toată fermitatea încetarea unor asemenea raiduri, ca și a oricăror acte de război, a oricăror acțiuni care încalcă suveranitatea altor țări și cele mai elementare norme de legalitate internațională. „Ultimul raid american de-asupra teritoriului R. D. Vietnam, sublinia în acest sens cotidianul iugoslav „Borba", constituie un gest negativ din partea Washingtonului, un gest care ar putea avea ca efect îndepărtarea părților beligerante de pe terenul tratativelor și care ar putea agrava serios situația mondială". Într-un comentariu al agenției TASS se consideră că acțiunea americană reprezintă o încercare de a se asigura „o poziție de forță".

Prin gravitatea lor, recentele raiduri aeriene au stîrnit o vie reacție chiar și în Congresul S.U.A. „Decizia Washingtonului a provocat surpriză și nemulțumire în rîndurile unei bune părți din legislatorii americani", comentează agenția France Presse. Sînt citate, în acest sens, o serie de luări de poziții ale unor membri marcanți ai Congresului S.U.A., printre care cea a lui Mike Mansfield, liderul majorității democrate din Senat. „Indiferent ce se spune — declara Mansfield — aceasta înseamnă o recrudescență a activității militare care nu poate decît să întîrzie soluționarea conflictului". La fel, William Fulbright, președintele Comisiei senatoriale pentru afacerile externe, asociindu-se celor ce dezaprobă bombardamentele, aprecia că „ele nu ne apropie de sfîrșitul conflictului". „A ne imagina că reluarea lor ar servi la ceva înseamnă o pură nebunie", afirma senatorul democrat George McGovern. „Depling politica ce le-a permis să întreprindă această acțiune", afirma senatorul Edward Kennedy, referindu-se la atacul din 21 noiembrie. „Credibilitatea explicației Administrației Nixon a fost și mai mult slăbită... — se subliniază în „New York Times". Declarația din 23 noiembrie... nici nu clarifică situația și nici nu justifică bombardamentele, ci ridică doar probleme în plus despre puterea de judecată a celor care conduc politica externă a S.U.A. Puterea aeriană nu a fost în stare în trecut să împiedice inamicul de la operațiunile sale împotriva trupelor americane. Ea nu va fi în stare să salveze în viitor forțele sud-vietnameze și cele americane de la încercări similare, după retragerea majorității forțelor americane... Puterea aeriană americană ar putea periclita grav perspectivele unei reglementări negociate, care reprezintă singura modalitate prin care S.U.A. ar mai putea ieși onorabil din acest conflict inutil și interminabil".

Împărtășind îngrijorarea întregii omeniri iubitoare de pace, poporul român, consecvent principiilor și politicii sale externe, își reafirmă deplina solidaritate internaționalistă cu lupta dreaptă a poporului vietnamez, cere cu hotărîre să se pună capăt războiului din această zonă a lumii, să fie retrase trupele S.U.A. și ale aliaților lor din Vietnamul de Sud, să se asigure poporului vietnamez, ca și popoarelor laoțian și cambodgian, dreptul sfînt de a-și rezolva singure problemele, fără nici un amestec din afară.

Ileana NICOLAESCU

ÎN CÎTEVA RÎNDURI • • •

ANGUILLA : CENTENARUL UNUI „NU"

Raportul Wooding, document elaborat de un grup de studiu cu privire la viitorul insulei Anguilla, nu este apreciat de cei interesați : atît pe insulă, cît și în dezbaterile Asociației pentru progresul Anguillei (organizație a insularilor aflați în Marea Britanie), reacțiile au fost unanim negative. Raportul recomandă întoarcerea insulei — ocupată de trupe britanice după ce se proclamase independentă — în sînul federației St. Kitts-Nevis-Anguilla ; nu chiar în condițiile inițiale, ci exercitînd o anumită autonomie prin intermediul unui consiliu local. Locuitorii insulei, care au instituit deja un consiliu cu atribuții mai largi decît recomandă raportul Wooding, continuă să respingă ideea unei subordonări față de guvernul din St. Kitts, atitudine afirmată pentru prima dată cu o sută de ani în urmă.

TRISTAR DECOLEAZĂ...

După subvenția de 42 de milioane de lire sterline acordată de guvernul britanic, încă o veste bună pentru Rolls-Royce : aerobuzul american Lockheed Tri-Star (prevăzut cu motoare Rolls-Royce) a efectuat cu succes primul zbor-test. Experimentarea aerobuzului va dura un an.

„NEW YORK TIMES" : DESPRE POSIBILITATEA UNEI REMANIERI

„New York Times" afirmă posibilitatea unei remanieri a guvernului S.U.A. Potrivit cotidianului newyorkez, ar părăsi echipa guvernamentală ministrul finanțelor David Kennedy (succesori pasibili: David Rockefeller, președinte la „Chase Manhattan Bank", Gabriel Hange, președinte la „Manufacturers Hanover Trust", sau republicanul George Bush din Texas, ministrul de interne Walter Hickel (succesor posibil, președintele partidului republican, Rogers Morton) și ministrul agriculturii Clifford M. Hardin.

Aceeași sursă anticipează retragerea unor consilieri prezidențiali : Daniel Moynihan (expert în probleme urbane), Bryce Harlow (relații cu Congresul) și James Keogh (șef al echipei de pregătire a discursurilor prezidențiale).

NOUL AMBASADOR, CARE ESTE FOSTUL GUVERNATOR, CARE...

Cu cîțiva ani în urmă, numirea ca ambasador al Marii Britanii la Washington a lui John Freeman, pînă atunci redactor-șef al săptămînalului „New Statesman" și semnatar al multor comentarii severe la adresa administrației Johnson, fusese criticată în cercurile conservatoare. Luna aceasta, cînd guvernul conservator a numit un nou ambasador la Washington, a fost rîndul laburiștilor să se arate neplăcut impresionați de alegerea succesorului lui Freeman. Aceasta pentru că noul ambasador nu este altul decît lordul Cromer, fost guvernator al Băncii Angliei (în perioada 1960—1965) și personalitate care a jucat un rol destul de important în campania electorală din mai—iunie a.c. Așa cum sublinia cu semnificativă insistență „The Times", anunțîndu-i numirea, lordul Cromer a fost acela care a dat prima replică de răsunet afirmațiilor laburiste despre transformarea deficitului balanței de plăți într-un surplus, arătînd că laburiștii au realizat aceasta contractînd, în același timp, datorii externe în valoare de patru miliarde de dolari. Aprecierile lui Cromer privind situația economiei, creșterea prețurilor, tendințele inflaționiste au fost destul de defavorabile laburiștilor pentru a fi citate (cu atribuire) de actualul premier Heath în cuvîntarea-averășment rostită cu două zile înainte de scrutin.

R.S.A. : OFENSIVĂ DIPLOMATICĂ

Ministrul de externe al R.S.A., Hilgard Muller, a sosit săptămîna trecută la Tananarive, pentru a negocia un împrumut pe termen lung destinat industriei turistice a Madagascarului. Intenția guvernului de la Pretoria este de a-și extinde sfera relațiilor în zona Africii australe, unde se află sub influența sa autorități din țări africane vecine ca Malawi sau Lesotho. Aceste țări au încheiat acorduri economice cu guvernul sud-african, atrăgînd dezaprobarea majorității statelor africane membre ale O.U.A. Pe de altă parte, sînt indicii că guvernul Vorster urmărește să contacteze cît mai multe țări africane francofone ; de altfel, propunerea unor convorbiri între reprezentanți ai O.U.A. și autoritățile R.S.A provine dintr-o altă țară francofonă : Coasta de Fildeș.

OMAGII ȘI CONTESTAȚII

Un „Comitet pentru apărarea pieței Etoile" se opune schimbării de nume preconizate de Consiliul municipal parizian, care a anunțat că binecunoscuta răscruce de bulevarde se va numi „piața Charles de Gaulle". Animatorul comitetului, Paul Antier argumentează, între altele, că această măsură contravine dorinței generalului de Gaulle de a nu primi onoruri postume. Pe de altă parte, mai multe consilii municipale (Dieppe, Cahors, Autun) au hotărît să omagieze memoria generalului dînd numele său unor străzi sau piețe.

ARGUMENTE TRANȘANTE

La 21 octombrie, senatorul uruguayan Flores Mora a susținut un duel cu ministrul comerțului, Julio Maria Sanguinetti. Arma folosită : spada. Motivul : divergențe grave în legătură cu politica economică guvernamentală. Rezultatul : rănirea la braț a senatorului și, ca urmare, suspendarea luptei.

La 11 noiembrie, Flores Mora susține un nou duel, de data aceasta cu editorul Jorge Battle (adică, în engleză, bătălie) Ibanez. Arma : aceeași. Motivul : același. Rezultatul : cam același — adică tot Flores Mora a fost rănit (nu s-a specificat localizarea rănii). Probabil că senatorul uruguayan intenționează să continue această luptă de idei pînă la ultima picătură de sînge...

PROLIFERAREA PUBLICAȚIILOR PORNOGRAFICE ÎN OCCIDENT

— Fotografiile astea sînt o adevărată porcărie. Felicitările mele !

(Din **L'Europeo**)

A.S.E.A.N. ȘI TURISMUL

La Kuala Lumpur, reprezentanții celor cinci țări membre ale Asociației națiunilor din sud-estul Asiei (A.S.E.A.N. — după inițialele în engleză ale asociației) s-au consultat timp de cinci zile asupra perspectivelor dezvoltării turismului în această regiune. Reprezentanții Malayeziei, Republicii Singapore, Indoneziei, Tailandei și Filipinelor au fost de acord să-și coordoneze eforturile pentru asigurarea unei utile surse de devize. Pînă în prezent rezultatele cele mai bune le-a obținut țara cu cea mai redusă suprafață : Singapore, în economia căreia turismul figurează între primele cinci surse de venituri. Rămîne de văzut în ce măsură vor reuși unele țări membre ale A.S.E.A.N. să depășească un impediment serios : acela al climatului politic agitat în această zonă — și nu de natură să atragă amatori de vacanță din Europa și alte regiuni îndepărtate. Astfel, implicarea în diverse forme a Tailandei în războiul din Indochina nu pare să ofere atracție pentru turiști, dimpotrivă...

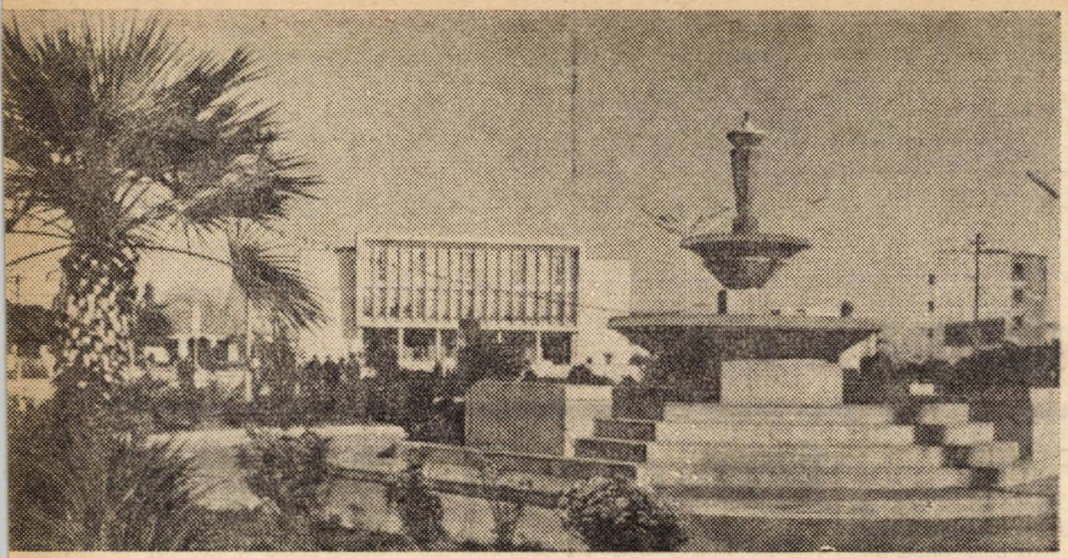

Durres. Palatul Culturii

POPASURI ÎN SHQIPERIA

Pan Solcan

Albania, ospitalieră și însorită, oferă călătorii neobișnuite. Țărmul idilic al Adriaticii rămîne o amintire îndepărtată atunci cînd urci munții aceia lunari, lipsiți complet de vegetație, atît de cumpliți și de singuratici, încît este greu să-i înțelegi avînd ca punct de referire Carpații noștri. Am călătorit de la Vlora la Seranda pe un drum de munte care cere nervi tari, panglica lui atîrnînd fără nici un fel de ocrotire la mari înălțimi, încît ajunge o deviere minimă ca să te rostogolești în prăpastie, să ajungi pînă în apele verzui ale Adriaticii. Spectacolul acestor munți, adevărate izbucniri geologice, ne-a stăpînit mult timp după aceea, și în locurile de popas ca și atunci cînd ne plimbam în liniștea aproape solemnă, de la Butrinti, printre vestigiile vestitei așezări din vecinătatea insulei Corfu.

Ca să înțelegi Albania este absolută nevoie să evoci întîi peisajul aspru, necruțător al munților. Am văzut întreprinderi industriale și pămînturi îmbelșugate, am vizitat șantiere de mari hidrocentrale și ne-am oprit în fața pădurilor de măslini, privind arborii aceștia fecunzi și îndărătnici, unii atît de bătrîni și de o conformație atît de vitregă, despre care însoțitorii noștri ne spuneau că sînt contemporani cu Skanderbeg. Ne-am oprit pe plajele de la Durres și am intrat în grădinile de portocali, am văzut terasele de la Ionufer, unde brigăzile de tineri extrăgeau vagoane întregi de piatră ca să lase în urmă cîțiva metri de pămînt destinat să rodească. Ori unde ne-am dus și tot ce am văzut se raporta pînă la urmă la munții aceia de un cenușiu atotcuprinzător și care nu lăsau loc să crească unui arbore cît de mărunt.

Pentru a cunoaște dimensiunile unui proces rapid și multilateral de dezvoltare socială, în Albania ai nevoie în permanență, mai mult poate ca în alte părți, să faci referiri la trecut. Mica țară muntoasă din sud-vestul Peninsulei Balcanice era după cum se știe, înainte de Eliberare, una din cele mai înapoiate din Europa. Procentajul analfabetismului era catastrofal : 83 la sută. Au trebuit eforturi neînchipuit de mari pentru a încheia alfabetizarea, proces care a durat pînă în 1955. Înainte de război, Albania nu avea nici un kilometru de cale ferată, 60 la sută din populația țării suferea de malarie ; Tirana, capitala țării, pînă în 1920 o mică localitate urbană, avea în 1938 doar 30 000 de locuitori. Azi, Tirana, cea mai tînără capitală a Europei, este locuită de peste 200 000 de cetățeni și a devenit un important centru industrial și cultural. În ceea ce privește viitorul apropiat, într-o discuție cu arhitectul șef al capitalei, inginerul Jani Miho, laureat al Premiului Republicii, acesta ne declara că, începînd cu anul viitor, în capitala țării se vor ridica blocuri de zece și douăsprezece etaje, se vor înălța edificii moderne, care vor aduce transformări considerabile înfățișării orașului. De remarcat că în capitală s-au și construit peste 15 000 de apartamente și că acțiunea continuă într-un ritm susținut, cu participarea eficientă a populației.

Orice comparație cu trecutul devine în Albania un joc al cifrelor cu salturi ieșite din comun. Industria, de pildă, a crescut în raport cu anul 1938 de 53 de ori ; în 1971 energia electrică a Albaniei va fi de 1 130 ori mai mare decît cea din același an de comparație antebelic. N-am întîlnit un singur loc în Albania unde realizările industriale, îndeosebi, să nu ne fie prezentate, cu o bucurie vădită, ca pe o cucerire hotărîtoare în procesul de transformare radicală a țării. Am privit un televizor la clubul tinerei întreprinderi miniere de la Manz. Ni s-a spus imediat : „Este produs la Durres". Ne aflam la Shkodra, acest vechi oraș din nord, unul dintre cele mai frumoase ale țării, și am

Uzina de îngrășăminte azotoase din Fier

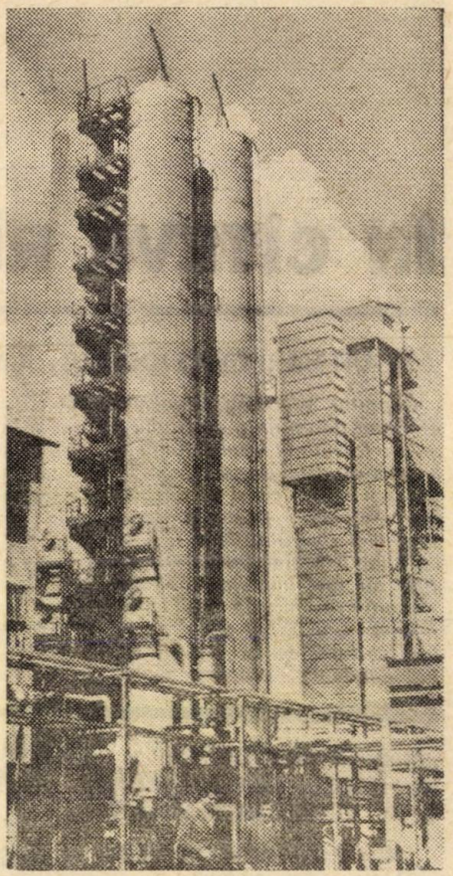

fost invitați să vizităm noua uzină de conductori electrici. O tînără de douăzeci și doi de ani, șefă de schimb și însoțitoarea noastră, ne-a prezentat uzina cu dezinvoltura vîrstei, fiind evidentă mîndria și siguranța că o să ne placă. După vizită, cînd am ieșit în curte, am fost conduși pe nesimțite la o admirabilă piscină, cu o triplă trambulină, construită anul trecut prin muncă patriotică și pusă la dispoziția muncitorilor. În orașul Fier, unde am vizitat platforma industrială apărută în ultimii ani, am făcut cunoștință cu colective care nu depășeau media de vîrstă de 23—24 de ani. Modul în care ne vorbeau tinerii specialiști despre unitățile industriale unde lucrează izvora dintr-o sursă de entuziasm permanent, de emulație continuă, foarte explicabilă dacă ne gîndim că cel mai bătrîn inginer, într-una dintre întreprinderi, avea 35 de ani, iar în alta, 28 de ani.

Cu cel mai mare respect ți se vorbește, însă, în Albania despre două momente care deși depărtate își au legătura lor intimă : despre Skanderbeg, eroul național de la a cărui moarte s-au împlinit 502 ani, și despre opera de electrificare a țării. Ori unde ai să te întorci ai să întîlnești o amintire lăsată de acel bărbat cu totul deosebit, Gheorghi Kastrioti, intrat în istorie cu supranumele de Skanderbeg, iubit pînă la venerație și despre care s-au publicat peste 900 de lucrări, în douăzeci și una de limbi, apărute într-o sută de orașe din lume.

În ce privește electrificarea încheiată chiar la începutul acestei luni în întreaga țară, ea reprezintă o acțiune de o amploare rar întîlnită (poate construcțiile de căi ferate, cu participarea voluntară a tinerilor, devenită tradițională, să mai aibă o asemenea popularitate), care a necesitat eforturi cu adevărat eroice, dacă ne gîndim la condițiile excepționale de țară

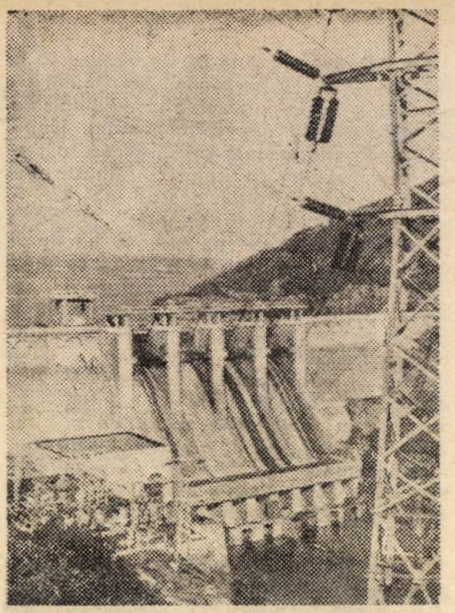

Hidrocentrala „Karl Marx"

muntoasă ale Albaniei, cu mari distanțe între localități, cu multe localități mici și la ritmul în care s-a lucrat, în special, în ultimii ani. Întreprinderile industriale au detașat în sate brigăzi de voluntari, care au lucrat neîntrerupt timp de aproape doi ani la electrificare. Nu în puține locuri, materialele necesare erau transportate cu elicopterele. Am văzut firele electrice urcînd munții și stîlpii aceia cu siluete atît de diferite, după cum au putut fi procurați în diverse zone, purtînd povara nevăzută a energiei care a devenit în epoca noastră echivalentul civilizației. Albania a încheiat procesul de electrificare cu mult înainte de termenul prevăzut și evenimentul, anunțat de altfel și în presa din România, a fost celebrat într-o reuniune a reprezentanței naționale, doar cu cîteva săptămîni în urmă. Regiunile Gjirocastro, Vlora și Seranda dețin primele trei locuri în încheierea electrificării. Am trecut prin toate trei și subiectul acesta putea căpăta repede amplitudine, în orice discuție. De la starea de acum treizeci de ani și pînă la electrificarea Albaniei este o distanță pe care numai socialismul putea s-o parcurgă.

În istoria modernă a Albaniei, luna noiembrie este profund evocatoare. La 28 noiembrie 1912, la Vlora, care avea să devină capitală, se proclama independența Albaniei. La 8 noiembrie 1941, lua ființă Partidul Comunist Albanez (devenit ulterior, în 1948, la primul congres, Partidul Muncii din Albania), organizatorul insurecției armate care avea să ducă la Eliberare. Luptele grele ale partizanatului au înscris jertfa a 28 000 de patrioți, alți 12 600 de luptători fiind răniți în cursul bătăliilor. La 28 noiembrie 1944, cînd se împlineau 32 de ani de la proclamarea independenței, se intra în capitala eliberată. A doua zi, era eliberat și orașul Shkodra, cu aceasta întregul teritoriu al Albaniei fiind eliberat. Luptele din perioada Eliberării sînt evocate și astăzi cu înflăcărare, așa cum în fiecare an, la Vlora, continuă să fie înălțat, în același loc ca și în 1912, steagul independenței. Muzeul rezistenței din Tirana conține mărturii impresionante ale anilor de luptă antifascistă, dar cea mai profundă impresie produce faptul că muzeul a luat ființă în fosta clădire a poliției secrete, fiecare încăpere evocînd ea însăși cele petrecute aici cu decenii în urmă.

În Albania, România este binecunoscută, iar prețuirea față de ea este unanimă. Scriitorul Dritero Agolli, poet, romancier, cineast și ziarist pasionat, vorbea despre literatura României în cunoștință de cauză, citînd nume și opere cu dexteritatea celui care a studiat îndelung cultura română. În Albania poți întîlni oricînd pe cineva care să-ți vorbească românește. Specialiștii albanezi care au studiat în România vorbesc foarte corect românește, cu ușurința din anii studenției. I-am întîlnit în multe locuri și convorbirile cu ei se păstrează vii în amintire. Albanezii sînt prietenoși și ospitalieri. Ne-a părut rău că în decursul călătoriei n-am putut satisface invitații stăruitoare, intervenite pe neașteptate, de a vizita o localitate sau o unitate economică. Ne duceam astfel, într-o zi să vizităm Apollonia, vechea așezare pe care a cunoscut-o, printre alții, și Cicero. Treceam prin satul Pojan, vecin cu vechea Apollonie, și ne-a ieșit în cale președintele cooperativei agricole, Ali Musaraj. Ne-a invitat să vizităm cooperativa și am promis că o s-o facem la întoarcere, dar am stăruit atît de mult printre ruinile glorioase ale Apolloniei, că la întoarcere a trebuit să ne continuăm drumul la Fier.

Cînd vizitezi o țară în care n-ai mai călcat, memoria nu se încarcă doar cu geografia și istoria ei, ci cu o mulțime de episoade mărunte, unele fără semnificație pentru cel care n-a luat parte la ele, dar fără de care o călătorie ar pluti vag între cîteva repere livrești, fiind condamnată repede uitării. Cei mai plini de farmec sînt oamenii pe care îi întîlnești. Am avut prilejul să cunoaștem foarte bine în Albania pe unii dintre colegii noștri ziariști. Cel mai apropiat ne-a rămas Niko Nikolla, de la „Zeri i popullit", unul dintre cei mai cunoscuți și apreciați ziariști albanezi, autorul unor cărți de călătorie, foiletonist cu largă popularitate în rîndul cititorilor. Neîntrecut cunoscător al Albaniei, a fost călăuza noastră în tot timpul călătoriei. La descinderea într-un oraș, îl întîmpinau prietenii, eroii reportajelor sale, în jurul său se aflau în permanență cunoscuți, iar de popularitatea aceasta am profitat noi în primul rînd, găsindu-ne întotdeauna printre oameni gata să ne înlesnească înțelegerea exactă a tot ceea ce vedeam, să ne slujească de ghizi amabili și experimentați. Cu Niko Nikolla ne înțelegeam în limba lui Sadoveanu și Arghezi, pentru că a învățat românește pe nesimțite, de la colegii români care au studiat la universitatea din Tirana.

...A rememora o călătorie într-o țară prietenă din perspectiva unei aniversări cu proiecții istorice atotcuprinzătoare înseamnă a aduce în prim plan oameni și locuri, acele fapte impregnate de semnificații, în măsură să transmită ceea ce este cu adevărat esențial, să comunice direcții hotărîtoare pentru dezvoltarea unui popor. Socialismul, în Albania, reprezintă o victorie certă și lui i se datorează faptul că azi Tirana are o universitate, că în țară școlile sînt instituții fără de care viața socială, în noile condiții, ar fi de neconceput, că bogățiile țării au intrat în circuitul acelor valori economice care constituie pivotul dezvoltării moderne. Unul dintre romancierii noii Albanii a scris o carte tradusă cu succes în cîteva țări europene și elogiată în Franța. Cartea se numește „Generalul armatei moarte" și este semnată de Ismail Kadare. Un fost general inamic din anii Rezistenței vine cu intenția de a-și lua acasă soldații morți. Nu interesează restul aventurii... Da, într-adevăr, în Albania nu a mai rămas loc decît pentru cei care iubesc acest pămînt aspru, știu să-i sporească bogățiile și nu socotesc că au altă datorie decît aceea de a face să înflorească, pe drumul socialismului, o țară atît de vitregită de istorie secole de-a rîndul. O țară mică, dar care și-a luat ca simbol vulturul, plăcîndu-i înălțimile. Shqiperia, numele țării în albaneză, înseamnă, de fapt, țara vulturilor.

reflector

MAURITANIA: PREOCUPĂRI ECONOMICE

Mauritania face parte din grupul de 18 state africane care și-au dobîndit independența în anul 1960. Ca și în alte țări din Africa, în acest prim deceniu al independenței eforturile Mauritaniei au fost orientate către consolidarea și diversificarea economiei.

Primul plan pe patru ani adoptat în 1963 a avut două obiective principale : afirmarea independenței țării și pregătirea căilor care să ducă la o dezvoltare economică și socială a întregii țări. În anul 1968, cînd a avut loc congresul Partidului Poporului Mauritan (P.P.M.), a fost adoptat al doilea plan pe patru ani ale cărui direcții esențiale vizează întărirea și dezvoltarea în continuare a economiei mauritane. În agricultură, cea mai veche componentă a economiei țării, în care, împreună cu creșterea animalelor, lucrează 90 la sută din populație, eforturile au urmărit dezvoltarea sectorului tradițional și totodată crearea unuia modern. Pe o suprafață care a atins pînă în prezent peste 1 milion kmp. și cuprinde aproximativ 200 000 de locuitori, au fost întreprinse vaste lucrări de irigare și amenajare a solului, după cum o mare atenție a fost acordată dezvoltării sectorului de creștere a animalelor.

În industria pescuitului, faptul că Mauritania are unul din litoralurile cele mai bogate în pește de la Atlantic, cît și măsurile pe care le-a întreprins statul pentru construirea unei industrii legate de pescuit, au dat acestui sector un deosebit impuls. În viitor, Mauritania va exporta cantități apreciabile de pește congelat, atît pe piețele africane cît și pe cele europene. În ceea ce privește industria minieră, recent a fost dat în exploatare importantul zăcămînt de fier de la Kedia D'Idjil, totalizînd rezerve de peste 250 milioane tone. Un alt zăcămînt, de cupru, ale cărui resurse depășesc 500 000 tone, a fost dat în exploatare la Ajoujt. Acestora li se adaugă dezvoltarea extracției de aur, titan și sare. Trebuie semnalat că în amenajarea industrială a țării, un rol important joacă întreprinderile și proiectele ce vor fi realizate în comun cu celelalte state africane care fac parte din Organizația statelor riverane fluviului Senegal (O.E.R.S.).

D. C.

ROMÂNIA ȘI UNIUNEA INTERPARLAMENTARĂ

Mai mulți cititori ai revistei noastre și-au exprimat dorința de a cunoaște istoricul, obiectivele, structura și activitatea Uniunii Interparlamentare, precum și contribuția României la această activitate. Pentru a răspunde acestei dorințe, redacția revistei „Lumea" s-a adresat tovarășilor MIHAIL LEVENTE, președintele Grupului român al Uniunii Interparlamentare, și ILIE RĂDULESCU, secretarul Grupului român al Uniunii Interparlamentare, care ne-au acordat, cu amabilitate, interviul de mai jos.

Delegația română la lucrările ultimei conferințe a Uniunii Interparlamentare, care s-au desfășurat luna trecută la Haga. De la dreapta la stînga: Mihail Levente, Tudor Drăganu și Ilie Rădulescu

— Uniunea Interparlamentară este una din organizațiile internaționale cu o existență dintre cele mai îndelungate. Am dori să prezentați cititorilor noștri modul în care a apărut și s-a dezvoltat ideea creării unei asemenea organizații internaționale.

Mihail Levente : Într-adevăr, Uniunea Interparlamentară este una din cele mai vechi organizații internaționale. Ideea creării ei a apărut și s-a afirmat pentru prima dată cu aproximativ o sută de ani în urmă. Cu aproape două decenii mai tîrziu, în anul 1888, Sir William Randal Cremer și Frédéric Passy au luat inițiativa convocării unei sesiuni pregătitoare. Un an după aceea, la 29 iunie 1889, se inaugurau, la Paris, lucrările primei Conferințe interparlamentare. Un număr de 49 de deputați, reprezentînd Franța, Marea Britanie, Belgia, Danemarca, Ungaria, Italia, Liberia și Statele Unite ale Americii exprimau astfel — prin intermediul președintelui acestei prime Conferințe — scopul mișcării : „înlocuirea limbajului brutal al tunurilor prin vocea rațiunii, umanismului și dreptului". În anii următori, mișcarea dobîndește o structură proprie, definindu-și statutul de organizare și funcționare ; adoptarea acestuia, la Conferința interparlamentară de la Haga, din anul 1894, marchează constituirea Uniunii Interparlamentare ca organizație de sine stătătoare.

— Care sînt obiectivele definite în Statutul Uniunii Interparlamentare și cu ajutorul căror organisme se urmărește realizarea lor ?

M.L. : Deceniile postbelice au cunoscut, pe de o parte, o proliferare a organizațiilor internaționale, de diverse tipuri, multe dintre ele apărînd și funcționînd în strînsă legătură cu sistemul Națiunilor Unite. Pe de altă parte, am putea remarca o reconsiderare a viziunilor și obiectivelor pe care organizațiile internaționale deja create le aveau de urmărit în perioada postbelică ; comandamentele păcii, securității și progresului au impus, în mod obiectiv, aceste reconsiderări, implicînd în numeroase cazuri modificări ale structurilor și metodelor de acțiune folosite și, nu în puține cazuri, o redefinire a scopurilor inițial formulate.

Cît privește Uniunea Interparlamentară, aceasta are ca obiectiv — potrivit Statutului adoptat la Viena în 1922 și modificat ulterior în numeroase rînduri — favorizarea contactelor între membrii tuturor parlamentelor, reunirea eforturilor lor într-o acțiune comună, menită să faciliteze colaborarea statelor în direcția întăririi și dezvoltării instituțiilor democratice, opera de pace și cooperare între popoare.

Uniunea Interparlamentară este o organizație neguvernamentală, alcătuită din grupurile naționale formate în cadrul parlamentelor diferitelor țări. Alcătuită din reprezentanți de seamă ai organelor legislative supreme ale statelor, ceea ce conferă actelor pe care le adoptă o autoritate aparte, Uniunea Interparlamentară are un caracter oarecum deosebit de celelalte organizații internaționale. Deși nu au forță obligatorie pentru guverne și nici pentru parlamentele ale căror grupuri fac parte din Uniune, actele acesteia au o importantă valoare juridico-morală, datorită faptului că ele sînt adoptate de reprezentanți ai parlamentelor, care, în virtutea prevederilor constituționale ale multor state, sînt chemați să elaboreze și să urmărească îndeplinirea politicii statelor. Organele Uniunii Interparlamentare sînt : **Conferința interparlamentară, Consiliul interparlamentar, Comitetul Executiv, Biroul interparlamentar.**

— Cum se constituie și funcționează un grup național al Uniunii Interparlamentare ?

Ilie Rădulescu : Un grup național se constituie din acei membri ai parlamentelor care aderă la Uniunea Interparlamentară, precum și din foști parlamentari care au adus servicii deosebite Uniunii și care sînt admiși de către Consiliul interparlamentar, la propunerea grupului lor, ca membri onorifici ai grupului respectiv. Membrii grupurilor naționale își aleg un birou sau un comitet însărcinat cu conducerea activității grupului respectiv, acestea avînd îndatorirea de a întreține legătura grupului cu organele centrale ale Uniunii Interparlamentare. Parlamentarii, membri ai grupurilor naționale, au datoria de a face cunoscute opiniei publice, parlamentelor și guvernelor respective, hotărîrile diverselor organisme ale Uniunii Interparlamentare.

— La fel ca și celelalte organizații neguvernamentale, Uniunea Interparlamentară întreține, în scopul îndeplinirii obiectivelor sale, legături cu Organizația Națiunilor Unite și cu instituțiile sale specializate. Puteți să ne faceți unele precizări în acest sens ?

I.R. : În conformitate cu Rezoluția 288 B (X) din 27 februarie 1950 a Consiliului Economic și Social, privitoare la relațiile sale cu organizațiile neguvernamentale, Uniunea Interparlamentară este înscrisă în rîndul organizațiilor cu statut consultativ de categoria A. În virtutea acestui fapt, Uniunea Interparlamentară poate propune Consiliului înscrierea pe ordinea lui de zi a unor probleme ce o interesează în mod deosebit, avînd totodată dreptul de a adresa Consiliului rapoarte scrise și de a trimite observatori care să asiste la ședințele Consiliului și ale comitetelor sale. În același timp, Consiliul Economic și Social poate consulta Uniunea Interparlamentară în problemele ce țin de competența sa. Uniunea Interparlamentară are aranjamente consultative cu Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură, Organizația Internațională a Muncii, Organizația Mondială a Sănătății ș.a.

— Este cunoscut faptul că principiul universalității nu și-a găsit încă o aplicare corespunzătoare în cadrul Uniunii Interparlamentare. Cum s-a repercutat această situație asupra activității Uniunii și care sînt perspectivele de rezolvare a problemei ?

M.L. : Uniunea Interparlamentară a apărut ca o organizație cu vocație de universalitate. O atare concepție a fost evidențiată cu claritate de activitatea Uniunii Interparlamentare în primii ei ani de existență, caracterizați prin efortul de a-și atrage contribuția, prin includerea în rîndurile sale, a cît mai multor grupuri naționale. Această concepție sănătoasă, privind compoziția și acțiunea sa, de natură a da Uniunii Interparlamentare influență, autoritate, prestigiu și eficiență, s-a deteriorat în anii de după cel de-al doilea război mondial, și în mod special în așa-numita perioadă a „războiului rece". În activitatea sa — iar Uniunea Interparlamentară nu constituie un exemplu singular — și-au făcut loc practici discriminatorii care nu au fost încă înlăturate.

Reprezentanții Grupului român al Uniunii Interparlamentare s-au pronunțat și se pronunță cu consecvență pentru asigurarea caracterului universal al acestei organizații, ca și al tuturor celorlalte organizații și organisme internaționale. Viața impune cu necesitate restabilirea drepturilor legitime ale R.P. Chineze la Națiunile Unite, precum și în alte organizații internaționale, prin acestea înțelegîndu-se și Uniunea Interparlamentară. Cerințele universalității impun, de asemenea, înlăturarea practicilor discriminatorii față de grupurile națio-

nale ale R. D. Germane și R.P.D. Coreene și admiterea lor în Uniunea Interparlamentară.

— Ce ne puteți spune despre activitatea Grupului român al Uniunii Interparlamentare ?

M.L. : Firește, o asemenea întreprindere presupune, fie chiar și deosebit de succint, o evocare a începuturilor activității Grupului român al Uniunii Interparlamentare. Arhivele consemnează, în anul 1891, prima participare efectivă la activitățile Uniunii, prin prezența parlamentarilor români la a treia Conferință interparlamentară de la Roma. Stabilite sub bune auspicii, aceste legături au fost întreținute cu grijă, parlamentarii români aducîndu-și o contribuție pozitivă, atît prin propunerile lor, cît și prin atitudinile luate în dezbaterea problematicii ce au reținut atenția Uniunii Interparlamentare. Grupul român, care a adoptat, în anul 1927, primul său Statut de organizare și funcționare, avea să beneficieze de concursul unor personalități eminente, așa cum au fost N. Iorga, N. Titulescu, V. Pella. În anul 1931, orașul București a fost gazda celei de-a 27-a Conferințe a Uniunii Interparlamentare, care a reunit 153 parlamentari din 20 de țări.

O nouă etapă, calitativ superioară, în activitatea Grupului român a început în perioada postbelică, o dată cu instaurarea puterii populare, cu transformarea României într-un stat socialist, a cărui contribuție la cauza păcii și înțelegerii între popoare a devenit, an de an, tot mai activă și de prestigiu. Politica externă deosebit de dinamică a statului nostru a oferit și oferă parlamentarilor români noi și largi posibilități de manifestare și inițiativă, de sporire continuă a contribuției lor la normalizarea relațiilor internaționale, la dezvoltarea înțelegerii și cooperării în interesul general. În ultimele decenii, Grupul român a fost reprezentat cu regularitate la Uniunea Interparlamentară, la toate lucrările reuniunilor și la Conferințele ei anuale. Această participare s-a concretizat într-o atitudine plină de responsabilitate în raport cu evoluția evenimentelor internaționale, în afirmarea unor puncte de vedere realiste, în propuneri și sugestii concrete menite să contribuie la un plus de dinamizare și eficiență a acțiunii parlamentelor în toate problemele majore care se ridică în fața umanității în perioada actuală.

Ni se par a fi elocvente, pentru aprecierea de care se bucură activitatea Grupului român, cuvintele spuse de unul dintre factorii cei mai autorizați ai Uniunii Interparlamentare, dl André Chandernagor, președintele ei : **„Activitatea susținută a Grupului român este deosebit de apreciată. Aportul tehnic și politic al deputaților români la buna desfășurare a lucrărilor diferitelor organisme este deosebit. În dezbaterile care au avut loc cu diferite prilejuri — și trebuie să spun că au fost și momente dificile în viața organismului nostru — delegațiile române au contribuit cu tact și înțelepciune la găsirea căilor favorabile de reglementare a unor probleme controversate. Sînt încîntat să constat și să subliniez faptul că România nu numai că apără principiile moderne ale coexistenței pașnice, înscrise și în Statutul Uniunii — respectarea independenței și suveranității statelor, neamestecul în afacerile interne ale altora etc. — dar le aplică cu consecvență în activitatea sa internațională și chiar le-a constituționalizat. Doresc, de asemenea, să subliniez că în planul relațiilor internaționale, reprezentanții României apără cu fervoare și constanță interesele țării adoptînd, totodată, o atitudine extrem de deschisă față de restul lumii".**

— V-am ruga să ne vorbiți despre problemele care au reținut atenția celei de-a 58-a Conferințe interparlamentare în luna octombrie la Haga. Care a fost contribuția adusă de delegația Grupului național român la dezbaterea lor ?

I.R. Desfășurate cu participarea reprezentanților a 59 de grupuri naționale, lucrările celei de-a 58-a Conferințe interparlamentare s-au axat pe abordarea unor probleme de importanță majoră pentru pacea și securitatea popoarelor, probleme discutate în prealabil în comisiile de specialitate ale Uniunii la sesiunea de la Monaco, din aprilie a.c. (În prezent, Uniunea Interparlamentară are cinci comisii permanente de studiu : **Comisia pentru studiul problemelor politice, securității internaționale și dezarmării ; Comisia pentru studiul problemelor economice și sociale ; Comisia pentru educație, știință și cultură ; Comisia pentru studiul problemelor parlamentare și juridice ; Comisia pentru teritoriile neautonome și studiul problemelor etnice).**

Conferința de la Haga a exprimat din nou necesitatea și posibilitatea ca Uniunea să-și sporească contribuția la opera de pace și cooperare internațională. În raportul prezentat de secretarul general al Uniunii Interparlamentare, **Pio-Carlo Terenzio,** s-a subliniat necesitatea ca parlamentele să joace un rol tot mai activ în acțiunea de frînare a cursei înarmărilor, de stingere a focarelor de război și de asigurare a unei atmosfere constructive de pace și încredere, bazată pe respectarea strictă a principiilor dreptului internațional contemporan și a Cartei Națiunilor Unite.

La sfîrșitul dezbaterilor au fost adoptate rezoluții privind ; **Cooperarea regională (A. Contribuția parlamentelor la întărirea securității pe scară regională și mondială. B. Parlamentul și cooperarea economică regională) ; Mijloace pentru a pune capăt colonialismului și neocolonialismului în lume ; Contribuția sistemelor cooperatiste la progresul țărilor în curs de dezvoltare ; Utilizarea pașnică a fundului mărilor și oceanelor și a subsolului lor ; Situația din Orientul Mijlociu ; Deturnarea ilicită de avioane și luarea de ostatici.** Desfășurate într-o atmosferă constructivă și finalizate prin adoptarea unor importante rezoluții, lucrările celei de-a 58-a Conferințe interparlamentare s-au înscris în suita reuniunilor de același fel ca unele dintre cele mai reușite.

Delegația Grupului național român și-a adus, într-un spirit de continuitate, o importantă contribuție la lucrările actualei Conferințe interparlamentare. Grupul național român a inițiat proiectul de rezoluție în problema „Parlamentul și cooperarea economică regională", adoptat în unanimitate de conferință. Delegația română a exprimat, cu ocazia dezbaterilor, deosebita sa satisfacție pentru înscrierea pe ordinea de zi a sesiunii a unei teme de asemenea actualitate cum este contribuția parlamentelor la întărirea securității pe plan regional și în lume, domeniu care, se știe, preocupă în mod deosebit statul și poporul nostru.

Pacea și securitatea reprezintă, în condițiile contemporaneității, interesul vital al tuturor popoarelor, o premisă majoră a progresului lor general, economic și social. Este deci firesc ca Uniunea Interparlamentară, în consens cu preocupările popoarelor, să se intereseze în modul cel mai serios de felul în care poate contribui efectiv la promovarea păcii și securității mondiale, la extinderea colaborării între state. Această cerință — tot mai larg recunoscută și pe plan parlamentar — este impusă și de imprejurarea că ritmul fără precedent al progresului științific și tehnologic, care definește actuala etapă istorică, implică în mod necesar o largă cooperare între state, fără deosebire de sistemul lor social-politic. Materializarea acestor deziderate nu poate fi concepută decît într-un climat de destindere, înțelegere și colaborare multilaterală la care — este credința noastră — parlamentele și parlamentarii din toate țările își pot aduce o substanțială și continuă contribuție.

M.L. : Aș releva și un alt aspect ținînd de asemenea de prezența și aportul delegației Grupului național român la ultima Conferință interparlamentară. Într-o conexiune directă cu eforturile pentru pace și securitate, pentru înlăturarea surselor de neîncredere și tensiune, normalizarea și dezvoltarea continuă a relațiilor politice, diplomatice, a cooperării economice, științifice, tehnologice și culturale, acțiunea susținută pentru implantarea fermă în relațiile dintre state a normelor moralei și dreptului internațional contemporan, a principiilor suveranității și independenței naționale, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne, integrității teritoriale, nerecurgerii la forță sau la amenințarea cu forța, avantajului reciproc, do-

CONFERINȚELE INTERPARLAMENTARE

ANUL	LOCUL DE DESFĂȘURARE	ANUL	LOCUL DE DESFĂȘURARE
1889	Paris	1934	Istanbul
1890	Londra	1935	Bruxelles
1891	Roma	1936	Budapesta
1892	Berna	1937	Paris
1894	Haga	1938	Haga
1895	Bruxelles	1939	Oslo
1896	Budapesta	1947	Cairo
1897	Bruxelles	1948	Roma
1899	Oslo	1949	Stockholm
1900	Paris	1950	Dublin
1903	Viena	1951	Istanbul
1904	San-Louis (S.U.A.)	1952	Berna
1905	Bruxelles	1953	Washington
1906	Londra	1954	Viena
1908	Berlin	1955	Helsinki
1910	Bruxelles	1956	Bangkok
1912	Geneva	1957	Londra
1913	Haga	1958	Rio de Janeiro
1921	Stockholm	1959	Varșovia
1922	Viena	1960	Tokio
1923	Copenhaga	1961	Bruxelles
1924	Berna-Geneva	1962	Brasilia
1925	Washington-Otawa	1963	Belgrad
1927	Paris	1964	Copenhaga
1928	Berlin	1965	Otawa
1930	Londra	1966	Teheran
1931	București	1968	Lima
1932	Geneva	1969	New-Delhi
1933	Madrid	1970	Haga

bîndește astăzi noi valențe, afirmîndu-se ca un curent caracteristic în cea mai mare măsură evoluției internaționale actuale. România consideră că observarea strictă a acestor principii din partea tuturor statelor este de natură să contribuie la statornicirea unor raporturi de stimă și încredere reciprocă, la crearea unei atmosfere favorabile soluționării pașnice a problemelor internaționale contemporane.

I.R. : Experiența învederează că o influență pozitivă asupra procesului de destindere și securitate internațională au extinderea colaborării și cooperării economice, științifice și tehnologice, culturale, amplificarea schimburilor reciproce de bunuri materiale și spirituale dintre state. În concepția României, relațiile economice, științifice și tehnologice au devenit în epoca noastră o necesitate pe care nu o poate ignora nici un stat, indiferent de potențial sau de situare geografică.

Mi se pare demn de remarcat în acest cadru faptul că problemele cooperării pe plan european ocupă în contextul preocupărilor Uniunii un loc mereu mai important. Ultima perioadă a activității Uniunii ilustrează o mai mare receptivitate față de aceste probleme. Lucru firesc, deoarece acțiunile la un nivel european pentru consolidarea securității și dezvoltarea cooperării multilaterale au pătruns în sfera unei actualități stabile, capătă semnificații mult mai largi, influențează pozitiv evoluția generală a vieții politice internaționale. O analiză a realităților Europei contemporane permite constatarea că s-au făcut numeroși și importanți pași pe calea normalizării raporturilor dintre statele europene ; s-au amplificat contactele politice la toate nivelurile, s-au angajat negocieri pentru rezolvarea problemelor ce nu și-au găsit încă soluționarea. Tendințele pozitive, constructive, care se remarcă tot mai pregnant în abordarea și rezolvarea problemelor europene, pașii înfăptuiți pînă acum duc la concluzia realistă că momentul politic actual întrunește condițiile favorabile pentru fructificarea eforturilor depuse în vederea edificării securității și a promovării colaborării pașnice pe continent, pentru convocarea unei Conferințe general-europene de securitate și cooperare.

Grupul național român apreciază — și luările de cuvînt ale reprezentanților săi la cea de-a 58-a Conferință au fost ilustrative în acest sens — că parlamentele din țările europene pot avea un rol însemnat în crearea climatului de înțelegere, încredere și colaborare favorabil ținerii Conferinței europene pentru securitate și cooperare. Noi sîntem interesați să participăm la acțiuni pe plan parlamentar care să contribuie la pregătirea condițiilor necesare desfășurării fructuoase a unei asemenea conferințe. Considerăm, de asemenea, că Uniunea Interparlamentară, parlamentarii din Europa au suficiente și largi posibilități de a acționa pentru crearea unor zone de bună vecinătate și înțelegere pe continentul european, pentru destindere și pace în lume.

Desigur, un interviu nu poate oferi cadrul unei prezentări de prea mare amplitudine. Este dificil a sintetiza în cîteva pagini o acțiune, densă ca substanță, ce se întinde pe parcursul a numeroși ani. Cele spuse aici au în intenția noastră rolul de a circumscrie problematica deosebit de actuală care a reținut pe parcursul succesivelor reuniuni ale organelor și organismelor Uniunii Interparlamentare interesul membrilor ei și la care Grupul național român, prin reprezentanții săi, și-a adus cu consecvență, spirit de răspundere, inițiativă, o utilă contribuție, general recunoscută în cadrul Uniunii.

George G. POTRA

Intervenția colonialistă din Guineea

Într-un mesaj radiodifuzat, președintele Seku Turé a anunțat duminică 22 noiembrie că începînd de la ora 2, ora locală, capitala Guineei, Conakry, este victima unei agresiuni din partea unor forțe străine. Știri difuzate de postul de radio Conakry arătau că mai multe sute de mercenari europeni și africani au fost debarcați în regiunea Conakry de nave de război portugheze care, apoi, au continuat să staționeze în apele teritoriale ale Guineei. Între grupul de invadatori și forțele patriotice guineeze cărora li s-au adăugat numeroase persoane din rîndurile populației civile, s-au declanșat lupte armate, și mai mulți mercenari au fost făcuți prizonieri. De asemenea, s-au înregistrat morți și răniți, iar un număr de rezidenți străini aflați în misiune în capitala Guineei și-au găsit moartea. Căpitanul Ambroise Fernando, unul din principalii conducători ai grupului de mercenari, care a devenit prizonier, declara că „mai multe zeci de nave portugheze au participat la pregătirea și declanșarea acestei operații".

Arătînd că nu e pentru prima oară cînd țara sa este victima unei agresiuni de acest gen, președintele Seku Turé a făcut apel la forțele patriotice din Guineea pentru ca acestea, ca și în alte asemenea cazuri, „cu arma în mînă, cu curaj, unite și pline de încredere, să-i înfrîngă definitiv pe dușmani". Comunicatele difuzate ulterior anunță că principalele puncte de rezistență ale mercenarilor nu au fost total nimicite și că în cursul nopții de marți a fost zădărnicită a patra tentativă de debarcare de noi mercenari. Autoritățile guineeze au luat măsuri pentru respingerea oricărei noi agresiuni.

Șeful statului, Seku Turé, a trimis mesaje conducătorilor unor state africane și altor țări, în care solicită sprijin în lupta împotriva invadatorilor. În același timp, Guineea a adresat o plîngere Consiliului de Securitate cerînd ajutorul O.N.U. pentru oprirea agresiunii imperialiste. În ședința Consiliului de Securitate care s-a reunit în sesiune de urgență duminică după-amiază, a fost adoptat în unanimitate proiectul de rezoluție propus de un grup de țări afro-asiatice prin care se cere retragerea imediată a mercenarilor și încetarea „atacului armat" împotriva Republicii Guineea. În continuare, rezoluția autorizează trimiterea la Conakry a unei misiuni a Organizației Națiunilor Unite care va examina, la fața locului, situația creată prin atacul armat asupra Guineei și va recomanda măsurile ce se impun în cazul în care agresiunea nu va fi curmată.

Atacul armat care s-a comis în aceste zile împotriva Guineei a provocat vie emoție și indignare pe continentul african și în întreaga lume. Numeroși șefi de state, prim-miniștri și alte personalități au transmis mesaje de sprijin și solidaritate cu lupta poporului din Guineea și au condamnat în declarații oficiale intervenția militară străină.

Organizația Unității Africane a lansat un apel tuturor statelor de pe continent pentru a acționa în scopul lichidării agresiunii din Guineea. Într-o declarație dată publicității, guvernul Uniunii Sovietice a cerut încetarea neîntîrziată a agresiunii imperialiste și retragerea mercenarilor colonialiști de pe teritoriul statului independent Guineea. Ziarul „Jenminjibao" subliniază într-un articol că poporul chinez condamnă în mod sever agresiunea împotriva Guineei și sprijină în modul cel mai hotărît guvernul și poporul Guineei în lupta lor sacră pentru apărarea independenței și suveranității patriei. O declarație în care se arată că „popoarele și guvernul Iugoslaviei condamnă în modul cel mai energic această acțiune criminală, a cărei victimă este o țară liberă, progresistă și neangajată" a făcut și președintele Iosip Broz Tito. Arătînd că printre victimele agresiunii imperialiste se numără și șeful adjunct al ambasadei R.D.G. din Guineea cît și consilierul comercial al ambasadei, care a fost grav rănit, Ministerul Afacerilor Externe al R.D.G. condamnă într-o declarație, în mod hotărît, agresiunea imperialistă împotriva independenței naționale și suveranității poporului guineez.

Opinia publică din România consideră intervenția imperialistă în Guineea ca unul din actele profund contrare celor mai elementare norme ale moralei și justiției internaționale, regulilor unanim acceptate ale dreptului internațional și au drept scop înăbușirea și reprimarea mișcărilor de eliberare, a tendințelor spre dezvoltare independentă și suverană a statelor. Țara noastră, unde este cunoscută și apreciată lupta poporului din Guineea pentru dobîndirea și consolidarea independenței naționale, și-a manifestat permanent sprijinul și solidaritatea cu lupta dusă de popoarele africane pentru libertatea și apărarea cuceririlor democratice. Subliniind indignarea provocată în România de atacul imperialismului portughez împotriva statului guineez, debarcarea de mercenari în diferite puncte ale capitalei Republicii Guineea, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta în telegrama adresată președintelui Ahmed Seku Turé : „Sîntem convinși că poporul guineez, factor activ în lupta împotriva imperialismului, colonialismului și neocolonialismului, va acționa unit, sub conducerea Partidului Democrat din Guineea, și va înfrînge forțele invadatoare".

Dumitru CONSTANTIN

CHARLES DE GAULLE

„Memorii de speranţă"

2

Din „Memoriile de speranţă", al căror prim volum a apărut cu puţin înainte de moartea generalului de Gaulle, am publicat în numărul trecut cîteva fragmente evocînd anii postbelici. Cele din acest număr sînt consacrate evenimentelor din 1958, care au dus la revenirea generalului de Gaulle la putere.

...Cel mai dureros apărea nehotărîrea guvernului în problema destinului Algeriei. Pînă la izbucnirea insurecţiei, guvernele succesive şi efemere de la Paris nu făcuseră decît să şovăie. E drept că în 1947 fusese adoptat un Statut al Algeriei care crea o adunare aleasă prin sufragiu universal, avînd căderea să voteze bugetul şi să delibereze asupra treburilor guvernatorului general. Era un pas important pe calea cea bună, şi dacă ar fi existat cît de cît dorinţa de a mai face şi alţi paşi, înaintarea acestui teritoriu către preluarea de către propriii lui locuitori a treburilor publice şi apariţia progresivă a unui Stat algerian asociat cu Republica franceză s-ar fi realizat fără îndoială în mod paşnic. Din nefericire, acţiunea unei mari părţi a elementelor de origine franceză şi rutina administrativă blocaseră o asemenea evoluţie. (...)

Trăiam pe atunci complet retras. „La Boisserie" nu-şi deschidea uşile decît pentru familia mea sau pentru persoane din sat, şi nu mă duceam decît rarerori la Paris, unde nu acceptam să primesc decît foarte puţini vizitatori. (...) Din 1952 şi pînă în 1958, aveam să petrec şase ani scriind „Memoriile de război", fără a interveni în treburile publice, dar şi fără a mă îndoi că infirmitatea sistemului va duce, mai curînd sau mai tîrziu, la o gravă criză naţională.

Cea care a izbucnit la 13 mai la Alger nu m-a surprins deci deloc. Şi, totuşi, nu mă amestecasem de fel nici în agitaţia locală, nici în mişcarea militară, nici în proiectele politice care o provocau, n-aveam nici o legătură cu nici un element de la faţa locului şi cu nici un ministru la Paris. Este adevărat că Jacques Soustelle, unul dintre colaboratorii mei cei mai apropiaţi în timpul războiului, apoi în „Rassemblement" *), fusese guvernator general al Algeriei, numit de Pierre Mendès-France şi rechemat de Guy Mollet. Dar niciodată, nici în cursul misiunii sale, nici după întoarcerea sa, nu mi-a adresat vreo comunicare. Este adevărat că, atunci cînd am trecut prin Sahara, în 1957, pentru a asista la tirul de rachete pe terenul de la Hammaguir şi pentru a vizita proaspetele exploatări petroliere de la Edjele şi Hassi-Messaoud, l-am primit la Colomb-Bechar pe Robert Lacoste, ministrul Algeriei ; dar fără a-l mai revedea pe urmă. Este adevărat că două sau trei persoane întreprinzătoare, care participaseră la acţiunea mea, pe vremea cînd aveam o acţiune, se aflau acum în Algeria pentru a răspîndi ideea că va fi nevoie, într-o bună zi, să fiu însărcinat cu salvarea publică. Dar o făceau fără girul meu şi fără măcar să mă fi consultat. Este adevărat, în sfîrşit, că după ce am dizolvat organizaţia „Rassemblement", mai mulţi parlamentari care făcuseră parte din ea deveniseră membri ai cutăruia sau cutăruia dintre guvernele care se succedau. Dar n-aveam cu ei nici un contact. Cu toate acestea, nu puteam să nu văd apărînd toate semnele tensiunii crescînde care cuprindea deopotrivă instanţele politice de la Paris şi cercurile militare, administrative şi populare din Algeria.

La 15 aprilie a fost răsturnat guvernul Felix Gaillard. După care, timp de patru săptămîni, Georges Bidault apoi René Pléven n-au reuşit să încropească un altul în condiţiile existente de degradare a regimului. Şi cînd Pierre Pflimlin părea să reuşească la 17 mai, aceasta se petrecea într-o asemenea atmosferă încît nimeni nu credea că s-ar putea realiza ceva eficient. În acest timp, la Alger, febra continua să urce, cu atît mai mult cu cît ministrul Robert Lacoste exprima public temerea sa de un „Dien-Bien-Phu diplomatic", cu cît Uniunea Asociaţiilor de foşti combatanţi cerea ca „prin toate mijloacele să fie instaurat un guvern de salvare publică", cu cît generalul Salan, comandant şef, telegrafia la Paris pentru a arăta că este posibilă o „reacţie disperată a armatei". Nu mă puteam deci îndoi că explozia era iminentă.

Nu mă îndoiam nici de faptul că în aceste împrejurări va trebui să intru în acţiune. Într-adevăr, din momentul cînd, aclamată cu pasiune de o populaţie locală numeroasă şi aprobată în metropolă de mulţi dezamăgiţi, armata se ridică împotriva aparatului oficial ; cînd acesta nu făcea decît să-şi etaleze deruta şi neputinţa ; cînd oamenii la putere nu erau susţinuţi de nici o mişcare de adeziune şi de încredere din partea maselor — devenise clar că se mergea direct către subversiune, către instalarea unei dictaturi militare întemeiate pe o stare de asediu analogă celei din Alger, ceea ce nu putea să nu provoace, de partea cealaltă, greve din ce în ce mai întinse, o obstrucţie treptat generalizată, rezistenţe active tot mai mari. Pe scurt, aventura ducînd la război civil. (...)

Îmi rămîneau puţine ceasuri pentru a lua hotărîrea. Căci revoluţiile merg repede. Totuşi, trebuia să fixez momentul în care, închizînd teatrul meu de umbre, voi scoate la iveală pe „deus-ex machina", cu alte cuvinte, momentul cînd voi intra în scenă. Ar fi oare mai bine să intervin fără întîrziere pentru a înăbuşi în germene nenorocirea ce stă să se nască, riscînd să fiu apoi contestat şi împiedicat în acţiune de oameni care-şi vor fi recăpătat calmul, sau dimpotrivă să aştept ca, faptele devenind violente, convergenţa spaimelor să-mi asigure un consimţămînt general şi prelungit ? Cîntărind lucrurile, am hotărît să acţionez de îndată. În acest caz însă, mă voi mărgini oare să restabilesc în timpul cel mai scurt o anumită autoritate a puterii, să repun pentru moment armata la locul ei, să găsesc un punct sensibil pentru a atenua cîtva timp chinurile problemei algeriene — să mă retrag apoi redînd cale liberă unui sistem politic detestabil ? Sau să folosesc prilejul istoric pe care mi-l oferă eşecul partidelor pentru a dota statul cu instituţii care să-i redea, într-o formă adecvată tipurilor moderne, stabilitatea şi continuitatea ?... Să fac în aşa fel încît, pornind de aici, să devină posibil drumul spre rezolvarea problemei vitale a decolonizării, spre începerea transformării economice şi sociale a ţării noastre în această eră a ştiinţei şi a tehnicii spre restabilirea independenţei politicii noastre şi apărării noastre, spre o Franţă care

Elev la şcoala de ofiţeri Saint-Cyr

1940. Colonelul de Gaulle în uniformă de tanchist. În acelaşi an avea să devină cel mai tînăr general al armatei franceze şi subsecretar de stat în guvernul Reynaud

*) Rassemblement du Peuple Français (Uniunea Poporului Francez), organizaţie întemeiată de generalul de Gaulle după retragerea sa de la putere în 1946.

În fața microfoanelor de la radio Londra, rostind istoricul Apel de la 18 iunie 1940

să fie campionul unei Europe europene în întregime reunite, căreia să i se redea în univers, și mai ales pe lîngă a treia lume, audiența și prestigiul ce le-a avut de-a lungul veacurilor ? Nu încape îndoială, acesta este scopul pe care pot și trebuie să-l ating(...)

Fie ! În ciuda dificultăților ce stau în mine însumi : vîrsta mea — șaizeci și șapte de ani —, lacunele cunoștințelor mele și limitele capacităților mele ; a obstacolelor, oricît vor fi de mari, pe care fără nici o îndoială le voi întîmpina în poporul nostru, mereu mobil : a faptului că aproape toate cadrele politice, intelectuale, sociale vor dori să meargă în sens opus: în sfîrșit, în ciuda rezistenței pe care statele străine o vor opune puterii renăscînde a Franței, voi personifica, pentru a o servi, această mare ambiție națională.

E vorba, în primul rînd, de a lua din nou în mînă Statul. Din acest punct de vedere, am simțămîntul că, pentru moment, rezistențele nu vor dura prea mult. Cunoscînd oamenii cu care am de-a face, cred că, atît la Alger cît și la Paris, ceea ce predomină la cei ce dețin răspunderi este teama de a fi antrenați în acțiuni de forță și că mulți se gîndesc la mine cu nădejdea că-i voi scuti pe ei de a le întreprinde. Desigur, la 13 mai, au apărut în Algeria „Comitete de Salvare publică", formate din ofițeri și din civili, care incită la luptă și își arogă atribuțiile prefecților și subprefecților. Dar înaltul comandament militar dă impresia că nu ține să intre în domeniul ireparabilului. Dacă armata condamnă în mod deschis neputința sistemului politic, care riscă să aibă consecințe dezastruoase pentru ea, dacă ea recurge la expedientul de a-și subordona administrația locală pretinzînd că astfel cambaterea insurecției va fi înlesnită, multe elemente militare nu privesc cu plăcere perspectiva unei rupturi cu metropola, a unei expediții lansate împotriva capitalei și a luării puterii. Pe malul marelui Rubicon care este Mediterana, înalți șefi ierarhici, ofițeri, soldați, doresc în general ca la Paris să apară un guvern în stare să-și asume responsabilitățile naționale și care să-i scutească pe ei de aventurile nesupunerii. Dar, convinși că un asemenea guvern nu le va fi dat de regim, în neliniștea lor ei descoperă dintr-o dată că eu aș putea izbuti. Generalul Salan, după ce a fost nevoit să cedeze mulțimii dezlănțuite, încăpere cu încăpere, clădirea guvernului, pronunță din balcon cîteva fraze terminate prin strigătul „Trăiască de Gaulle". Astfel, este pusă în mod public problema care, deja, preocupă pretutindeni spiritele tuturor.

La Paris, cercurile oficiale nu se mai gîndesc la altceva. Pe lîngă știrile care-mi parvin prin radio și prin ziare, comunicările lui Oliver Guichard, agentul meu de legătură, mă țin la curent cu o confuzie care pune persoana mea la ordinea zilei în vorbe și în calcule. Cu atît mai mult cu cît în fața disidenței, ceea ce continuă să poarte, din obișnuință, numele de putere dă curînd semne de retragere. La 13 mai, după incidentele de la Alger, Felix Gaillard — răsturnat cu o lună mai înainte, dar care, pentru că de atunci nu a putut fi instalat alt guvern, rezolvă treburile curente ale președinției Consiliului de Miniștri — i-a telegrafiat lui Salan că nu este cazul să folosească armele împotriva manifestanților și i-a atribuit puterile civile în Algeria. În noaptea următoare, guvernul lui Pierre Pflimlin este investit de Adunarea Națională, dar numai după o dezbatere în care se manifestă deruta generală și numai în virtutea unui scrutin care nu acordă încrederea decît cu 274 voturi, în timp ce refuzul și abținerea totalizează 319. Rezultat care, în ochii tuturor, exclude pînă și orice veleități de măsuri viguroase. De altfel, în dimineața de 14, guvernul confirmă puterile acordate generalului Salan, și, după ce dăduse dispoziții să se întrerupă comunicațiile cu Algeria, autorizează ca ele să fie restabilite. În cursul după-amiezii, cînd vin pentru cîteva ore în capitală, așa cum fac deseori miercurea, șuvoiul de informații ce-mi sînt aduse arată proporția neliniștilor care, din toate părțile, cu glas tare sau în șoaptă, cer răspunsuri generalului de Gaulle.

Le răspund de la Colombey, la 15 mai. Într-o declarație de șapte rînduri, constat degradarea statului care este cauza nenorocirii ce amenință, stigmatizez responsabilitatea regimului partidelor în acest proces dezastruos, afirm intenția mea de a remedia, asumînd din nou — sînt gata — puterile Republicii (...).

Dar trebuie să acționez repede. Oricît ar fi încă de prudent comandamentul de la Alger toate imponderabilele sînt acum în mișcare și riscă să ducă totul de rîpă. În timp ce președintele Coty se adresează în mod public, la 14 mai, generalilor, ofițerilor și soldaților staționați în Algeria pentru a-i conjura „să nu adauge încercărilor prin care trece patria pe aceea a dezbinării francezilor", toate știrile anunță că tensiunea militară e în creștere. De altfel, chiar a doua zi, demisia generalului Ely, șeful statului major general, care exercită autoritatea militară cea mai înaltă și este renumit prin desăvîrșita sa conștiință a datoriei, arată că armata, în ansamblul ei, nu mai susține regimul. Pentru a mă angaja mai mult în fața națiunii și nedispunînd de radio, la care nu am acces, convoc presa pentru 19 mai la Hôtel d'Orsay.

Ajungînd la Paris, simt cît de mult s-a încărcat, în cîteva zile, atmosfera. E drept că ministrul de interne, Jules Moch, contribuie la aceasta. În conformitate cu ordinele lui, poliția a desfășurat maximum de forțe în jurul locului conferinței, ca și cînd s-ar fi putut imagina că de Gaulle va apărea în fruntea unor trupe de șoc pentru a pune stăpînire pe clădirile publice. În clipa în care, venind de la Colombey, incognito, fără altă escortă decît aceea a colonelului Bonneval, adjutantul meu, și a șoferului Paul Fontenil, mă duc să întîlnesc numai ziariști, ministrul inspectează personal lungile coloane de mașini blindate și de camioane armate care ocupă ambele maluri ale Senei. Acest spectacol penibil confirmînd certitudinea mea că e timpul de a reda Republicii echilibrul, adopt în fața presei tonul celui care e stăpînul momentului. De altminteri întrebările pe care mi le pune, și care se referă la ceea ce voi face cînd voi fi la putere, nu exprimă nici o îndoială asupra faptului că voi veni la putere. Bineînțeles, ceea ce afirm cu acest prilej este voința mea de a restabili Statul, deopotrivă din punct de vedere al autorității sale și al încrederii naționale. Concluzia mea e că mă țin la dispoziția țării.

Or, lucrurile se precipită. În Algeria, unde Jacques Soustelle a ajuns fără ca eu să fiu în vreun fel amestecat, Comitetele de Salvare publică își instalează în continuare dictatura. Vrînd să știu ce se petrece în fapte și în intenții, invit prin telegramă Comandamentul militar să-mi trimită pe cineva care să-mi expună situația. Mesajul meu este transmis normal, fără nici un mister, de către generalul Lorillot, noul șef al statului major general, cu acordul ministrului său, Pierre de Chevigné. Într-adevăr, puțin după aceasta, generalul Dulac, însoțit de mai mulți ofițeri, va veni la Colombey pentru a-mi spune, din partea lui Salan, că, dacă în foarte scurtă vreme nu iau puterea, Comandamentul nu va putea să împiedice o acțiune militară împotriva metropolei. La Paris, ce-i drept, cercurile oficiale mai simulează că mențin în funcțiune guvernul și parlamentul. Astfel sînt reînnoite de către cele două Camere „puterile speciale" atribuite guvernului, iar acesta depune un proiect de reformă a Constituției (...)

...La 24 mai, un detașament plecat din Alger a aterizat în Corsica fără nici un foc de armă, fapt datorită căruia Comitetele de Salvare publică au preluat autoritatea la Ajaccio și la Bastia. Forțele de poliție trimise de la Marsilia pentru a restabili ordinea în insulă s-au lăsat ușor dezarmate. Dacă soluționarea politică va mai întîrzia, fără îndoială că vom vedea operații asemănătoare executate în metropolă, apoi îndreptate împotriva Parisului. Sînt informat, din sursă oficială, că această invazie este prevăzută de ministerul de interne pentru noaptea de 27 spre 28. Și, apoi, încotro ?

Accelerez deci, în direcția bunului simț. La 26, convoc la Boisserie pe prefectul de Haute-Marne, Marcel Diebolt, și-l însărcinez să se ducă imediat să spună din partea mea lui Pflimlin că în interesul public trebuie să se vadă cu mine. Ca loc al întîlnirii fixez reședința, discret situată, a prietenului meu Félix Bruneau, conservatorul muzeului de la Saint-Cloud. Prefectul își îndeplinește misiunea, iar președintele Consiliului de Miniștri mă înștiințează că în aceeași seară va fi la locul indicat.

Îl găsesc pe Pierre Pflimlin calm și demn. Îmi expune situația sa, aceea a unui pilot în mijlocul căruia pîrghiile de comandă nu mai răspund. Îi declar că datoria lui este să tragă consecințele și să nu rămînă într-o funcție pe care de fapt n-o exercită, fiind clar că sînt gata să fac apoi cele necesare. Fără a se pronunța explicit asupra aces-

tei perspective, președintele de Consiliu mă lasă să înțeleg că n-o exclude. Totuși, mă roagă să uzez fără întîrziere de prestigiul meu pentru a rechema la ordine Comandamentul din Algeria, lucru pentru care el însuși se recunoaște a fi neputincios. „Nimic nu arată — îi spun — mai bine decît cererea dumneavoastră ce anume soluție se impune Republicii". Ne despărțim cordial și în zori mă întorc acasă, convins că Pierre Pflimlin va lua curînd hotărîrea pe care i-am sugerat-o în noaptea aceea.

Ziua de 27 mai marchează ultima încercare de a supraviețui făcută de regim. Guvernul determină Adunarea Națională să adopte o reformă constituțională care, teoretic, comportă dispoziții bune pentru întărirea puterii executive. Dar toată lumea simte că e prea tîrziu și că nu se mai poate face nimic. (...) La 28, în primele ore ale dimineții, Pierre Pflimlin spune colegilor săi (din guvern — n. n.) că „va sta de vorbă cu președintele Republicii". Se duce într-adevăr la el și-și dă demisia.

Regimului nu-i rămîne decît să se demită în mîinile mele. Din fericire, președintele Coty ia inițiativele de dorit pentru ca lucrurile să nu se desfășoare fără oarecare demnitate. Acest bătrîn francez cumsecade, deși de mult încorporat riturilor și obiceiurilor în vigoare, vrea înainte de toate să-și servească patria. Pe marginea prăpastiei în care aceasta riscă din nou să fie scufundată, trei date dominau în conștiința lui orice alte considerente. Prima este că, pentru a salva țara păstrînd Republica, trebuie neapărat înlocuit regimul politic descalificat. A doua este că armata trebuie readusă, fără întîrziere, la ascultare. A treia este că numai de Gaulle poate face și una și alta. Dar, cum e firesc, președintele dorește ca puterea să-mi fie remisă potrivit regulilor și nu zvîrlită din fugă. De altfel, așa înțeleg și eu. Astfel încît, la amiază, cînd René Coty îmi transmite întrebarea dacă accept să-i primesc pe președinții celor două Adunări, Le Troquer și Monnerville, pentru a respecta formele înainte ca el însuși să ia poziție publică, răspund favorabil.

Întrevederea are loc seara tîrziu în casa lui Félix Bruneau. Gaston Monnerville este de acord cu ideea de a mă vedea asumînd răspunderile guvernamentale. Îmi sugerează doar să nu cer pentru mai mult de șase luni deplinele puteri pe care le consider, la început, necesare. Dar André Le Troquer pare zguduit de schimbarea iminentă. El care a fost ministrul meu de Război în timpul Comitetului de la Alger, el care la eliberarea Parisului a defilat alături de mine pe Champs-Elysées, el care stătea lîngă mine cînd se trăgea la Notre-Dame, nu merge pînă la a-mi imputa că aș vrea să fiu dictator. Dar declară că nu voi putea evita să devin dictator, date fiind condițiile revenirii mele la putere. „Iată de ce, adaugă el cu pasiune, mă opun !" — „Ei bine ! îi spun eu, dacă Parlamentul vă va urma, nu voi avea altceva de făcut decît să vă las să vă explicați cu parașutiștii și să mă întorc la mine acasă, închizîndu-mă în amărăciunea mea". Aici întrevederea a luat sfîrșit. Ieșind, îi spun secretarului general al Președintelui Republicii, Charles Merveilleux du Vignaux care a venit după vești, că regret deranjul inutil pe care mi l-am impus și că pornesc înapoi spre Colombey. Ajung la cinci dimineața.

Înainte de prînz, René Coty mă anunță că adresează un mesaj Camerelor. La ora cincisprezece, mesajul le este citit (...) La Elysée, de unde mesajul mi-a fost transmis prin telefon, comunic răspunsul că voi veni. Sosesc prin parc, nu prin curtea de onoare, în speranța, de altfel destul de vagă, de a evita năvala fotografilor. Ajung puțin înainte de ora 20. Fotografii au sosit și ei.

René Coty, foarte emoționat, mă întîmpină pe peron. Singuri în biroul său, ne înțelegem deîndată. Se alătură planului meu : depline puteri, apoi suspendarea Parlamentului, în sfîrșit o nouă Constituție pe care guvernul meu s-o pregătească și care să fie supusă referendumului. Accept să fiu „investit" la 1 iunie de către Adunarea Națională, în fața căreia voi citi o scurtă declarație, fără a lua parte la dezbateri. Ne despărțim în mijlocul unui tumult de ziariști dezlănțuiți și de curioși entuziaști care au invadat parcul. Apoi, dau publicității că sîntem de acord și în ce condiții. Pe urmă, de-a lungul întregului drum care mă duce la Haute-Marne, grupuri numeroase care așteaptă să trec strigă în noapte : „Trăiască de Gaulle !".

La hotelul La Pérouse, unde locuiesc de obicei în timpul șederilor mele la Paris, îi întrunesc la 31 mai pe președinții grupurilor din Parlament. Singurii absenți sînt comuniștii. În afară de François Mitterrand, care își exprimă reprobarea, delegații prezenți, care de doisprezece ani m-au combătut fățiș, nu ridică nici o obiecție împotriva expunerii pe care o fac în fața lor cu privire la ceea ce voi întreprinde. Între timp formez guvernul (...)

Duminică 1 iunie, îmi fac intrarea în Adunarea Națională (...) Simt în emiciclu freamătul unei curiozități intense, marcată în general de simpatie față de mine. În scurta mea declarație evoc situația : degradarea statului, unitatea franceză amenințată, Algeria aruncată în furtună, Corsica pradă unei contagiuni febrile, armata îndelung încercată de lupte sîngeroase și meritorii dar scandalizată de carența autorităților centrale, poziția internațională a Franței atacată pînă și în interiorul alianțelor sale. Apoi arăt ce aștept de la reprezentarea națională : depline puteri, mandatul de a supune țării o nouă Constituție, suspendarea Adunărilor. În timp ce vorbesc, pe toate băncile se lasă o tăcere totală, ceea ce se potrivește împrejurărilor. Apoi mă retrag, lăsînd Adunarea să dezbată asupra formei (...).

Același lucru se petrece a doua zi în legătură cu legea împuternicirilor speciale în Algeria și în metropolă, și, în ziua următoare, cu legea privitoare la Constituția care trebuie să fie votată cu o majoritate de două treimi. Am venit să asist la această supremă discuție, luînd de mai multe ori cuvîntul pentru a răspunde oratorilor, astfel încît ultimele clipe ale ultimei Adunări a regimului să se desfășoare într-o atmosferă de bunăvoință. Consiliul Republicii dîndu-și la rîndul său aprobarea, Parlamentul se retrage.

Dacă am croit, trebuie să și cos. La palatul Matignon, unde mi-am luat reședința, sînt asaltat de problemele momentului : Algeria, finanțe și monedă, acțiune externă etc. Dar, luîndu-le în mînă, conduc totodată munca de reformare a instituțiilor. Cu privire la acest subiect de care depinde totul, am fixat și publicat esențialul de doisprezece ani. Ceea ce va fi făcut acum este așa-numita „Constituție de la Bayeux", deoarece acolo, la 16 iunie 1946, am schițat-o pe aceea de care are nevoie Franța.

Michel Debré, secondat de o echipă de tineri membri ai Consiliului de stat, elaborează proiectul, pe care-l examinez etapă cu etapă împreună cu miniștrii desemnați. După care este cerut avizul „Consiliului consultativ constituțional", alcătuit din treizeci și nouă de membri dintre care douăzeci și șase de parlamentari, creat prin aceeași lege care a hotărît revizuirea și prezidat de Paul Reynaud. Mă duc în mai multe rînduri la lucrări, pentru a asculta sugestii utile și a preciza propria mea concepție. Consiliul de stat prezintă apoi observațiile sale. În sfîrșit, Consiliul de miniștri deliberează asupra ansamblului, fiecare, începînd cu președintele Coty, expunîndu-și opiniile. Textul, astfel definitivat, va fi supus poporului prin referendum (...).

La 21 decembrie, electorii prezidențiali : deputați, senatori, consilieri generali, primari și un număr de consilieri municipali, îl aleg pe șeful statului. Oricît de plină ar fi cariera mea publică, e pentru prima oară cînd îmi pun candidatura. Deoarece în cele două rînduri cînd am fost ales de Adunarea Națională din 1945 ca președinte al Guvernului provizoriu, după ce timp de cinci ani și numai în virtutea evenimentelor am condus Franța în război, nu-mi pusesem candidatura. Acum, Georges Marrane în numele comuniștilor, decanul Albert Chatelet din partea unei „Uniuni a forțelor democratice", au candidat și ei. Colegiul celor 76 000 de notabili a dat generalului de Gaulle 78 la sută din voturi.

La 8 ianuarie 1959, mă duc la Elysées, ca să-mi preiau funcțiile Președintele René Coty mă întîmpină cu gesturi demne și cuvinte emoționante. „Primul dintre francezi, spune el, este acum primul în Franța". În timp ce parcurgem apoi unul lîngă altul în mașină bulevardul Champs-Elysées, pentru a împlini ritualul salutului către Soldatul necunoscut, mulțimea strigă în același timp : „Mulțumim, Coty !" și „Trăiască de Gaulle !" La întoarcere, aud cum se închid în urma mea, devenit prizonier al misiunii mele, toate porțile palatului.

Ianuarie 1959. De Gaulle este primit la Elysée de René Coty, care-i va transmite funcția de președinte al Republicii

Dar, în același timp, văd cum se deschide orizontul unei mari acțiuni. Desigur, spre deosebire de cea care mi-a revenit cu optsprezece ani în urmă, sarcina mea va fi lipsită de imperativele exaltante ale unei perioade eroice. Popoarele, și în primul rînd poporul nostru, nu mai resimt nevoia pe care le-o impunea primejdia, de a se ridica deasupra lor înșile. Pentru aproape toată lumea — și noi facem parte din ea — miza imediată nu mai este a dobîndi victoria sau a fi zdrobit, ci a avea o viață mai mult sau puțin ușoară. Dintre oamenii de stat cu care voi avea de tratat problemele universului, au dispărut cei mai mulți dintre uriași, dușmani sau aliați, pe care războiul îi scosese la iveală (...).

Și totuși, trebuie s-o fac ! Dacă Franța, din adîncul ei, m-a chemat din nou să-i fiu călăuză, simt că nu a făcut-o pentru ca să-i veghez somnul. După cumplitul declin pe care l-a suferit de mai bine de o sută de ani, ea trebuie să folosească răgazul ce din fericire îi este acordat acum pentru a-și restabili, în spiritul geniului timpurilor moderne, puterea, bogăția și prestigiul, riscînd altfel să fie pentru totdeauna răpusă de vreo încercare tragică pe dimensiunile secolului. Or, mijloacele acestei reînnoiri sînt Statul, progresul, independența. Datoria mea este deci trasată, pentru tot timpul cît poporul va voi să mă urmeze.

(Va urma)

DRAMA DIN GOLFUL BENGAL

- **CE RELATEAZĂ MARTORII OCULARI**
- **CELE PATRU CAUZE ALE DEZASTRULUI**
- **POT FI PREÎNTÎMPINATE CICLOANELE ?**

Au trecut mai mult de două săptămîni de cînd, în noaptea apocaliptică de 12 noiembrie, un ciclon tropical — poate cel mai devastator din cîte s-au păstrat în memoria oamenilor — a transformat 14 insule din Golful Bengal şi ţinuturi întinse din Pakistanul de răsărit într-un ocean de noroi.

Cea dintîi întrebare ce ni se pune, după acest interval de timp, dintr-un sentiment firesc de solidaritate şi compasiune umană — mai presus de simpla curiozitate — priveşte numărul exact al victimelor. Or, din păcate, răspunsul nu poate fi dat nici acum. Cifrele comunicate de autorităţile locale în primele zile după dezlănţuirea catastrofei şi-au pierdut concludenţa. Numărul de 53 000 de morţi, apoi numărul de 65 000 — amîndouă îngrozitoare prin hecatomba de neînchipuit pe care o reprezintă — au fost tragic depăşite, ca într-o halucinantă cascadă. Lăsăm de-o parte cifrele inserate în presa mondială, cuprinse între cinci sute şi şapte-opt sute de mii de morţi şi dispăruţi. Reţinem, în schimb, declaraţiile făcute de ambasadorul Republicii Pakistan la O.N.U. (domnia-sa a vorbit de 300 000 de morţi) şi de preşedintele Yahia Khan. Cu un gest ce exprima durerea cea mai profundă cu putinţă, preşedintele a spus, în faţa ziariştilor, că semnificaţia statistică a cifrelor — trei sute de mii sau cinci sute de mii de morţi — nu poate, în nici un caz, să redea amploarea tragediei prin care trece poporul Pakistanului Oriental şi nici gravitatea situaţiei în care se află supravieţuitorii acestei calamităţi.

În fapt, coloanele de ajutor, formate din medici, din voluntari înrolaţi în echipele „Semilunii Roşii" şi ale „Crucii Roşii" pakistaneze, din numeroase unităţi militare terestre, aeriene şi marine, nu au putut să încheie nici pe departe operaţiile din zonele distruse, operaţii concentrate pe două obiective : salvarea şi evacuarea supravieţuitorilor din mlaştinile fetide rămase după inundaţii şi înhumarea victimelor. Problemele de statistică sînt lăsate, într-adevăr, pe un plan secundar. Procedăm, a spus Anizussman, comisarul însărcinat de guvern să coordoneze lucrările de ajutor în regiunea sinistrului, la identificarea supravieţuitorilor, cea mai mare parte a victimelor fiind dispărute, absorbite pentru totdeauna de valurile de noroi ce s-au scurs spre mare, la două-trei zile după ciclon.

Regiunea asupra căreia s-a abătut furtuna cea mai puternică se întinde pe o suprafaţă de circa 4 000 de kilometri pătraţi şi avea, la data catastrofei, circa 2 230 000 de locuitori stabili. Ce se ştie destul de limpede pînă acum este că 227 000 de familii (însumînd aproape două milioane de oameni) au fost lovite de doliu, au rămas fără adăpost şi fără hrană. Cel puţin 25 000 de case au dispărut, luate de ape. Din alte 117 000 de locuinţe n-au mai rămas decît urmele, temelii sub noroi, schelete de bambus, cîteva mobile zdrobite. Un imens, nemăsurabil cimitir, probabil fără precedent în istoria fenomenelor naturale destructive din secolul al 20-lea.

După dezastru...

Lăsînd, însă, pentru mai tîrziu încheierea acestui bilanţ sinistru, să stăruim deocamdată, în măsura posibilului, asupra cauzelor ce i-au dat catastrofei asemenea proporţii.

Fenomenul meteorologic este în linii generale cunoscut. Un ciclon de dimensiuni gigantice, născut în zona ecuatorială, la mare înălţime, s-a îndreptat, peste apele imensului „Golf al Bengalului", spre insulele şi ţinuturile din gura celei mai mari şi mai populate delte din lume, rezultată din împletirea fluviilor Gange şi Brahmaputra.

Ciclonul, al cărui „ochi" avea un diametru de circa 400 de kilometri, a înaintat spre coasta bengaleză, mai întîi cu viteza de vreo 800 de kilometri **pe zi.** Apoi, cînd s-a prăvălit asupra insulelor şi ţărmurilor deltei, a atins iuţeala de 195—200 de kilometri **pe oră.** Nimic nu i-a mai putut rezista. Casele, construite, în general, din bambus, au fost risipite în vînt. Oamenii, smulşi ca nişte păpuşi inerte. Puzderia de animale domestice şi mai ales sălbatice — în Delta Gangelui şi în Bengal densitatea animalelor este mai mare decît oriunde pe pămînt — a fost aruncată în valuri.

În mod tragic, năvala ciclonului a coincis cu momentul culminant al fluxului marin. Împinse de furtună, apele Golfului s-au ridicat în valuri, pe care martorii oculari le descriu cînd de 5—6 metri, cînd de 10, de 15 şi chiar de 20 de metri înălţime, înaintînd cu 40—50 de kilometri pe oră, distrugînd, măturînd, nimicind totul, sub tăvălugul de lichid murdar.

Insulele din deltă, formate din aluviuni, aproape toate joase şi plate, cu nivelul de 5—10 metri deasupra mării, presărate doar cu rare coline, au fost acoperite de valuri în cea mai mare parte. Un grup de 14 experţi ai „Băncii Mondiale", aflaţi pe mare, într-o şalupă ce naviga aproape de insulele Bhola şi Hatiya, amîndouă devastate, spun că, în amurgul zilei care a precedat ciclonul aflaseră prin radio de iminenţa catastrofei. Ei au ancorat şi s-au adăpostit într-o baracă de metal, pe o movilă de vreo 30 de metri înălţime. La ora 23 a început furtuna. „Ochiul" ciclonului, vîrtejul distrugător ce împingea valul uriaş de maree, s-a abătut asupra barăcii pe la ora două noaptea. Toţi se aşteptau să fie smulşi de vînt. Auzeau, de afară, strigătele oamenilor luaţi de valuri. Furtuna cea mai intensă a durat o jumătate de oră. În zori, vîntul scăzuse. Continua să plouă torenţial. De jur împrejurul movilei era o mare infinită, pe care pluteau cadavre de oameni şi animale, fără să poată fi socotite.

Cei 14 experţi au fost salvaţi de un elicopter militar, după 24 de ore de indescriptibilă panică. „Noi inspectam un baraj aflat în construcţie, destinat să limiteze primejdia inundaţiilor", a declarat unul dintre ei. Acum, barajul nu mai există şi, o dată cu el, au fost luate de valuri absolut toate semnele muncii omeneşti, toate casele, gospodăriile, coşarele, orezăriile cu recolta gata de cules, joncile şi corăbiile pescarilor, bărcile cu motor, instalaţiile semi-industriale, depozitele de iută şi de bambus. În locul lor — nimic decît un fund de mare, cu mîl presărat de cadavre.

Pe insule, aviatorii ce survolau teatrul dezastrului cîteva zile mai tîrziu, au văzut vaporaşe de mic tonaj răsturnate şi distruse, la 4—5 kilometri de ţărm. În larg, pe apele golfului, au zărit sute de epave. Au fost scufundate zeci de vase, între care şi un vapor de 5 000 de tone. Pretutindeni, pe ape şi pe insule, aviatorii n-au

Ajutoare în hrană distribuite supraviețuitorilor

găsit semne de viață. „Cel mai trist cimitir ce s-a putut vedea vreodată", a exclamat unul din piloții aparatelor de salvare.

Poate că proporțiile acestei calamități naturale n-ar fi fost atît de mari dacă nu contribuiau patru factori specifici și anume :

1. Ținutul năpăstuit era printre cele mai populate de lume, cu o densitate de 425—430 de locuitori pe kilometrul pătrat, un adevărat furnicar de oameni, în luptă grea cu natura înconjurătoare, dificilă și capricioasă. Deltele Gangelui și Brahmaputrei păreau a fi un magnet biologic, irezistibil mai ales pentru cei peste 63 de milioane de locuitori ai Pakistanului Oriental, aglomerați pe 143 de mii de kilometri pătrați. Ciclonul s-a prăbușit peste acest furnicar uman.

2. Cataclismul s-a produs la o dată relativ neobișnuită. De obicei, după căderea musonului, care suflă din luna mai pînă în septembrie, urmează un răstimp de liniște. În acele zile începe culesul recoltelor. Zeci de mii de oameni, uneori sute de mii, vin din regiunile nordice ale Pakistanului Oriental în orezăriile din Deltă, pentru cules și pentru hrană. Ciclonul din 12 noiembrie i-a surprins pe cei din sezonul acesta pe cînd se pregăteau să plece, cu merindele adunate în jonci și saipane.

3. Nicăieri, pe nici una din cele aproape două mii de insule și insulițe aluvionare din gurile Deltei, nici pe insulele mai mari, din golf, nici pe coaste, nu s-au luat din vreme măsuri eficiente de protecție împotriva inundațiilor anuale, provocate de debitul imens al fluviilor ce vin din Himalaia, de maree sau, în special, de cicloanele tropicale, endemice în Golful Bengal. „Digurile" pe care le inspectau experții „Băncii Mondiale" sînt un fel de glumă tîrzie și funebră.

4. Un mare număr de observatori cred că serviciile meteorologice de alarmă de pe litoralul Pakistanului Oriental poartă, în împrejurarea nefastă de la 12 noiembrie, o răspundere gravă. Se știe, în genere, că dintre toate fenomenele geofizice destructive (cutremure, erupții vulcanice, uragane, inundații, secete), împotriva cărora oamenii zilelor noastre iau energice măsuri de luptă, de rezistență, de diminuare a efectelor nocive, uraganele sînt cele mai bine studiate și cele mai energic atacate. Se cunosc, din presă, operațiile meteorologice de mare amploare ca B.o.m.e.x. și „Stormfury", menite să detecteze de timpuriu nașterea cicloanelor. Sateliții meteorologici transmit acum, cu regularitate, imagini ale formațiilor nebuloase din zona Ecuatorului, cunoscute sub denumirea de nori „V-puls", datorită aspectului și mișcării lor ritmice. O astfel de fotografie a fost făcută și ciclonului din Golful Bengalului, cu patru zile înaintea catastrofei. Serviciile meteorologice de coastă au fost alertate. Drumul ciclonului a fost reperat, urmărit oră cu oră. Dar, exact în ultimele ore, nu s-a dat „alarma de gradul 10", cum ar fi fost obligatoriu să se facă, ci o simplă alertă curentă. Meteorologii n-au crezut în forța adevărată a vîrtejului ce se apropia. A fost un scepticism tragic.

Trebuie adăugat însă — nu pentru apărarea acestor observatori ai cerului, ci pentru păstrarea adevărului — că alarma, indiferent de gradul ei de intensitate, ar fi pătruns greu în rîndurile unei populații extrem de sărace, neprotejată de o rețea radiofonică aptă să difuzeze prompt semnalele de alertă și să determine punerea oamenilor și a gospodăriilor la adăpost.

Larga acțiune de ajutorare ce se organizează acum în țara asupra căreia s-a abătut dezastrul și, ca un semn de firească solidaritate umană, în atîtea state ale lumii, va așterne peste suferința supraviețuitorilor o aripă de balsam, de consolare. În același timp, însă, cercetarea aprofundată a tuturor circumstanțelor, meteorologice și sociale, puse în evidență de ciclonul din Golful Bengal, constituie un act obligatoriu în lupta pentru protejarea solidară a vieții, cu toate mijloacele pe care ni le procură civilizația contemporană.

Mircea GRIGORESCU

reflector

ȘI LA ZURICH...

Unul după altul, cantoanele elvețiene acceptă să introducă dreptul de vot pentru femei. Cu o mare majoritate, alegătorii din Zürich au hotărît recent să acorde acest drept femeilor. În urmă cu patru ani, o astfel de propunere, pusă la vot, fusese respinsă cu 53 la sută dar, ulterior, mai multe localități din acest canton au aplicat propunerea. Zürich, cantonul cel mai populat, devine astfel cel de-al nouălea canton în care femeile devin cetățeni cu drepturi egale. Această situație vine în sprijinul guvernului federal, care dorește de multă vreme să se pună capăt unei situații considerată anacronică.

NU AGREEAZĂ „STILUL POLEMIC"...

Ministerul portughez al corporațiilor și al prevederilor sociale a intentat o acțiune judiciară la așa-numitul „tribunal al muncii", cerînd destituirea conducătorilor sindicali aleși de muncitorii metalurgiști din districtul Lisabona. Pînă la pronunțarea sentinței definitive, tribunalul a hotărît să suspende conducerea sindicatului. Ministerul consideră că liderii sindicali ar fi pierdut „condițiile de eligibilitate" prevăzute de lege datorită atitudinii lor care „periclitează disciplina socială". Sindicatelor li se reproșează că, în mai multe rînduri, în comunicate adresate muncitorilor, au folosit un „stil polemic" și „expresii menite în mod vizibil să creeze o mentalitate revoluționară".

Se pare că incriminarea „stilului polemic" și a expresiilor periculoase a fost determinată de faptul că, recent, sindicatul metalurgiștilor din Lisabona propusese un proiect de contract colectiv care a fost considerat inacceptabil de către organizațiile patronale.

O DEMONSTRAȚIE NEOBIȘNUITĂ

Urmînd exemplul dat la începutul toamnei de către suedezi, danezii au lansat și ei o viguroasă ofensivă împotriva poluării, a zgomotului și a dictaturii celor „două și patru roți motorizate". În cadrul unei demonstrații organizate recent la Copenhaga, cîteva mii de persoane, mergînd pe jos sau folosind bicicletele și triciclete, au format un șir lung de un kilometru, care a șerpuit timp de trei ore de-a lungul principalelor artere din centrul capitalei. Această insolită defilare și-a atins scopul : ea a paralizat aproape în întregime întreaga circulație. Autobuzele și automobilele au fost blocate de această maree umană. În ciuda numeroasei participări, demonstrația s-a desfășurat într-o ordine perfectă, fără incidente și aproape fără zgomot.

AMERICA, ÎNCOTRO?

Încercări de răspuns în literatura social-politică americană

Mr. Jones și soția sa s-au prezentat, la 3 noiembrie, în fața mașinii de vot. Au apăsat pe cîteva manete (cea mai modernă tehnică electronică în slujba unui sistem electoral vechi de două secole) și și-au spus cuvîntul în alegerea guvernatorului, a congressmanului, a senatorului lor și totodată a unui număr destul de mare de oficialități locale. De atunci, computerele nu mai prididesc, analiștii își pun noi semne de întrebare, poziția politică a familiei Jones intrigă, nemulțumește, satisface, nedumerește, aduce explicația așteptată și așa mai departe, în funcție de unghiul de vedere al politologului care o studiază. America e tulburată, America suferă de o maladie ciudată, necunoscută de nici o altă societate în trecut : este singurul punct asupra căruia există un consens aproape general. Dar de ce ? Care sînt rădăcinile răului ? Pot fi ele extirpate ? Și la urma urmei ce e „rău" și ce e „bine" pentru societatea americană contemporană ? Încotro se îndreaptă ea ? Încotro ar fi preferabil să se îndrepte ? Fiecare răspunde în felul său la aceste întrebări fundamentale. Și pe măsură ce divergențele de opinii se adîncesc, „polarizarea" — noțiune tot mai frecvent utilizată în jargonul politic american — tinde să deseneze o rază a vînturilor ; la un pol liberalii, la celălalt conservatorii ; la un pol, tinerii, la celălalt bătrînii ; la un pol albii, la celălalt negrii; la un pol radicalii, la celălalt apărătorii ordinii existente.

A doua zi după alegeri, publicistul francez Claude Julien a ales, pentru cititorii ziarului „Le Monde", extrase din cîteva cărți americane care, unul alături de celălalt, dau imaginea căutărilor, dar și a derutei. Fost, ani îndelungați, șeful redacției de politică externă a lui „Le Monde", Claude Julien cunoaște foarte bine Statele Unite. Cartea sa „Imperiul american" este o analiză lucidă a surselor imensei puteri economice și politice ale societății care, avînd șase la sută din populația globului, consumă tot atît cît restul lumii la un loc. Concluziile cărții lui Claude Julien sînt pesimiste. Dezavantajele societății de consum depășesc, după părerea lui, avantajele ei. Prezentînd opiniile diverse ale unor americani despre lumea lor, Claude Julien avertizează din nou, în „Le Monde", că civilizația tehnologică și urbană născută dincolo de Atlantic „poartă în sine binele și răul... Nu e de mirare că poporul care a experimentat-o este neliniștit — în elementele sale cele mai dinamice — de un trecut considerat a fi prea încărcat. Cuprinși de angoasă, numeroși americani își pun întrebări în legătură cu o putere pe care o simt că le scapă de sub control, cu gigantismul unei societăți aparent indestructibile și care pare totuși că se descompune pe dinăuntru, cu un tip de relații umane care îi lasă nesatisfăcuți, cu motivele și modalitățile părăsirii atîtor oameni în afara abundenței generale, cu prețul prea ridicat al unei urbanizări dirijate nu atît de «dreptul la căutarea fericirii», garantat de Constituție, cît de legea profitului". **Trăsătura comună a autorilor de tendințe diverse, citați de Claude Julien, este, după opinia lui,** „refuzul de a suporta ceea ce nu înțeleg". **Folosind extrase alese de gazetarul francez și adăugîndu-le, la rîndul nostru, altele, încercăm să oferim și cititorilor revistei „Lumea" posibilitatea de a sesiza amploarea și adîncimea frămîntărilor din America contemporană. Punctele de vedere se contrazic dar nu se anulează reciproc. Dimpotrivă, opoziția lor demonstrează că nu există nici un strat social satisfăcut de situația și de perspectivele sale. Oamenii se întreabă, propun, cer, protestează și, fiecare în felul său, explică de ce nu e fericit.**

O imagine sugestivă pentru starea de spirit a tineretului universitar : emblema de pe chipiile studențești ale acestor demonstranți reprezintă în S.U.A. unul din simbolurile uzuale ale luptei pentru pace

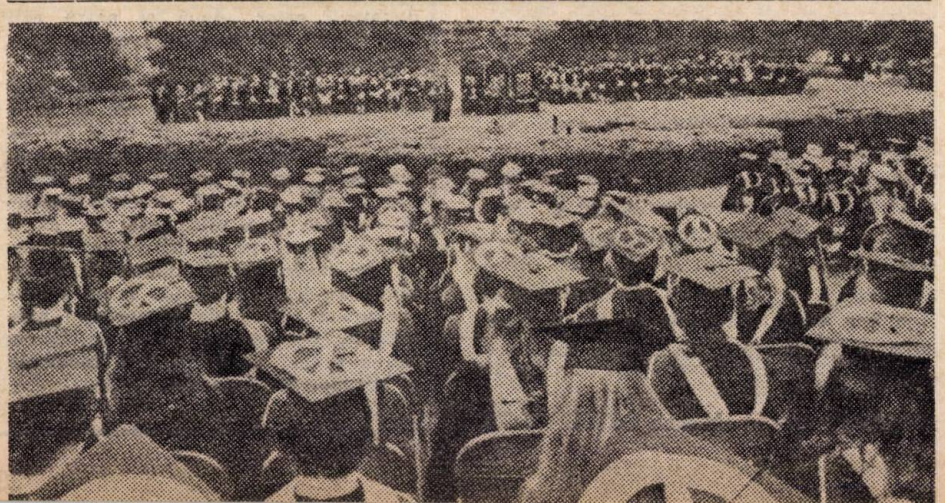

Au trecut două decenii de cînd profesorul ANDREW HACKER *de la Universitatea Cornell, prevedea „Sfîrșitul erei americane". În cartea cu acest titlu, publicată în 1950, prof.* Andrew Hacker *scria :*

CONDIȚIA DE VIAȚĂ A SOCIETĂȚII ÎN DECLIN

Am ajuns pe un teren plat al istoriei noastre : anii evului de mijloc și al declinului care începe. Ne aflăm acum la cotitura pe care vechii filozofi o numeau „stasis", într-un punct în care e zadarnic să ceri o redresare sau o reînnoire. Un asemenea efort ar necesita o disciplină pe care n-o avem, un spirit de sacrificiu care a încetat să mai existe. Istoria Americii ca națiune a ajuns la capăt. Bineînțeles, poporul american va supraviețui și majoritatea va continua să trăiască confortabil, cel puțin în limitele vieții particulare. Dar legăturile care creează o societate vor deveni din ce în ce mai plăpînde. Vor exista curente de fond, tensiuni și perturbări și nu ne va rămîne decît o singură alegere : să învățăm să trăim în mijlocul acestor dezordini. Căci nu este vorba de probleme care să poată fi rezolvate cu resursele pe care noi acceptăm să le consacrăm acestui scop. Este, mai degrabă, vorba, de o condiție pe care trebuie s-o suportăm.

În ciuda optimismului nostru obișnuit, diferite semne arată că unii americani simt realitatea condiției lor, chiar dacă nu reușesc să formuleze implicațiile ei. Această dezorientare este lesne de înțeles, dacă nu ar fi decît din cauză că experiența americană nu a creat niciodată viziunea sau vocabularul necesar descrierii unei epoci de declin. Nu ne vine să credem că temeliile societății noastre se destramă, în timp ce aparența poartă toate semnele satisfacției și prosperității materiale.

Poporul american va continua să dea naștere la noi generații și să continue activitățile vieții la cel mai înalt nivel al aptitudinilor sale. Dincolo de frontiere, el va face pace cu o lume pe care nu o poate stăpîni, căci altminteri ar transforma lumea într-un cîmp de bătălie pentru încă un secol. Înlăuntrul frontierelor, americanii vor învăța să trăiască cu pericolul și inconfortul, căci această condiție de viață însoțește inevitabil societatea în anii ei de declin".

„Dezordinile" prevăzute de Hacker au ajuns, într-adevăr, să reprezinte condiția de viață a poporului american. Atunci cînd încearcă să le determine cauzele, observatorii revin invariabil la același moment istoric care a precipitat și a agravat conflicte interne latente : războiul din Vietnam. Un punct de vedere radical asupra acestei probleme exprimă profesorul NOAM CHOMSKI, *cunoscut filozof structuralist, care a adoptat o atitudine extrem de critică asupra societății americane contemporane. Cartea sa „America și noii ei mandarini", din a cărei introducere citîm mai jos, este o pledoarie pentru desprinderea totală a intelectualității de „sistem", pentru refuzul discuției în cadrul și cu mijloacele tradiționale :*

„SĂ NE DEBARASĂM DE REZIDUURILE INTELECTUALE"

Intervenţia americană într-un război civil în Vietnam s-a transformat în război colonial de tip clasic. Această schimbare a fost efectuată de o administraţie americană liberală. Ca şi primele măsuri pentru a impune voinţa noastră în Vietnam, această nouă orientare a primit sprijinul unor personalităţi eminente : oameni politici, intelectuali, tehnicieni, dintre care un mare număr se opun azi războiului deoarece nu mai consideră că intervenţia represivă a americanilor poate duce la o victorie în Vietnam ; din motive pragmatice, ei recomandă acum să ne „apărăm" pe un teren mai favorabil. Dacă rezistenţa vietnameză ar urma să se prăbuşească, dacă situaţia ar deveni asemănătoare cu aceea din Thailanda, din Guatemala sau din Grecia, unde forţele ordinii, cu aprobarea şi ajutorul nostru, exercită un control destul de larg, această opoziţie la războiul din Vietnam ar înceta ; şi, potrivit unui reprezentant al atitudinii pragmatice, „am sărbători cu toţii înţelepciunea şi competenţa politică a guvernului american".

Rezistenţa la violenţă, la militarizarea societăţii americane, a devenit, dacă nu o mişcare importantă, cel puţin o mişcare clar perceptibilă. Avem oarecari motive să sperăm că lupta împotriva rasismului şi a exploatării, în Statele Unite, poate fi legată de lupta pentru liberarea tuturor popoarelor asuprite sub greaua cizmă yankee.

După 20 de ani de război rece, 20 de ani de îndoctrinare intensă şi 70 de ani în cursul cărora am cultivat mitul rolului nostru internaţional, este greu să abordăm în mod direct anumite probleme. Trebuie să ne debarasăm de o acumulare de reziduuri intelectuale. Un mare număr de americani au fost scoşi din toropeala lor de tragedia din Vietnam şi de criza internă. Tineretul din ţară dă dovadă de o nouă stare de spirit, caracterizată prin contestare şi revoltă ; este o evoluţie, la urma urmelor, salubră şi plină de speranţă, pe care puţini oameni ar fi putut s-o prevadă în urmă cu zece ani. Participarea pasionată a studenţilor la mişcarea pentru drepturile civile, la mişcarea cerînd încetarea războiului, la rezistenţă, la organizarea de comunităţi, toate acestea au schimbat în sfîrşit climatul intelectual şi moral din universităţi. Aceste manifestări active, acest interes, acest angajament permit să se spere că nu vom mai săvîrşi crimele care au marcat istoria noastră recentă. Nu mai este nevoie să subliniez că există o formă de asuprire şi în Statele Unite. Apatia este aceeaşi, cu consecinţe la fel de brutale, indiferent dacă este vorba de suferinţa minorităţilor asuprite din Statele Unite sau de suferinţele pe care le impunem în alte regiuni ale lumii. Opoziţia împotriva războiului din Vietnam provine în special din preţul care trebuie plătit şi din eşecul puterii americane, incapabilă să zdrobească rezistenţa vietnameză.

Nimic nu ne permite să afirmăm că se pregătesc instituţii noi, pentru a nu mai vorbi de crearea unei conştiinţe morale şi politice de natură să ducă la o modificare fundamentală a societăţii. Dacă ar izbucni azi o „revoluţie" în Statele Unite, ea ar duce în mod cert la o formă de fascism. Trebuie să privim cu neîncredere acea retorică revoluţionară care ar fi vrut ca Karl Marx să dea foc clădirii lui British Museum numai pentru că acest muzeu aparţinea unei societăţi represive. Ar fi criminal să neglijăm gravele lipsuri şi insuficienţe ale instituţiilor noastre ; sau să nu folosim libertatea destul de mare de care ne bucurăm majoritatea dintre noi, în cadrul acestor instituţii imperfecte, pentru a le modifica sau chiar a le înlocui printr-o ordine socială mai bună.

În ultimii ani, „elita morală" a devenit o forţă considerabilă în rîndul tinerilor, căutînd mijloace de acord şi de acţiune ca forţă politică şi ca forţă morală. Rămîne de văzut dacă avem aici fundamentele unei tradiţii creatoare şi autonome, în stare să supravieţuiască independent de evenimentele din afară, şi în stare să se unească cu alte forţe pentru a opera o schimbare constructivă. În cazul acesta, am avea posibilitatea să facem faţă în mod eficient problemelor care ne hărţuiesc. Am avea de asemenea o şansă să infirmăm o prognoză a lui Einstein, deseori citată. Întrebat care vor fi armele de care ne vom servi în cursul unui al treilea război mondial eventual, el a răspuns că nu ştie de care arme ne vom servi în cursul celui de-al treilea război mondial, dar că în cursul celui de-al patrulea este cert că ne vom lupta cu pietre şi cu bîte.

Textul reprodus mai sus este dur, idealist şi contradictoriu, aşa cum este şi mişcarea la care aderă autorul lui. Problema fundamentală este, în acest context, problema violenţei. Războiul din Vietnam reprezintă una dintre principalele cauze ale transformării violenţei într-o caracteristică a vieţii americane. Cum poate fi dezrădăcinată violenţa ? Folosind împotriva violenţei „antidotul" violenţei ? Prin „nonviolenţă" ? Trecînd dezbaterea pe alt plan, privind violenţa ca un simptom al unei situaţii de criză care trebuie depăşită ? O contribuţie autorizată aduce, la discutarea acestei probleme, RAMSEY CLARK, *fost ministru al justiţiei al Statelor Unite între 1967 şi 1969. De curînd a apărut la New York cartea sa „Crima în America" în care, analizînd natura, cauzele şi posibilităţile de stăvilire a delincvenţei în Statele Unite ajunge la concluzia că* „represiunea este cel mai sigur drum spre o dezbinare ireconciliabilă a Americii". *Textul care urmează este reprodus din alt studiu al său,* „Despre violenţă, pace şi domnia legii" *apărut în ultimul număr al revistei „Foreign Affairs".*

„CE NE FACEM NOUĂ ÎNŞINE"

În America — cel puţin în mod subiectiv — am ajuns să ne dăm seama că sistemul nostru nu mai funcţionează aşa cum ar trebui. În timp ce viteza schimbării s-a intensificat în mod periculos, instituţiile şi atitudinile naţionale se adaptează la ea în ritmul comod al secolului XIX. Conducătorii tergiversează, amînă. Este clar că eforturile noastre sînt necorespunzătoare. Populaţia, creşterea delincvenţei, nedreptatea şi luptele rasiale, decăderea centrelor oraşelor noastre mari, mecanismul satisfacerii necesităţii esenţiale într-o societate de masă interdependentă, anonimitatea, mobilitatea, domnia cantităţii, poluarea aerului şi a apei, zgomotul, teama şi violenţa, cursa înarmărilor şi pacea mondială, toate par mai presus de capacitatea noastră de control. Dar printre numeroasele pericole clare şi actuale, cea mai mare prioritate revine războiului.

Violenţa ca mijloc de rezolvare a problemelor trebuie să devină de domeniul trecutului. Ea nu mai este tolerabilă. Ea nu mai poate reuşi. Idealul odinioară romantic al păcii a devenit în esenţă realism. Căci nu avem nici o dovadă că omul posedă acum această înţelepciune care nu a reuşit să oprească bîta dar poate să frîneze bomba. Teama, chiar certitudinea distrugerii în masă au îngrădit oare vreodată în mod efectiv un val de violenţă?

Continuăm să fugim de răspunderea enormei tragedii din Vietnam ascunzînd faptele. Cu greu ne dăm seama de ceea ce ne-am făcut şi ne facem nouă

Ramsey Clark : „Dacă Vietnamul ne va învăţa că nu mai putem folosi forţa militară pentru a constrînge pe alţii, vom putea să supravieţuim şi să prosperăm"

înşine. Elementul de violenţă din caracterul nostru naţional a crescut enorm ; credinţa şi bunăvoinţa au scăzut mult în întreaga lume. Puţini oameni din Asia, Africa sau America Latină pot avea simpatie faţă de reprezentanţii bine hrăniţi ai unei societăţi bogate care fac o călătorie de zece mii de mile pentru a pilota bombardiere „B-52" în valoare de multe milioane de dolari şi a semăna moarte şi distrugere printre indochinezi subnutriţi din sate mizere sau din luminişuri ale junglei. Implicaţiile rasiale ale războiului din Vietnam, pe plan internaţional şi în cadrul Statelor Unite, sînt şi ele inevitabile. Cînd dr. Martin Luther King, apostolul schimbării nonviolente, a cerut încetarea războiului şi şi-a atras opoziţia unei mari părţi a mişcării pentru drepturile civile, el a făcut-o deoarece întrevedea nu numai violenţa, dar şi o abatere a energiilor naţionale, conflictul dintre rase şi pe tinerii americani negri care ucideau şi erau ucişi pentru America albă. Numărătoarea cadavrelor pe cîmpul de luptă ne-a marcat drept o naţiune care

judecă succesul după numărul oamenilor pe care îi ucide.

Vietnamul este doar un simptom al caracterului inadecvat al violenței în societatea de masă și al pericolului ei pentru națiunile avansate din punct de vedere tehnologic. Victoria militară ar fi fost mult mai dezastruoasă pentru S.U.A. decît eșecul militar. Lecția aparentă a victoriei ar fi fost că forța și violența continuă să fie posibile ca soluții ale problemelor internaționale. S-ar fi pus din nou bază pe forță și violență. Este o lecție cumplit de costisitoare, dar dacă Vietnamul ne va învăța că nu mai putem folosi forța militară pentru a-i constrînge pe alții, vom putea să supraviețuim și să prosperăm.

„Ceea ce ne-am făcut și ne facem nouă înșine" este o problemă pe care mulți americani și-o pun cu toată seriozitatea. Este oare admisibil ca protestul împotriva violenței să ia el însuși forme violente? Iată unul din răspunsuri, extras din cartea „Un negru în umbră" *de* ELDRIGE CLEAVER, *unul dintre liderii „Panterelor negre", organizație a tinerilor de culoare care preconizează metodele violente de luptă.*

VIOLENȚA ÎN VIAȚA ȘI ÎN VISELE NOASTRE

În urmă cu cinci ani, nici vizionarul cel mai îndrăzneț nu s-ar fi aventurat să prezică violența disperată, puterea forței de neclintit care avea să se intensifice într-un ritm tot mai rapid și să explodeze în politica noastră, în convorbirile noastre de zi cu zi, în visele și coșmarele noastre. În ultimii cinci ani, dincolo de suprafața vieții noastre politice și a dezbaterilor noastre publice, spiritele au intrat în efervescență și freamătul este în prezent mai tumultuos decît în orice altă epocă după anii ce au precedat războiul de secesiune. Nu se mai poate ascunde nimic și nimeni nu mai este înșelat, în afară de cei care încearcă să-i amăgească pe ceilalți. Victimele „problemelor sociale" — negrii, bătrînii, cei fără de lucru, și inapții de muncă, săracii, studenții, cei prost instruiți, nemulțumiții, adversarii războiului și toți cei care iubesc omul — intrînd laolaltă într-o mișcare de revoltă și indignare, refuză să păstreze tăcerea atît timp cît nedreptățile nu vor fi fost cu desăvîrșire corectate. În străfundurile ei, America revine la viață; forțele opuse ale unei imense răsturnări revoluționare se înfruntă într-o luptă hotărîtoare, din care nimeni nu poate ieși neatins.

În timp ce doi poli, dreapta și stînga, se conturează tot mai mult în Statele Unite, marea masă a populației se află în centru, pusă în încurcătură, și pentru a ascunde această realitate ea simulează adesea indiferența. „Extremism de dreapta" „extremism de stînga", încă o dată, după criza din anii 30 și după teroarea epocii lui McCarthy, aceste semne de raliere au puterea de a ucide. Pe buzele partizanilor de astăzi, „dreapta" și „stînga" sînt ca niște tăișuri fără precedent în istoria americană. Domnul Brown, fost guvernator de California, a lansat un avertisment amenințător: „În aer se simte mirosul fetid al fascismului".

Nu este o exagerare în a afirma că destinul întregii specii umane depinde de rezultatul evenimentelor care se desfășoară în prezent în Statele Unite. Este o realitate înfricoșătoare pentru restul lumii: totalitatea locuitorilor globului încearcă desigur sentimentul că sînt călători ai unui avion cu reacție, supersonic, constrînși să rămînă spectatori neputincioși, în timp ce un mănunchi de bețivi, de drogați și de monștri nebuni încearcă să acapareze aparatele de control din cabina pilotului. America se va întoarce oare în mod hotărîtor spre dreapta sau spre stînga? Aceasta este problema politică fundamentală care se pune lumii actuale. Și întrebarea cea mai gravă care se pune populației Statelor Unite este următoarea: cine sînt adevărații patrioți, în această epocă de-după-lupta-pentru-drepturile-cetățenești, noua dreaptă sau noua stînga?

Este interesant de observat, dincolo de limbajul hazardat al textului de mai sus, că autorul său este direct tributar modului de a gîndi al sistemului pe care îl contestă. Un apologet al modului de viață american își exprimă rareori atît de deschis ca acest adversar declarat al respectivului mod de viață credința că lumea întreagă s-ar considera îmbarcată în avionul american. Afirmația că „destinul întregii specii umane depinde de rezultatul evenimentelor care se desfășoară în Statele Unite" este megalomană și, evident, falsă. Ea nu este însă întîmplătoare. Extremele se ating adesea.

Deosebit de sugestive sînt datele statistice cuprinse în studiul „Noua generație de izolaționiști" *scris tot de un tînăr,* JAMES A JOHNSON, *lector la Facultatea de afaceri publice și internaționale Woodrow Wilson.*

SUB SEMNUL RĂZBOIULUI DIN VIETNAM

Vechiul gen de idealism american a dispărut — și o dată cu el sentimentul unei misiuni mondiale. Tineretul nu consideră că America ar fi vitrina democrației. Cîtuși de puțin. Un procent de 58 la sută din studenții cuprinși într-un recent sondaj Harris au declarat că ei consideră America drept o „societate profund represivă, care nu tolerează opoziția". Chiar și în rîndul studenților care au afirmat că din punct de vedere politic sînt conservatori sau centriști, peste 40 la sută au fost de acord cu acest punct de vedere. De asemenea, constată Harris, 80 la sută din studenți sînt convinși că protestele vor continua și după încetarea războiului din Vietnam, datorită „lipsurilor mai fundamentale ale societății". După părerea a 76 la sută dintre cei chestionați, sînt necesare schimbări fundamentale în sistemul politic și social american pentru a îmbunătăți calitatea vieții din America. Tineretul nu înțelege ce l-ar putea determina să lupte pentru această formă concretă de guvernămînt sau de mod de viață.

Noul idealism care există în rîndul tineretului american s-a dezvoltat pe linii foarte diferite. Mișcarea pentru drepturile civile de la începutul anilor '60, era Kennedy și politizarea generală a tineretului american — provocată de prăpastia dintre teorie și practică — s-au îmbinat pentru a produce o nouă orientare îndreptată spre schimbarea politică și socială. Idealismul național de odinioară încerca să prezinte lumii imaginea unei națiuni care merita să fie imitată, și într-adevăr experimentul american părea suficient de încununat de succes pentru ca mulți oameni să se gîndească în mod serios la Statele Unite ca exemplu posibil pentru restul lumii.

La bază, prelungirea războiului din Indochina poartă principala răspundere pentru popularitatea noii concepții asupra poziției internaționale pe care trebuie s-o aibă America. Mulți tineri americani și-au trăit întreaga viață politică în condițiile în care problema primordială era Vietnamul. Mișcarea „teach-in" a început în primăvara anului 1965, la începutul anului curent războiul s-a extins la Cambodgia. Prelungirea războiului și dezamăgirea provocată de ea au avut ca efect de a pune capăt în multe cercuri discuțiilor despre soluții intermediare. În cadrul unui sondaj Gallup efectuat în iunie

Nenumăratele proteste publice împotriva războiului din Vietnam îmbracă și asemenea forme

1970, peste jumătate din populația Statelor Unite a sprijinit retragerea imediată sau în decurs de un an. Pozițiile de mijloc bazate pe speranța în guverne de coaliție, încetări ale focului, pauze în activitatea militară nu mai sînt examinate în mod activ. Aceste schimbări sînt mai spectaculoase în rîndul tinerilor dar ele oglindesc înțelegerea generală a faptului că prețul continuării intervenției în Vietnam a depășit cu mult consecințele chiar și ale unei retrageri precipitate. Tradițională „victorie" asupra inamicului în război iese din cadrul de referințe al tinerilor născuți în cursul celui de-al doilea război mondial. Crescînd într-o atmosferă de compromis — echilibrul terorii, al fricii, al puterii — ei consideră că alternativa la victorie este nu numai acceptabilă ci chiar imperioasă.

America are o îndelungată tradiție izolaționistă. Acum cînd intervenționa-

lismul care a urmat celui de-al doilea război mondial şi-a trăit traiul, preţul intervenţiei pare mai ridicat ca oricînd. Nu este nevoie să ne gîndim decît la reacţia publică la o nouă — şi ipotetică — invazie în Republica Dominicană pentru a ne da seama în ce măsură a evoluat atitudinea naţională.

Consemnarea diverselor atitudini ale tineretului american ar fi incompletă dacă nu am face loc şi unei opinii mai puţin frecvent exprimate. Semnatarul rîndurilor de mai jos, intitulate „America, nu sîntem băieţii tăi !" *este un oarecare* WILLIAM G. PELFREY, *fost student şi apoi fost infanterist în Vietnam.*

„VOM PURTA TOTDEAUNA PECETEA!"

Există, se pare, un consens că actuala generaţie de studenţi este cea mai conştientă din punct de vedere politic din cîte a produs vreodată America. Dacă este cea mai conştientă, este şi cea mai cinică. Există un vid scandalos între idealismul retoricii oficiale şi realităţile crude ale politicii.

Pe latura optimistă, dezamăgirea larg răspîndită faţă de politica americană de după cel de-al doilea război mondial ar putea semnala sfîrşitul naţionalismului ipocrit, care a fost manipulat în mod istoric, aproape ciclic, de la calmul arogant la cruciadele oarbe şi violente. Ea ar putea duce chiar la acea fuzionare raţională între idealism şi realism, între principiu şi exigenţă pe care o scot în evidenţă toţi cei ce studiază eşecurile noastre din trecut. Dar, ea ar putea constitui şi un indiciu al deziluziei definitive faţă de idealism şi faţă de procesul politic american, chiar al prăbuşirii celei mai vagi speranţe în idealuri.

Desigur, nu toţi tinerii şi-au pierdut încrederea în democraţia americană. Există o „majoritate tăcută" care fie nu vede nici o „prăpastie" între retorică şi acţiune, fie consideră că contradicţiile nu sînt de fapt atît de groaznice, că în orice caz pe viitor se va învăţa din greşeli.

Există şi un alt element negălăgios al generaţiei universitare, poate grupul cel mai mic dintre toate, un grup care nu este etichetat niciodată drept un bloc politic. Vorbesc despre acei care erau conştienţi din punct de vedere politic şi îşi dădeau seama de contradicţiile politice, dar care erau de asemenea ameninţaţi în mod personal de sistemul de recrutare după absolvenţă. Aceasta a fost soarta mea. Înapoindu-mă din armată, m-am găsit — şi rămîn — într-un vid. Amărăciunea şi dezbinarea sînt mult mai evidente şi mai larg răspîndite decît atunci cînd am plecat din ţară. În furia întregii retorici, soldatul american a fost redus la o simplă figură de stil abstractă, paternalistă. „Să învăţăm de pe urma tragediei şi să hotărîm că băieţii noştri nu au murit în zadar". „Puneţi capăt războiului şi aduceţi-i pe băieţii noştri acasă". „Sprijiniţi-i pînă la capăt pe băieţii noştri şi permiteţi-le să obţină victoria".

America, nu sîntem băieţii tăi !

În spatele argumentării politicii simpliste pare să existe în întreaga naţiune o dorinţă conştientă de a ignora noua noastră prezenţă în societatea internă, o reticenţă de a privi în faţă personal o imagine vie a grozăviei. Acum, toată lumea doreşte doar să iasă din război şi să-l uite.

Şi noi vrem să uităm războiul. Totuşi, vom purta totdeauna pecetea participării la el. Indiferent de modul în care ne vom găsi locul în America, în noua noastră situaţie de veterani ai unui război nedorit, amintirile nu ne vor părăsi niciodată.

Cum este privită atitudinea contestatară a tineretului în universităţi şi în afara lor ? Înainte de recentele alegeri, unul dintre cele mai utilizate sloganuri electorale a fost „lege şi ordine". Este steagul sub care sînt chemaţi să se reunească toţi cei pe care diversele forme ale contestării, ale insubordonării civice, ale violenţei, excesele de toate felurile, îi indignează sau cel puţin îi deranjează. Să ascultăm, deci, şi argumentele partizanilor „legii şi ordinii". Iată cum le formulează, de pildă, ALEXANDER M. BICKEL, *preşedintele Universităţii Yale :*

„NIHILISMUL ESTE RĂU!"

Printre academicieni şi alţi intelectuali, ca să nu mai vorbim de poeţi, este nu numai modern, dar este chiar obligatoriu să se vorbească în mod apocaliptic despre criza din ţară. Există o criză care în primăvara aceasta s-a înrăutăţit. Dar moda cere ca nu numai criza să provoace îngrijorarea noastră. Războiul trebuie să înceteze, intervenţia în Cambodgia este o eroare odioasă, oraşele se află într-o stare groaznică, rîurile şi aerul nostru miros oribil, iar negrii nu vor admite şi nu trebuie să admită să fie din nou uitaţi. Există însă altă criză care ne va pune în imposibilitate de a face faţă acelora menţionate mai sus. Nu este criza de supunere din partea negrilor asupriţi şi butoiul cu praf de puşcă al conflictului dintre ei şi albii din clasa de jos, ci criza renunţării la raţiune, la criterii, la măsură, pierderea echilibrului şi judecăţii de către intelectuali şi auditorii lor. Simptomele acestei crize sînt lipsa de urbanitate şi chiar violenţa retorică şi în acţiune pe care universitarii şi alţi intelectuali le-au acceptat în universul discuţiei lor, şi interzicerea discutării obiective a anumitor probleme.

Trebuie să ne dăm seama unde am ajuns, şi să încercăm să înţelegem cum anume şi de ce. După părerea mea, noi înşine sîntem vinovaţi pentru situaţia în care ne aflăm. Am ascultat — în linişte, chiar în mod solemn, ca şi cum ar fi fost raţională — vorbăria neînchipuit de iresponsabilă despre caracterul învechit şi putred al societăţii noastre şi al instituţiilor noastre, şi am ajuns s-o reproducem papagaliceşte pentru a intra în voia unui mare număr de tineri. Totul a început o dată cu războiul, care reprezintă o disfuncţie a sistemului, deoarece o democraţie nu trebuie să ducă războaie doar cu asentimentul unei majorităţi simple. Minorităţile mari şi active au, şi pe drept cuvînt trebuie să aibă, un veto împotriva războiului, şi nu există interes naţional mai înalt decît lichidarea grabnică a unui război care a întîmpinat un veto atît de larg. Lyndon Johnson nu a înţeles niciodată acest lucru, şi s-a dovedit că şi Nixon îl înţelege în mod imperfect. De aceea, războiul intolerabil continuă şi duce în mod foarte firesc şi rezonabil la discuţii despre o criză a sistemului.

Dar nu este rezonabil să se extindă o acuzaţie împotriva sistemului la întreaga structură de guvernămînt, la procesul electoral însuşi, la administrarea justiţiei, la orice acţiune discutabilă pe care o nouă administraţie naţională consideră că are un mandat s-o întreprindă, şi la orice tip de instituţie, inclusiv universităţile. Totul poate fi îmbunătăţit, chiar şi în mod radical, iar schimbarea este legea vieţii. Dar nu totul poate fi îmbunătăţit instantaneu şi nu orice schimbare este bună. Iar nihilismul distructiv este rău, indiferent de mobilurile lui.

Ce-i de făcut ? Trebuie să restabilim condiţii în care lozincile şi emoţiile de masă să nu înăbuşe şi să nu distrugă analiza raţională, în care afirmaţia pătimaşă să nu fie considerată în mod automat drept superioară şi inerent justă, în timp ce judecata imparţială este criticată drept insensibilă şi inerent imorală. Tinerii au dreptate în privinţa războiului din Indochina. Preşedintele trebuie să-i pună capăt, iar Congresul trebuie să-l determine să-i pună capăt. Tinerii au dreptate de asemenea în mare măsură în privinţa rasismului, şi în privinţa înjosirii valorilor prin comercialism. Dar mulţi tineri greşesc în privinţa represiunii. Represiunea care există este impusă, de cele mai multe ori, chiar de către tinerii din universităţi, unde presiunile exercitate de ei pentru ortodoxie ideologică şi pentru un fel de solidaritate emoţională ameninţă să realizeze ceea ce Joe McCarthy nu a realizat niciodată.

Alexander Bickel nu neagă justeţea contestării, dar se opune formelor ei violente. În acest punct, el se întîlneşte cu o serie de alţi analişti care se tem că obiective juste pot fi compromise prin mijloace inadecvate, de natură să-i îndepărteze şi chiar să-i înverşuneze pe cei ce ar trebui convinşi. În acelaşi timp însă, articolul de mai sus reprezintă o pledoarie pasionată pentru „sistem" şi pentru posibilitatea ameliorării lui pe căi raţionale. Întrebarea fundamentală este însă tocmai aceasta: mai poate, oare, societatea americană, învrăjbită şi scindată la infinit, să intre pe făgaşul unei coexistenţe interne normale ? Cît de adînc e răul ? Predomină viziunile pesimiste.

Un punct de vedere interesant aduce în discuţie ROBERT BRUNSTEIN, *decanul facultăţii de teatru a universităţii Yale, autorul cărţii* „Teatrul revoltei". *Într-un studiu intitulat* „Revoluţia ca teatru", *el scrie printre altele :*

„O SPERANŢĂ DESTUL DE MICĂ"

America pare lipsită de mecanismul corespunzător pentru redresarea nedreptăţilor şi pentru schimbarea socială, unul din indiciile acestei deficienţe : cei nemulţumiţi de inegalităţile sistemului nu pot recurge decît la demonstraţii ineficiente împotriva guvernului, la o retorică ameninţătoare, la acţiuni dezintegrante şi la stiluri de viaţă egocentriste. Secătuită în parte de resursele ei de un război nesfîrşit şi intolerabil, ruptă în parte de progres de către o Administraţie intransigentă sprijinită de o clasă mijlocie albă ego-

istă, națiunea se găsește într-o stare de paralizie, incapabilă să se îndrepte în altă direcție decît cea inacceptabilă spre care merge în prezent.

Una din formulele curente de a obține faimă o constituie revoluția teatralizată — revoluția de dragul revoluției — menită să atragă atenția asupra unui individ printr-o acțiune extraordinară. Cînd spectacolul este considerat mai important decît textul, soluțiile economice concrete și programele practice sînt abandonate în favoarea confruntărilor la radio și televiziune, ceea ce nu duce decît la și mai multă publicitate. În loc de idei ni se oferă insulte și imprecații, folosite în mod atît de arbitrar încît și-au pierdut înțelesul chiar și pentru acei care le folosesc. Și ceea ce era poate stimulat inițial de dorința de a prezenta cît mai dramatic o cauză pentru a remedia o nedreptate pare acum deseori teatru de dragul teatrului, distrugător ca obiectiv, negativ ca efect, jucat fără nici un scop anume.

Este clar că suferim de o disociere serioasă între limbajul nostru și implicațiile lui : s-ar părea că nimeni nu mai aude ceea ce spune. Ai impresia că te vei îneca în dezgust, dar nici această cale nu duce nicăieri. Ce este de făcut ? Prins între două armate ignorante, fiecare hotărîtă s-o distrugă pe cealaltă, fiecare considerîndu-i dușmani pe toți ceilalți, cum poți să aperi integritatea adevărului și fundamentul valorilor umane ? Cred că putem face un început modest recunoscînd că ceea ce se numește azi revoluție în America este o idee teatrală și îndepărtîndu-ne de acești actori care se joacă de-a idealul. Aceasta înseamnă să renunțăm la extremele radicale ale actualei generații tinere și să încercăm să cultivăm căldura și omenia ei autentică. Extremiștii ne-au dezamăgit. Căutam inteligență și pasiune, programe și poziții, bunătate și zel, și ni s-a dat prefăcătorie, ambiție, modă, automulțumire și o ipocrizie inimaginabilă. Am descoperit că americanii idealiști sînt și americani violenți și că, în ciuda superiorității morale a revoluționarilor asupra clasei conducătoare, ei prezintă o imagine fidelă, de oglindă, a societății pe care vor s-o răstoarne. Singura revoluție cît de cît posibilă în actualele împrejurări este o revoluție a spiritului și ea poate fi inițiată printr-un act de depășire morală, inteligență umană și voință deliberată. Este o speranță destul de mică, dar mă tem că fără ea vom rămîne pierduți în oglindă, înghețați pe scenă, rupți pentru totdeauna de realitatea unei schimbări semnificative.

Sînt oare raționale, însă, aceste apeluri unilaterale la rațiune ? Robert Brunstein reia, de fapt, în altă formă, o idee care revine în mai toate criticile la adresa mișcării contestatare : în formele ei cele mai violente, aceasta reflectă violența societății căreia i se opune ; adversarii ordinii existente nu sînt în stare să se sustragă, de fapt, spiritului acesteia; contestatarea „teatrală" este o oglindă a jocului practicat de societatea contestată.

Dar pentru ca să dispară ipocrizia „reflectată" trebuie să dispară în primul rînd ipocrizia inițială, ipocrizia pe care se întemeiază ordinea socială. O convingătoare pledoarie în acest sens face HERBERT L. PACKER, *profesor de drept la Facultatea de drept Stanford. Iată cum pune el problema în studiul intitulat* „Legea și ordinea în anii '70" :

„NICI NU ÎNDRĂZNESC MĂCAR SĂ PREZIC..."

Deceniul care a trecut a fost în același timp o perioadă foarte bună și foarte proastă. Mișcarea pentru drepturile civile din anii '50 și începutul anilor '60, urmare a descoperirii sărăciei de la orașe, a alimentat dezvoltarea unei „revoluții procedurale" în dreptul penal și a creat o conștiință națională dornică

Contrapunct

O curioasă toxicomanie

Art Buchwald

Nimeni nu vorbește prea mult despre asta, dar fapt este că Statele Unite ale Americii nu mai pot trăi fără știri proaste. Situația a ajuns atît de gravă încît, dacă nu-și capătă porția zilnică de știri proaste, oamenii devin anxioși, nevrotici, ba chiar le trece prin cap să se sinucidă.

Dr. Felix Hamburger încearcă să-i trateze pe toxicomanii știrilor proaste. I-am vizitat recent clinica.

— Studiile noastre, mi-a spus el, arată că 90 la sută din populația în vîrstă de peste 12 ani manifestă o poftă anormală pentru știri proaste. În urmă cu 20 de ani, cifra era de 30 la sută.

— Cum vă explicați acest lucru ?

— Datorită televiziunii, comunicațiilor rapide și noilor rotative, știrile proaste sînt la îndemîna tuturor. Le poți găsi în orice bar, la orice colț de stradă, iar cînd stai acasă, le auzi la radio. Tot ce ai de făcut este să cumperi un ziar sau să citești o revistă și capeți pe loc doza necesară de știri proaste. Cel mai grav este că organismul se obișnuiește cu știrile proaste și oamenii resimt nevoia unor doze tot mai mari pentru a-și veni în fire. De la oficialitățile guvernamentale pînă la ziariști, toți cei interesați cunosc această situație, drept care știrile proaste le aduc acum sume frumușele.

— Dar de ce nu se adoptă o legislație care să interzică știrile proaste ? am întrebat eu.

— Deoarece americanii au ajuns să aibă o poftă nesățioasă pentru tot ceea ce îi deprimă. Dacă s-ar reduce aprovizionarea cu știri proaste în această țară, s-ar produce un șoc general.

În timp ce discutam, în cameră a intrat o soră de caritate.

— Domnule doctor, veniți imediat, McCauley are un acces.

Am fugit amîndoi în salon. Doi infirmieri îl țineau pe McCauley de cîte un braț.

— Fă-mi ceva, doctore, striga el. Te rog, doctore, măcar o mică injecție cu știri proaste.

Dr. Hamburger i-a răspuns sever :

— McCauley, cînd ai intrat aici, ne-ai cerut să te vindecăm. Ne-ai spus că nu mai poți suporta știrile proaste. Că te-ai săturat de ele. Cum vrei să te vindecăm dacă ceri într-una știri proaste ?

— Nu știam cum e viața fără ele. Acum, asta-i situația. Nu pot să rezist fără știri proaste. Te rog, dă-mi măcar cîteva pagini din revista „Time", un discurs al lui Agnew, orice, doctore.

— Asta ai spus-o și ieri, McCauley. Te-am lăsat să urmărești la ora 6 buletinul de știri de la televiziune. Dacă vom continua mereu așa, niciodată nu apuci să te mai vindeci.

— Doctore, un titlu, doar un titlu. Oricare. Promit că mîine nu voi mai cere.

Dr. Hamburger s-a apucat să studieze fișa lui McCauley, agățată deasupra patului său.

— Foarte bine, i-a spus apoi sorei de caritate ; arată-i cifrele șomajului din țară pe luna octombrie.

Sora s-a dus pînă la farmacia clinicii și de acolo a luat o tăietură de ziar, pe care i-a dus-o lui McCauley. Cum și-a aruncat ochii pe ea, pacientul a început să se destindă și a încetat să se mai lupte cu infirmierii. Sorbea cu lăcomie fiecare cuvînt. Vai, vai ! striga el. Mă simt atît de bine !...

L-am lăsat pe McCauley să citească și să recitească tăietura de ziar.

— După cum poți vedea, mi-a spus dr. Hamburger, nu avem rezultate atît de bune cum am dori. Nenorocirea este că, dacă nu am avea de înfruntat decît problema adevăratelor știri proaste, totul ar mai merge. Dar este evident că nu există destule știri proaste adevărate. De aceea, fabricanții produc și știri proaste sintetice, pe care le amestecă cu cele adevărate. Majoritatea americanilor au ajuns să depindă atît de mult de știrile proaste încît nu mai sînt în stare să vadă deosebirea dintre cele două tipuri de produse.

— Și care este pericolul ?

— Știrile proaste sintetice pot duce la nebunie. Ele provoacă o reacție chimică misterioasă și oricine se expune multă vreme influenței lor poate deveni el însuși o știre proastă...

(Din **International Herald Tribune**)